

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 21–24 och 27 april justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen meddelade

att *Fredrik Kärrholm* (M) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 8 maj, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Lars Jilmstad* (M) och

att *Emma Berginger* (MP) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 11 maj, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Ulf Holm* (MP).

§ 3 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Jim Svensk Larm* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Patrik Lundqvist* (S) under tiden för hans ledighet den 22 maj–23 juni.

§ 4 Anmälan om efterträdare

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält *Jim Svensk Larm* som suppleant i finansutskottet under *Patrik Lundqvists* ledighet.

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 22 maj–23 juni* till

suppleant i finansutskottet

Jim Svensk Larm (S)

§ 5 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum torsdagen den 21 maj kl. 14.00.

§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2025/26:30 för tisdagen den 5 maj i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från näringsutskottet.

§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2025/26:459

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:459 Opinionsbildning och aktivism inom myndigheter

av Josef Fransson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 29 maj 2026.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 13 maj 2026

Finansdepartementet

Erik Slottnér (KD)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2025/26:464

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:464 Avveckling av Sida

av Markus Wiechel (SD)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 17 juni 2026.

Skälet till dröjsmålet är inplanerade åtaganden.

Stockholm den 12 maj 2026

Utrikesdepartementet

Benjamin Dousa (M)

Enligt uppdrag

Karin Olofsdotter

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:468 Bristande regelefterlevnad i taxibranschen
av Kadir Kasirga (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 29 maj 2026.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 8 maj 2026

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Andreas Carlson (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

STYLEREF Kantrubrik
* MERGEFORMAT

Interpellation 2025/26:470

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:470 Israels angrepp på flottiljen Global Sumud
av Lorena Delgado Varas (-)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 29 maj 2026.

Skälet till dröjsmålet är inplanerade åtaganden.

Stockholm den 12 maj 2026

Utrikesdepartementet

Maria Malmer Stenergard (M)

Enligt uppdrag

Karin Olofsdotter

Expeditionschef

Interpellation 2025/26:471

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:471 Höga kostnader och bristande tillgänglighet
till Arlanda

av Kadir Kasirga (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 29 maj 2026.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 8 maj 2026

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Andreas Carlson (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2025/26:473

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:473 Parkerings- och uppställningsplatser för
tunga fordon

av Eva Lindh (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 17 juni 2026.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 12 maj 2026
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Andreas Carlson (KD)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2025/26:474

Till riksdagen
Interpellation 2025/26:474 Obehöriga i spårområdet
av Eva Lindh (S)
Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 17 juni 2026.
Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 12 maj 2026
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Andreas Carlson (KD)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2025/26:476

Till riksdagen
Interpellation 2025/26:476 Humanitärt tillträde till Gaza
av Jacob Risberg (MP)
Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 17 juni 2026.
Skälet till dröjsmålet är inplanerade åtaganden.
Stockholm den 12 maj 2026
Utrikesdepartementet
Benjamin Dousa (M)
Enligt uppdrag
Karin Olofsdotter
Expeditionschef

Interpellation 2025/26:484

Till riksdagen
Interpellation 2025/26:484 Åtgärder mot missförhållanden i
vinstdriven äldreomsorg
av Nadja Awad (V)
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 5 juni 2026.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 13 maj 2026
Socialdepartementet
Anna Tenje (M)
Enligt uppdrag
David Oredsson
Expeditionschef

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2025/26:FPM91 Förordning om Europeiska unionens rymdtjänstbyrå
COM(2026) 152 till utbildningsutskottet

§ 9 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till civilutskottet:

RiR 2026:9 Konkurs eller rekonstruktion – statens hantering av insolvensförfaranden för företag

§ 10 En särskild straffbestämmelse för psykiskt våld

*En särskild straff-
bestämmelse för
psykiskt våld*

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU39

En särskild straffbestämmelse för psykiskt våld (prop. 2025/26:138)
föredrogs.

Anf. 1 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Det finns människor i Sverige som lever i relationer där de aldrig vet vilket humör som väntar när de kliver in genom dörren, människor som väger varje ord innan de säger något, som anpassar sig, som tystnar och till slut försvinner som personer – inte därför att de har blivit slagna varje dag utan därför att de har brutits ned psykiskt, steg för steg.

Fru talman! I dag debatterar vi justitieutskottets betänkande om en särskild straffbestämmelse för psykiskt våld. Sverigedemokraterna välkomnar detta förslag och står bakom att psykiskt våld tydligare ska kriminaliseras i svensk lagstiftning.

Det här är också ett område som ligger mig varmt om hjärtat, inte bara för att jag har jobbat med det här i många år och för att mitt politiska arbete rör våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck utan också för att jag själv har upplevt det här. Jag vet hur det påverkar en människa – hur det känns att långsamt brytas ned, hur självkänslan försvinner och hur man börjar tvivla på sitt eget värde, på sitt eget omdöme och till slut även på sig själv som människa.

Just därför är det väldigt viktigt att samhället börjar ta den här formen av våld på fullt allvar. Alltför länge har människor som brutits ned psykiskt stått utan tillräckligt rättsligt skydd. Vi har haft en lagstiftning som ofta varit bättre på att se blåmärken än på att se den här långsamma nedbrytningen av en människas självkänsla, frihet och trygghet. Men den som dag efter dag kontrolleras, förminskas, hotas, isoleras och förödmjukas utsätts också för våld. Det är våld när en människa bryts ned tills hon inte längre vågar säga emot, inte längre vågar lämna och inte längre tror att hon förtjänar bättre. Det är våld när en kvinna ständigt får

höra att hon inte duger, att hon är värdelös, att hon är ful, att hon är dålig som mamma och att ingen annan vill ha henne. Det är våld när någon övervakas, kontrolleras och skräms till lydnad.

Det är också våld när barn tvingas leva mitt i detta. Barn som växer upp i miljöer präglade av rädsla och psykiskt våld påverkas ofta långt upp i vuxen ålder. De lär sig att anpassa sig, vara tysta och läsa av stämningar för att undvika konflikter. Många bär med sig den här otryggheten hela livet.

Regeringen föreslår nu att ett nytt brott införs i brottsbalken: psykiskt våld. Förslaget innebär att det blir straffbart att upprepade gånger utsätta någon för kränkningar, hot, förödmjukelser, otillbörlig kontroll eller övervakning om handlingarna sammantaget är ägnade att allvarligt skada personens självkänsla.

Fru talman! Detta är ett viktigt steg framåt. Det är ett steg i rätt riktning, för vi vet att många kvinnor lever i relationer där våldet inte alltid börjar med slag. Det börjar med kontroll – vem hon får träffa, vad hon får ha på sig, vart hon får gå och vem hon får prata med. Till slut har hon isolerats från familj, vänner och omvärld. Hela hennes liv kretsar kring rädsla och anpassning.

Just exakt allt det här har jag själv upplevt. I mitt fall tappade jag kontakten med min egen mamma och min egen familj, med anhöriga över huvud taget. Jag levde i ett samhälle där man bodde innanför fyra väggar och där ingen utanför kände en om man inte hade något arbete tillsammans och träffade varandra på det sättet.

För många kvinnor blir det väldigt svårt att ens sätta ord på vad som händer därför att det successivt normaliseras. Man märker inte det här förrän det har gått så pass långt att man tänker: Vem är jag över huvud taget? Vad vill jag? Jag lever inte mitt liv. Jag lever inte det liv som jag vill leva, utan jag lever det liv som han vill leva.

Jag har under många år arbetat med frågor som rör mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat förtryck. Man möter gång på gång kvinnor som säger samma sak: Det värsta var egentligen inte slagen. Nej, det värsta var att jag till slut inte visste vem jag själv var. Det säger väldigt mycket om hur allvarligt detta faktiskt är.

Fru talman! För att den här lagstiftningen ska få verklig effekt krävs det att rättsväsendet har rätt kunskap och rätt verktyg. Polis, åklagare och domstolar måste förstå hur psykiskt våld och kontroll och systematisk nedbrytning fungerar i praktiken. Det handlar om att kunna se helheten och förstå hur människor steg för steg kan brytas ned genom rädsla, kontroll och förödmjukelse. En enskild kommentar kan verka obetydlig. Men när kränkningar, hot och kontroll pågår under lång tid bryts människor ned psykiskt.

Sverigedemokraterna har länge drivit på för skärpta åtgärder mot våld i nära relationer och hedersrelaterat förtryck. Vi har varit tydliga med att samhället måste våga ingripa tidigare, kraftfullare och tydligare. Därför är det viktigt att brottet nu också ska kunna ingå som ett led i grov kvinnofridskränkning, barnfridsbrott och hedersförtryck. Det stärker skyddet för utsatta kvinnor och barn.

Fru talman! Många människor har levt i ett fängelse utan lås, bundna inte av kedjor utan av rädsla, kontroll och psykisk nedbrytning. Alltför länge har samhället haft svårt att se dessa brott därför att skadorna inte

syns på utsidan. Många har inte blivit tagna på allvar därför att det inte har funnits blåmärken att visa upp. Men även ord kan bryta ned en människa. Även kontroll kan förstöra liv. Även rädsla kan bli ett fängelse, och även psykiskt våld lämnar ärr. Skillnaden är bara att de inte syns på utsidan.

Samhället måste därför bli bättre på att förstå att våld inte enbart handlar om slag och sparkar. Våld handlar om makt. Våld handlar om rädsla och systematisk nedbrytning. Därför är det här lagförslaget väldigt viktigt.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 2 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! Det kan handla om kommentarer om att din klänning är för svart, för tajt eller för kort eller om att din hästsvans är för stram eller för hög: "Tycker du att det där är snyggt?"

Det kan handla om att du tar för mycket plats, skrattar för högt eller har för tydliga åsikter. Det kan handla om att du är för lågmäld: "Hallå, är du inte intresserad? Vad ska folk tro när du bara sitter tyst?"

Du får höra att dina vänner inte är något att ha och att din familj inte bryr sig om dig. "Det är bara tur att du får behålla jobbet – alla ser ju hur dåligt du presterar. Förresten vore det bättre om du kunde ta lite mer ansvar hemma. Du jobbar ju jämt och är alltid så trött. Du bryr dig inte tillräckligt. Du förstår inte mig. Jag kunde lika gärna vara död."

"Du är sjuk i huvudet och empatilös. Du måste söka hjälp för det nu. Vem skriver du med? Varför kom du hem så sent? Du vet väl att jag kan se allt? Du duger inget till. Men du har tur att du har mig. Utan mig är du helt ensam. Om du lämnar mig vet du hur det går för hunden och kanske även för barnen." Han kommer aldrig att nöja sig med något annat än hela vårdnaden.

Du berättar lite försiktigt för en vän hur du har det. Hon agerar rådigt och varmt och tar med dig till den lokala kvinnojouren. I samtal med stödpersonen säger du: Men han har aldrig slagit mig. Han har aldrig lyft ett finger. Han behöver inte det, för jag lyder ändå.

Den här propositionen handlar om psykiskt våld. Vi har länge vetat vilka allvarliga konsekvenser det får för din självbild och för ditt psykiska och fysiska mående samt vilket förtryck och vilken kontroll det innebär. Äntligen kommer vi att fatta beslut om att det som du har utsatts för är en brottslig handling. Det är inte ditt fel.

Fru talman! Mäns våld mot kvinnor är det yttersta beviset på ett ojämställt samhälle. Våldet kan förekomma i väldigt många olika former. Det kan vara fysiskt, sexuellt och digitalt men också psykiskt. Våldet handlar om kön, makt och kontroll.

I Socialstyrelsens skade- och dödsfallsutredningar för två år sedan kunde man se en ny allvarlig koppling mellan psykiskt och fysiskt våld. I flera ärenden har det enbart förekommit psykiskt våld innan ett mord har begåtts. Här finns en tydlig brist i samhällets skyddsnät.

Rapporten visar att brottsoffers berättelser om psykiskt våld, till exempel om att gärningsmannen har kontrollerat och nedvärderat brottsoffret eller har förföljt, spårat och hotat brottsoffret efter en separation, inte har tagits på allvar. Det framkommer att riskerna med psykiskt våld har underskattats och att våldsutövandet sällan har uppmärksamats. Via forskningen vet vi att det psykiska våldet kan få

liknande negativa hälsokonsekvenser som det fysiska: depression, PTSD, självskadebeteende och fysiska sjukdomar.

Fru talman! Jag vill också säga något om barnen. Att utsättas för tvång, övervakning och upprepade nedvärderande kommentarer är såklart otroligt skadligt för barn – för deras hälsa och självkänsla. Tyvärr vet vi också att det kan vara direkt livsfarligt. Tintin mördades den 8 januari 2023 under ett två timmar långt umgänge med sin pappa – ett umgänge som både pojken själv och hans mamma starkt hade motsatt sig.

Trots socialtjänstens riskbedömningar gällande våld och våldets konsekvenser, samt Tintins behov av behandling på grund av det våld han blivit utsatt för, bedömdes pappan ha rätt till umgänge. I remissvaret till propositionen ger föreningen Lex Tintin exempel på en rättslig blindhet där psykiskt våld endast har ansetts relevant och farligt om det har fallit in under redan kriminaliserade gärningar. Jag är övertygad om att en ny brottsbestämmelse behövs.

Fru talman! På Trygghetens hus i Bollnäs finns Shadh, som är 19 år och deltidsanställd. Hon sprider information om våld i unga parrelationer i skolor och i poddar i syfte att ge unga människor verktyg för att bygga hälsosamma, givande och sunda relationer.

Arbetet synliggör ett våld i unga parrelationer där vuxenvärlden inte sällan är helt frånvarande. Det rör sig om ett våld där han bestämmer över hennes klädval och umgänge. Det handlar om en svartsjuka som absolut inte är romantisk utan utgör ett maktutövande. Det handlar om ett digitalt våld, om hot om uthängningar på sociala medier och om fullständig kontroll via Snapchatkartan. Mäns våld mot kvinnor börjar med killars våld mot tjejer.

Fru talman! Psykiskt våld är skadligt och farligt. Därför är jag glad att denna proposition, som vår regering tog initiativ till, äntligen är på plats så att kammaren kan debattera och fatta beslut om den. Den behövs för den enskildas upprättelse – det som du har varit utsatt för är en brottslig handling; det är våld. Den behövs som en normbildande och kunskapshöjande åtgärd.

En särskild straffbestämmelse kommer förhoppningsvis att leda till en ökad förståelse för våldets dynamik och ge till exempel skolpersonal och fritidsledare fler verktyg i deras våldspreventiva arbete. Straffbestämmelsen kan förhoppningsvis också fungera förebyggande så att vi kan stoppa den fruktansvärda våldsspiralen i tid. Vi vet nu hur skadligt det psykiska våldet är och hur fort det kan eskalera till dödligt våld. En särskild straffbestämmelse för psykiskt våld kan förhoppningsvis bidra till att rädda liv.

Med det sagt, fru talman, vill jag också ta upp några farhågor vi har när det gäller propositionen och berätta om våra reservationer.

En fråga där propositionen inte riktigt räcker hela vägen är frågan om omvändelseförsök och omvändelseterapi. Här behöver samhället bättre stå upp för allas rätt till sexuellt och kroppsligt självbestämmande genom en särskild straffbestämmelse.

En annan fråga är det ekonomiska våldet. Riksrevisionen visar att det finns väsentliga brister i statens arbete. Ekonomiskt våld handlar om att någon kontrollerar, begränsar eller utnyttjar din ekonomi för att utöva makt. Det är en vanlig men ofta osynlig form av våld i nära relationer. En utredning behöver tillsättas för att tydligare definiera det ekonomiska

våldet och för att få till ett tydligare straffansvar. Alla har rätt att leva i frihet, som man är och med makt över sin egen ekonomi.

Fru talman! Värt att nämna är också att det finns en oro över lagförslaget och dess kommande tillämpning. Det pågår en pushback mot jämställdhetsarbetet, både globalt och lokalt, och vi är såklart inte förskonade.

En återkommande invändning från flera remissinstanser som arbetar med våldsutsatta kvinnor är att utredningens förslag om otillbörlig kontroll inte finns med i rekvisitet i regeringens proposition eftersom det av andra remissinstanser har ansetts vara rättsosäkert och oförutsebart.

Vi socialdemokrater instämmer i flera remissinstansers tydliga uppmaningar om att det, om lagen ska få avsedd effekt, krävs en särskild förståelse av hur kön, genus, makt och kontroll påverkar kvinnor och män på olika sätt i ett samhälle som inte är jämställt. Utan sådan kunskap finns risk för att förövare som utövar psykiskt våld kan komma att använda den nya lagstiftningen som ett verktyg mot sitt offer. Det får inte hända.

Vi menar att lagstiftningen måste kombineras med kunskapshöjande insatser om dynamiken i våldsamma relationer för att man ska kunna göra rättssäkra bedömningar och ge adekvat stöd. Viktiga aktörer som lärare, socionomer och hälso- och sjukvårdspersonal behöver kunna få stöd i dels hur lagstiftningen kan användas normbildande och förebyggande, dels hur indikatorer på förekomsten av psykiskt våld eller brottsoffers utsatthet kan identifieras.

Socialdemokraterna anser att regeringen ska ge relevanta myndigheter i uppdrag att ta fram utbildningsmaterial till kommuner och regioner och vidare ge Polismyndigheten i uppdrag att komplettera polisutbildningen med avsnitt om den nya straffbestämmelsen. Ett utbildningsmaterial för rättsväsendet bör också arbetas fram i samverkan med relevanta aktörer. Med det, fru talman, yrkar jag bifall till Socialdemokraternas reservation 3 om utbildning.

Anf. 3 LUDVIG CEIMERTZ (M) replik:

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att jag håller med om i princip allt som ledamoten Backeskog gav uttryck för i talarstolen. Det här är en väldigt angelägen proposition, och det är ett väldigt angeläget lagförslag i vilket vi träffar en blind fläck som länge har osynliggjorts i rättsväsendet. Det löser inte alla problem när det gäller mäns våld mot kvinnor – långt därifrån – för det är en omfattande problematik och ett av vår tids största bekymmer. Det är dock en proposition i helt rätt riktning, och jag håller med om mycket av det Sanna Backeskog sa.

Det jag invänder mot handlar om ekonomiskt våld, något som Sanna Backeskog lyfte upp. Ekonomiskt våld är ett stort problem. Det är ett kontrollerande beteende som sakta bryter ned människor och som gör att de fastnar i en långvarig beroendeställning. Vi måste ta detta på stort allvar.

Fru talman! Den här propositionen om psykiskt våld tar sikte på just det ekonomiska våldet. Att komma åt det ekonomiska våldet är ett av syftena med propositionen, och jämställdhetsministern lyfte när hon ganska nyligen var i kammaren fram att just det ekonomiska våldet är syftet med propositionen.

Min fråga till Backeskog är: Menar ledamoten att vi behöver gå tillbaka till de skrivelser som i den första utredningen om detta fick så mycket kritik av remissinstanserna att vi behövde göra om stora delar av utredningen? Vi behövde ta fram nya lagförslag för att kunna kriminalisera det kontrollerande beteendet och de kontrollerande handlingarna och för att kunna bedöma detta i ett stort sammanhang och därmed faktiskt kunna träffa det ekonomiska våldet och få till en straffrättslig påföljd.

Anf. 4 SANNA BACKESKOG (S) replik:

Fru talman! Tusen tack, ledamoten, för att du vill diskutera vidare om ekonomiskt våld! Det är ett sådant fruktansvärt problem, och det är så viktigt att vi här i kammaren kan diskutera det ekonomiska våldet och de konsekvenser det får för de utsatta.

När jag träffar poliser berättar ofta de som jobbar på landsbygden om äldre par som har levt tillsammans i hela sina liv och där mannen från att de var 17–18 år har haft kontroll över kvinnans ekonomi. Hon har inte haft några möjligheter att själv bestämma vad hon vill lägga pengarna på, och detta kan få väldigt stora konsekvenser när det handlar om att kunna hjälpa sina barn och barnbarn, vilket ofta är det som dessa kvinnor bekymrar sig över.

Ekonomiskt våld kan handla om väldigt många delar. Regeringen menar i den här propositionen att man har tagit hänsyn till vissa delar. Jag hörde ledamotens fråga, och jag tycker att den är relevant, men jag tyckte att jämställdhetsministern slirade lite på svaret när frågan om ekonomiskt våld kom upp här i kammaren, faktiskt.

Regeringen själv säger nämligen i propositionen att det inte finns en tydlig och heltäckande definition av ekonomiskt våld. Regeringen själv säger att detta i vissa delar – till exempel när det gäller otillbörligt tvång – kan vägas upp, men inte i alla delar gällande ekonomiskt våld. Vi har inte en tydlig utredning om alla delar heller, och det vill Socialdemokraterna ha.

Anf. 5 LUDVIG CEIMERTZ (M) replik:

Fru talman! Det är helt uppenbart att vi är överens om problembilden samt att vi i stort är överens om att detta är ett bra lagförslag och att vi till dels kommer åt också det ekonomiska våldet. Det är positivt, och det är positivt att det i kammaren finns en bred enighet i samtliga partier om detta.

Det jag ändå hakar upp mig lite grann på, fru talman, är det som handlar om att propositionen säger att det inte finns någon tydlig definition. Det var ju lite det som var problematiken i utredningens initiala skede och som gjorde att man fick ta ett större omtag. För att komma åt just det ekonomiska våldet behövde vi fokusera på mönstret av handlingar i det stora sammanhanget.

Med dagens lagstiftning döms varje handling för sig, och problematiken är ju inte varje enskild handling utan mönstret av handlingar. Här är vi helt överens, naturligtvis. Det var också därför jag invände. Ja, detta är ett problem, och ja, propositionen tar sikte på just det ekonomiska våldet.

Det som togs upp tidigare var ju att definitionen var en del av problemet som gjorde att utredningen behövde arbetas om utifrån

remissinstansernas svar och utifrån de brottsbekämpande myndigheternas svar. Om vi ska komma åt det ekonomiska våldet behöver vi alltså gå den här vägen i stället, och regeringen har lagt fram lagförslaget för att faktiskt kunna komma åt det ekonomiska våldet på det sätt som de brottsbekämpande myndigheterna har gett uttryck för är möjligt.

Anf. 6 SANNA BACKESKOG (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för att han tar upp viktiga aspekter av det ekonomiska våldet.

Jag tror att vi läser både regeringens text, utredningen och vår reservation och motion gällande detta ärende lite olika. Det vi socialdemokrater vill se är en separat tillsatt utredning och en egen straffbestämmelse för ekonomiskt våld.

Vissa delar i den här propositionen om psykiskt våld tar också sikte på det ekonomiska våldet, och det är bra. Det är vi socialdemokrater helt för, men det vi också säger, och som jag tror att vi är överens om i den här kammaren, är att propositionen om psykiskt våld också ska fungera normbildande. Det ska också fungera lite som en väckarklocka för de instanser som kommer i kontakt med både våldsutövarna och brottsoffren.

Många myndigheter, som till exempel Försäkringskassan, samt socialtjänsten och skolan behöver fånga upp varningssignalerna om att någon utsätter andra – eller utsätts – för våld. Jag tror därför att särskilda straffbestämmelser är väldigt bra och relevant. Om vi hade haft en egen straffbestämmelse om ekonomiskt våld hade det visat att vi i denna kammare är överens om att detta är en brottslig handling.

Det finns många olika delar i det ekonomiska våldet. Det kan handla om att man får en veckopeng och inte får tillgång till sin egen ekonomi. Det kan handla om att man måste be om pengar och om att någon tar lån i ens namn. Det är många olika delar, men vi tror att en egen ny utredning – som vi vill se – som tydligt definierar och tar sikte på det ekonomiska våldet och tar fram en egen brottsbestämmelse kan bli förebyggande och normbyggande och göra det lättare för samhällsviktiga instanser att upptäcka det här.

Jag hoppas att Moderaterna tänker om, men vi får följa den här lagstiftningen.

Anf. 7 LUDVIG CEIMERTZ (M):

Fru talman! Det finns våld som syns, och det finns våld som framför allt märks genom vad det gör med en människas liv – att någon gradvis tystnar, begränsas, isoleras, börjar tassa försiktigt i sitt eget hem och mister tron på sitt eget omdöme. Detta är psykisk misshandel. Det är våld.

Varje år mördas omkring 15 kvinnor i Sverige av en man som de har eller har haft en relation med. Bakom varje fall av dödligt våld finns också ett långvarigt mönster av kontroll, rädsla och nedbrytning som ofta har pågått under lång tid innan fysiskt våld sker.

Mäns våld mot kvinnor är ett av vår tids största frihetsproblem, och det psykiska våldet är ofta själva kärnan i den kontroll som utövas i en destruktiv relation. Det börjar sällan med slag, utan det börjar med att någon successivt tar makten över en annan människas vardag och över hennes rörelsefrihet, relationer och beslut. Det kan handla om krav på att få veta var

kvinnan är och vem hon träffar och om att läsa meddelanden och kontrollera hennes mobil eller att ständigt ifrågasätta hennes val och beteenden.

Många gånger handlar det också om ekonomiskt våld, fru talman, vilket vi precis samtalade om här. Det handlar om att inte få tillgång till sina egna pengar, att hindras från att arbeta, att behöva redovisa varje inköp och att tvingas dra på sig skulder eller att göras ekonomiskt beroende av den person som samtidigt utövar kontrollen.

Fru talman! Det psykiska våldet består sällan av en enda handling. Det handlar om ett mönster som växer fram över tid. Den som utsätts anpassar sig gradvis – inte för att hon vill utan för att undvika konflikter, hot eller nya kränkningar. Till slut har livsutrymmet krympt så mycket att det som tidigare hade varit helt otänkbart har blivit vardag.

Det är viktigt att säga att det psykiska och kontrollerande våldet är allvarligt i sig. För många människor är det just den ständiga kontrollen, rädslan och nedbrytningen som blir det mest långvariga och mest begränsande. Samtidigt vet vi också att den typen av kontrollerande beteende ofta föregår en eskalering till fysiskt våld och i värsta fall dödligt våld. Det är därför samhället måste bli bättre på att upptäcka och förstå de mönster av kontroll och psykiskt våld som förekommer långt innan det synliga våldet börjar.

Under lång tid har rättsordningen haft svårt att fånga just den här typen av systematisk nedbrytning, fru talman. Enskilda handlingar har ibland betraktats var för sig trots att det är den samlade effekten för den utsatta som har varit djupt destruktiv. En samling av mindre händelser blir helt förödande, och det är den verkligheten som vi nu möter med en särskild straffbestämmelse om psykiskt våld.

Det är viktigt att vara tydlig med vad detta innebär. Det handlar inte om att kriminalisera allmän otrevlighet eller relationskonflikter. Bestämmelsen är därför avgränsad och tar sikte på upprepade kränkningar, hot, tvång och övervakning som sammantaget är ägnade att allvarligt skada en persons självkänsla. Det är en viktig avgränsning, för det handlar om att människor systematiskt bryts ned genom kontroll och rädsla. Det handlar också om att rättsväsendet måste kunna se helheten – själva kontrollmönstret – och inte bara varje enskild handling isolerad från det större sammanhanget.

Fru talman! Jag tycker att det är särskilt viktigt att lyfta just ekonomiskt våld här. Det är nämligen en form av våld som länge har varit osynliggjord trots att konsekvenserna kan vara mycket allvarliga. Den som kontrollerar en annan människas ekonomi begränsar också hennes frihet och självständighet. Ekonomiskt våld handlar ytterst om makt – om att skapa beroende och göra det svårt att lämna relationen. Det sker sällan isolerat utan vävs ofta samman med hot, isolering och andra former av psykiskt våld.

Det är också därför den nya straffbestämmelsen om psykiskt våld är utformad för att fånga just upprepade kontrollerande beteenden och den samlade nedbrytning som utsatta lever under. Det handlar om att rättsligt kunna komma åt det ekonomiska våldet, något som både utredningen och flera remissinstanser har lyft fram som viktigt.

Fru talman! Det gäller också den digitala kontroll som blivit allt vanligare i nära relationer: att installera spårningsappar, kräva ständig platsdelning, läsa meddelanden eller övervaka kontakter och

rörelsemönster. Det är ett sätt att utöva kontroll och skapa rädsla, och för den som utsätts innebär det att aldrig riktigt få vara i fred. Med detta lagförslag kommer vi straffrättsligt åt detta beteende.

Fru talman! Denna straffbestämmelse har också en lite bredare ansats eftersom psykiskt våld och kontrollerande beteenden förekommer även i andra sammanhang. Det kan handla om att flickor och kvinnor begränsas i sina livsval, sin rörelsefrihet, sitt umgänge eller sin möjlighet att själva fatta beslut om sin vardag och framtid. I vissa fall handlar det också om kontroll kopplat till religiös klädsel.

Här får vi vara tydliga: Det är inte klädseln i sig som är problemet, utan problemet uppstår när en människa inte själv får välja. Det uppstår när någon tvingas till exempelvis religiös klädsel eller när hot, skam, social kontroll eller rädsla används för att tvinga någon att leva på ett visst sätt. Det uppstår när familjens eller omgivningens krav blir viktigare än individens frihet och självbestämmande. Ingen flicka eller kvinna ska behöva leva under den typen av kontroll och begränsning.

Fru talman! Omvändelseförsök lyftes här tidigare. Det är en särskild form av psykiskt våld, och detta lagförslag innebär att samhället även tar ett viktigt steg för att bättre komma åt omvändelseförsök riktade mot hbtqi-personer. I Sverige ska varje människa kunna leva öppet och fritt oavsett sexuell läggning eller könsidentitet.

Ändå vet vi att människor i dag utsätts för påtryckningar, hot och psykisk press i syfte att få dem att förändra, dölja eller förneka vem de är. Det kan handla om krav på att dölja sin identitet, om hot om utfrysning från familjen och om skuldbeläggande, isolering eller påtryckningar kopplade till religion eller andra sociala sammanhang. För vissa handlar det också om hot om att skickas utomlands mot sin vilja eller att utsättas för så kallade behandlingar eller ritualer i syfte att förändra sexualiteten.

Detta är försök att kontrollera och bryta ned en annan människas identitet, och det är viktigt att tydligt säga följande: Ingen människa ska behöva gömma sig för sin familj eller pressas att avstå från att leva som den man är. Det är därför det är viktigt att lagstiftningen nu tydligare kan fånga upp upprepade hot, tvång och kränkningar som används i sådana omvändelseförsök.

Fru talman! Psykiskt våld är verkligt våld. Det kan vara precis lika nedbrytande som fysiskt våld. Ibland är det mer långvarigt, och ibland är det svårare att läka ifrån. För många kvinnor är det just det psykiska och ekonomiska våldet som gör att friheten successivt försvinner.

Ingen lagstiftning kommer ensam att lösa mäns våld mot kvinnor. Det krävs kunskap, förebyggande arbete, stöd till brottsoffer och ett rättsväsen som förstår hur kontrollvåld faktiskt fungerar. Men samhället måste också ha lagar som bättre speglar verkligheten – lagar som ser det som tidigare varit osynligt och som bättre fångar det systematiska förtrycket bakom kontroll, hot och nedbrytning.

Ingen människa ska behöva leva i rädsla i sitt eget hem, fru talman. Ingen människa ska få sitt livsutrymme krympt bit för bit tills friheten har försvunnit. Och ingen människa ska behöva känna att samhället inte ser det våld hon lever i bara för att det inte lämnar blåmärken.

Fru talman! Jag yrkar bifall till propositionen.
(Applåder)

Anf. 8 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 2, som handlar om omvändelseförsök.

I reservationen yrkar oppositionen gemensamt på att gå vidare och täcka in alla de former av omvändelseförsök som förekommer, även om vissa nu täcks in i propositionen. Vi menar att detta är väldigt viktigt och att man inte får missa enstaka händelser eller sådana som inte är tydliga, så att säga. Vi tror att en särskild lagstiftning här skulle kunna betyda mycket också när det gäller att täcka in syftet med dessa kränkningar och att det skulle ha en normerande effekt att gå vidare med detta.

Med det sagt står vi i Vänsterpartiet bakom propositionen och yrkar i övrigt bifall till utskottets förslag.

Psykiskt våld är någonting som under lång tid har varit problematiskt för juridiken att hantera. Att det finns i det verkliga livet har vi varit varse länge – i varje fall sedan utredningen *Kvinnofrid*, där kvinnofridsbrottet föreslogs, publicerades 1995. Då menade man att straffansvaret skulle omfatta redan kriminaliserade handlingar men också beteenden som inte var kriminaliserade men på ett effektivt sätt bidrar till att skapa en situation som kan jämföras med psykisk terror. Detta är intressant att lägga märke till i dag, då vi verkar tro att frågan är ny.

Nya analyser har dykt upp i samband med barnfridsbrottet. Även här har man haft problem att tackla det psykiska våldet. Jag skulle vilja påstå att vi fortfarande inte har täckt detta. Vi skulle kunna säga att det psykiska våldet är ett rättstomt rum. Man försöker att markera mot det med punktinsatser.

Konventionerna är tydligare. I FN:s kvinnodeklaration talas det om fysisk, sexuell och psykisk skada. Istanbulkonventionen är ännu tydligare i sin definition av våld mot kvinnor och inkluderar varje fall av könsrelaterat våld – fysiskt, sexuellt, psykiskt eller ekonomiskt. Här dyker det ekonomiska våldet upp på ett tydligt sätt. Det är extremt viktigt att vi försöker hantera det.

Psykiskt våld är ett avsiktligt beteende som på ett allvarligt sätt påverkar en annan persons psykiska integritet. Det är upprepningen som skapar särskilda skador. Jag tycker att vi har fått väldigt bra exempel från talarstolen, inte minst från Sanna Backeskog, på hur detta successivt bryter ned personer.

Vi får förstås inte glömma barnkonventionen. Vi måste ha barnen i fokus när vi pratar om det psykiska våldet. Införandet av rubriceringen barnfridsbrott har ju inneburit ett genombrott, men det finns också andra dimensioner av det som barn utsätts för och som går in under psykiskt våld.

Man kan trakassera och hota genom materiellt våld, som har med affektionsvärde att göra. Man kan också rikta våldet mot husdjur. Det kan vara extremt vanskligt och obehagligt för både barn och vuxna. Det kan handla om föremål som en utsatt person har ärvt eller fått från någon som har betytt väldigt mycket. Våld mot husdjur handlar juridiskt sett om skadegörelse. Djur är ting inom juridiken, men de kan vara oerhört värdefulla emotionellt.

Även de digitala konsekvenserna blir numera omfattande. Man kan bevaka en person väldigt intimt och egentligen följa varje steg.

Som har framhållits tidigare här i talarstolen handlar det i regel inte bara om en form av våld utan om en hel palett. Det kan börja med makt och kontroll i form av psykiskt våld för att sedan successivt övergå i olika former av fysiskt våld och sexuellt våld. Allt detta får väldigt allvarliga konsekvenser, men det som sitter kvar inombords är det som verkligen sätter djupa spår och innebär risk för personens psykiska hälsa. Detta är något som forskningen markerar. Jag hör till dem som har kunnat följa kvinnojourernas arbete sedan slutet av 70-talet. Det här är mer än väl känt, men det uppmärksammas tyvärr inte alltid på samma sätt inom våra professioner. De borde kunna mer om detta.

Det handlar alltså om makt och kontroll och om att livsutrymmet minskar. Inom forskningen talas det om våldets normaliseringsprocess. Man reduceras successivt som individ, och självkänslan försvinner.

Något som komplicerar, och som jag tycker är allvarligt, är att våra paragrafer i dag inte alltid träffar det våld som pågår i ungas parrelationer. Dessa relationer kan vara mycket mer tillfälliga och kortvariga, och de uppfattas kanske inte som närstående relationer i straffrättsligt hänseende. Skrivningen om psykiskt våld kommer att kunna avhjälpa en del av dessa brister.

Jag skulle också vilja markera mot den utveckling vi ser när det gäller praxis. Domstolen glider undan från det som var meningen med lagstiftningen om kvinnofridsbrott. Man behandlar inte upprepade lindriga gärningar som kvinnofridsbrott eller fridskränkningar. Högsta domstolen har gjort en markering som jag hoppas får genomslag. Jag tror att denna reform när det gäller psykiskt våld kan bidra till att vi förstår att det allvarligaste inte alltid är det som ger upphov till synliga skador, blodvite, armbrott och så vidare. Det allvarligaste kan i stället vara våldets kontinuitet.

Vi måste ständigt kräva kunskap. Vänsterpartiet har gjort det upprepade gånger och fortsätter att göra det. Hela samhällsapparaten måste bli mycket mer kompetent på detta område.

Remissinstanserna har generellt varit positiva till reformen men har också pekat på risker. Jag skulle vilja uppehålla mig lite vid detta.

Sveriges Kvinnoorganisationer, Unizon, Roks och till och med Åklagarmyndigheten har markerat att det här kan missbrukas. De nämner att män ibland kommer med motanklagelser om att kvinnan skulle ha tvingat mannen att använda fysiskt våld genom att utöva psykiskt våld. Jag tror att man verkligen måste vara uppmärksam här, men man måste också inse att psykiskt våld inte är en ursäkt för motparten att övergå till fysiskt våld eller kanske till och med grovt fysiskt våld.

Vi måste återigen bromsa detta genom kompetens och kunskap. Vi får inte acceptera dessa former, som kan användas både i mål om övergrepp och i frågor om vårdnad och umgänge. Vi ser tyvärr sådana exempel i praxis i dag, vilket i vissa fall får förödande konsekvenser. Tintin nämndes tidigare, och det finns fler fall där barn har dödats som ett straff riktat mot en kvinna.

Vi måste vara medvetna om könsmaktssystemet och bevaka att den inte missbrukas så att brottsoffren drabbas.

Jag skulle också vilja ställa frågor om preskriptionsreglerna. Det låter kanske konstigt, men de har ställt till problem när det gäller kvinnofridsbrott och fridskränkningars brott. Hur ska man räkna

preskriptionstiden? Ska man utgå från de enskilda handlingar som utgör brottet eller från den tid då våldet upphör? Den frågan hänger i luften nu.

Lagrådet bad att man skulle utveckla detta i propositionen. Man har gjort det lite grann, men det är väldigt tveeggat. Man menar att det skulle kunna vara när brottet i sin helhet har upphört, men man överlämnar till praxis att bedöma om det ska gå till på ett annat sätt.

Här gäller det att vi fortsätter att följa rättsutvecklingen och att vi gör detta på ett seriöst sätt, så att det får önskad effekt och inte missbrukas och så att inte olika former av snubbeltrådar kommer in även i det här. Vi vet att rättssystemet tyvärr ofta är motstridigt när det handlar om reformer som ska gynna kvinnor och barn.

Anf. 9 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Jag vill också inledningsvis säga att jag instämmer med i princip allt som har sagts från talarstolen under denna debatt. Jag tror inte att det finns någon i kammaren eller i övrigt som anser att det är acceptabelt att använda sig av psykiskt våld mot kvinnor på det sätt som har beskrivits här. Det är också därför den nu föreslagna lagändringen kommer att införas i brottsbalken och vi får ett helt nytt brott.

Psykiskt våld är i detta sammanhang ett helt nytt begrepp inom straffrätten, och det är i alla delar inte helt lätt att greppa vad som avses med psykiskt våld. Vi rör oss inom ett område som i mångt och mycket handlar om mänskliga relationer och hur det vi säger och gör påverkar och uppfattas av våra medmänniskor. En bärande del i förslaget är att tvånget ska vara otillbörligt, men gränsen mellan tillbörlig och otillbörlig påverkan är inte alltid knivskarp.

Precis som det har sagts från talarstolen är psykiskt våld förkastligt, men det måste också styrkas och bevisas rent juridiskt och straffrättsligt att det är en straffbar handling. Vi har redan i dag ett antal straffrättsliga bestämmelser som innefattar otillbörlig påverkan, exempelvis olaga hot, olaga tvång och grov fridskränkning, som är tydligt kopplade till hot om våld eller annan påtryckning för att skrämma.

Fru talman! Gemensamt för dessa brott är att man har passerat en gräns för vad som är tillåtligt och därmed straffbart. I det nu framlagda förslaget tillförs ytterligare ett moment som innebär att det blir brottsligt att vid upprepade tillfällen utsätta en annan person för olika former av kränkningar som anses otillbörliga. Det kan röra sig om beteenden av ren mobbningskaraktär i form av nedsättande tillmälen, hotfullt uppträdande eller olika former av övervakning som var för sig inte anses straffbara. Gemensamt är nu att kränkningarna sammantaget är avsedda att skada självkänslan hos den som utsätts.

Tyvärr är bilden att denna typ av kränkningar har ökat, inte minst på grund av digitalisering och ny övervakningsteknik som har underlättat tillvaron för den som vill förfölja, trakassera eller på andra sätt göra tillvaron mer eller mindre outhärdlig för den som drabbas. Det är därför bra att vi nu får en ändring som ger en bättre möjlighet att lagföra den typ av gärningspersoner som har nämnts och dem som jag väljer att kalla mobbare.

Lagändringen innebär att psykiskt våld även ska ingå som ett led i andra fridsbrott och hedersförtryck och att även brottet förolämpning fortsättningsvis ska ingå som ett led i dessa brott.

Fru talman! Det som kan vålla huvudbry, i varje fall för min del, är att begreppet psykiskt våld saknar en enhetlig definition och därför ger visst tolkningsutrymme. Beroende på vem man frågar kan svaren skilja sig åt. Därtill kan ett stort antal handlingar falla in under begreppet psykiskt våld beroende på vem som är betraktare och ska avkunna dom.

Här tycker jag att regeringen har landat väl i vad som juridiskt och därmed straffrättsligt är att anse som psykiskt våld. Det ska ges straffrättsligt skydd mot upprepade kränkningar av viss allvarlighetsgrad. Den centrala frågan är vilka beteenden som anses vara av den art att de bör vara kriminaliserade och i vilken utsträckning de faller utanför nuvarande kriminalisering.

Här betonas vikten av att straffbarheten för handlingar som var och en för sig inte utgör brott men som tillsammans ska kriminaliseras blir avgränsad så att endast de verkligt straffvärda fallen omfattas. Därför är kravet att det ska vara fråga om hot, tvång eller övervakning som är otillbörlig. Att något är otillbörligt innebär konkret att det är oacceptabelt med hänsyn till rådande sociala eller etiska normer. I grunden handlar det om en helhetsbedömning av såväl handlingen som dess konsekvenser och parternas relation.

Fru talman! Det är viktigt att understryka att psykiskt våld är ett uppsåtligt brott. Gärningspersonen ska således ha för avsikt att utsätta offret för upprepade kränkningar av skilda slag. Regeringen lyfter också fram risken för att straffbestämmelsen används i vårdnadstvister eller i andra sammanhang där oenighet kan väcka starka känslor. Det krävs därför en tydlig och noggrann bedömning av handlingsrekvisiten och konkret stödbevisning så att beslutet inte enbart grundas på trovärdighetsbedömningar.

Jag tycker att detta är ett knepigt område. Vi är alla överens om att det här är straffbara beteenden, så jag hoppas att man utvecklar bra metoder för dem som ska handlägga, åtala och döma i den här typen av ärenden. Det återstår att se var gränserna går, men jag är övertygad om att man kommer att finna vägar för detta.

Fru talman! Det finns en stor enighet i utskottet att tillstyrka förslaget.

Anf. 10 ULRIKA LILJEBERG (C):

Fru talman! Våld är inte bara slag och sparkar, och våld är inte bara blåmärken och brutna ben. Det långsiktigt kanske mest förödande våldet är ofta det som inte syns på ytan. Det är det tysta, nedbrytande våldet som dag för dag, ord för ord och handling för handling eroderar en människas självkänsla, inskränker hennes livsutrymme och fångslar henne i en verklighet präglad av rädsla och kontroll. Det är detta vi talar om i dag: det psykiska våldet. Det är ett allvarligt samhällsproblem som alltför länge har verkat i juridikens skuggor. Vi vet att det drabbar tusentals människor, inte minst kvinnor och unga, och att det ofta är ett förstadium till ännu grövre brottslighet.

Fru talman! Centerpartiet välkomnar och stöder grundförslaget att äntligen införa en särskild straffbestämmelse för psykiskt våld. Det är ett förslag som vi och många andra länge har efterfrågat eftersom den

nuvarande lagstiftningen har visat sig vara otillräcklig. Möjligheten att lagföra systematiska kränkningar som fridskränkningsbrott har i praktiken varit begränsad, särskilt när fysiskt våld har saknats. Att nu kriminalisera upprepade kränkningar såsom otillbörliga hot, tvång och övervakning är ett stort och nödvändigt steg för att ge brottsoffer den upprättelse de förtjänar och för att ge rättsväsendet de verktyg det behöver.

Att kunna få vara exakt den man är måste skyddas av det offentliga. Jag blir därför lite bekymrad när jag hör att regeringsföreträdare vill byta ut familjers åsikter och beslut om vad en kvinna får eller inte får ha på sig mot statens beslut om vad en kvinna får eller inte får ha på sig. Jag vill därför passa på att säga att Centern stöder linjen att den enskilda personen alltid själv ska bestämma vad den ska ha på sig.

Fru talman! Även om dagens förslag är ett stort och viktigt steg framåt är det inte ett fulländat steg. Förslaget har en allvarlig brist, och den bristen heter omvändelseförsök. Omvändelseförsök, alltså påtryckningar och tvång som syftar till att få någon att förändra sin sexuella läggning, sin könsidentitet eller sitt könsuttryck, är en djupt skadlig praktik. FN:s experter har likställt det med tortyr, och vi vet att omvändelseförsök riskerar att leda till psykisk ohälsa, depression och i värsta fall självmord.

Regeringen menar att den nya lagen om psykiskt våld kommer att täcka in även dessa praktiker genom lagtextens otillbörligt tvång. Och visst är det ett steg i rätt riktning, men det är inte tillräckligt. Vi i Centerpartiet delar den oro som framförts av flera remissinstanser och som ligger till grund för vår gemensamma reservation med övriga partier i oppositionen.

För det första tar lagförslaget främst sikte på upprepade kränkningar, men ett enskilt omvändelseförsök – en enda påtvingad så kallad terapi-session eller andlig utdrivning – är ett för mycket och kan vara djupt kränkande och traumatiserande. Sådana enskilda händelser riskerar att falla utanför den nya lagen.

För det andra fångar förslaget inte upp själva syftet med handlingen. Precis som vid hedersrelaterad brottslighet är det viktigt att lagstiftningen inte bara ser till de enskilda handlingarna utan också till det bakomliggande motivet, som i detta fall är att förneka en människa rätten till sin egen identitet, sitt eget liv och sin egen kropp.

Fru talman! Ett uttryckligt förbud mot omvändelseförsök skulle sända en tydlig signal till samhället, till utsatta hbtqi-personer och inte minst till de grupper och individer som ägnar sig åt dessa skadliga praktiker. En sådan lagstiftning skulle ha en kraftfull normerande effekt och tydligt markera att detta är fullständigt oacceptabelt i Sverige. Flera andra länder har redan förstått detta och infört förbud, men Sverige släpar efter.

Därför, fru talman, är vår position tydlig. Vi ställer oss bakom propositionen i dess grundläggande del om att kriminalisera psykiskt våld, som är ett stort steg framåt. Men vi kräver att riksdagen också gör ett tillkännagivande till regeringen om att skyndsamt återkomma med ett lagförslag som uttryckligen förbjuder omvändelseförsök.

Med detta sagt yrkar jag bifall till reservation nummer 2.

Anf. 11 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Miljöpartiet välkomnar också att regeringen nu går vidare och kriminaliserar psykiskt våld. Vi har, liksom flera här inne, länge drivit att straffansvaret behöver ses över för att stärka skyddet för den som

utsatts. Flera nordiska grannländer har redan infört liknande lagstiftning, och det ligger i linje med Istanbulkonventionen.

Jag tänkte lägga lite tid på att prata om det som min namne just har använt en del av sin talartid till, nämligen förbud mot omvändelseförsök.

Regeringen har valt att baka in förbudet i lagstiftningen mot psykiskt våld. Regeringen motiverar detta med att de kränkningar som omfattas av förslaget om psykiskt våld även kan träffa omvändelseförsök och att befintliga straffbestämmelser som olaga tvång, misshandel och olaga hot redan ger goda möjligheter att ingripa mot olika former av omvändelseförsök.

Samtidigt är det tydligt att den föreslagna straffbestämmelsen om psykiskt våld främst tar sikte på upprepade kränkningar, hot eller otillbörligt tvång. Den träffar heller inte alla situationer som kan utgöra omvändelseförsök, till exempel när någon uttrycker en åsikt om hur en annan person bör ge uttryck för sin könsidentitet eller sexuella läggning i syfte att få personen att ändra den.

Vi i Miljöpartiet ser en uppenbar risk för att regleringen inte blir tillräckligt träffsäker och att vissa former av omvändelseförsök faller utanför bestämmelsen om psykiskt våld. Detta betonar också RFSL och RFSL Ungdom, som framhåller exempelvis att det inte bör krävas att kränkningarna har varit upprepade. De föreslår också en särskild kriminalisering av omvändelseförsök.

Regeringen hänvisar i sin bedömning till utredningen, som fick ett tilläggsuppdrag av den tidigare regeringen sommaren 2022. Utredningen landade i att en kriminalisering av omvändelseförsök inte behövs eftersom de allvarligaste formerna av omvändelseförsök redan är kriminaliserade genom till exempel misshandel och olaga tvång.

Vi delar inte utredningens slutsats. Precis som vid hedersrelaterad brottslighet finns ett värde i att lagstiftningen inte bara fångar upp de enskilda handlingarna utan också själva syftet med dem, i detta fall att förneka en person rätten till sitt sexuella och kroppsliga självbestämmande och att pressa någon att förändra eller undertrycka sin sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Ett särskilt omvändelsebrott skulle dessutom kunna få en viktig normerande effekt och tydligt markera hur lagstiftaren ser på dessa handlingar samt bidra till ökad kännedom om att omvändelseförsök är oacceptabla och kränkande. Kanske är den normerande effekten det allra viktigaste när det gäller brott som oftast sker i det dolda.

Fru talman! Problemet med omvändelseförsök är inte försumbart i Sverige. Nästan var femte ung hbtq-person i Sverige uppgav i MUCF:s kartläggning 2022 att de utsatts för någon form av omvändelseförsök i dess bredaste bemärkelse. FN jämför omvändelseförsök med tortyr, och forskning visar att det kan leda till depression, posttraumatiskt stressyndrom och självmordstankar.

Omvändelseförsök kan ske i många olika former, allt från religiösa praktiker, tvångsäktenskap och exorcism till mer subtila men pressande samtal som syftar till att förändra eller dölja en persons identitet. RFSL och Miljöpartiet menar att dagens lagstiftning inte täcker alla uttryck och att ett förbud därför behöver omfatta försök att förändra såväl sexuell läggning som könsidentitet och könsuttryck, även när det handlar om enskilda och isolerade händelser.

Omvändelseförsök kan vara ett uttryck för hedersrelaterat våld och förtryck på samma sätt som till exempel oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp, och de borde därför behandlas gemensamt. Det var olyckligt att utredningen inte föreslog kriminalisering och att regeringen gick på utredningens linje. Det hade varit bättre med ett samlat och tydligt lagförslag där det framgår klart att alla omvändelseförsök av hbtqi-personer är förbjudna.

Vi vill dock också liksom RFSL påpeka att omvändelseförsök kan förekomma även i sammanhang som inte vanligtvis ses som hedersrelaterade. Det är viktigt att alla utsatta får tillgång till stöd och hjälp och att det är tydligt vad som utgör ett brott, oavsett om omvändelseförsöket skett inom en hederskontext eller i ett annat sammanhang.

Det är klarlagt att omvändelseförsök är skadliga såväl för den som utsätts som för hbtqi-personer som grupp och att det kan leda till bland annat stigmatisering, psykisk ohälsa och självmordsförsök, även om det inte är de redan kriminaliserade metoderna som används.

Personer som har utsatts för omvändelseförsök i Sverige har bland annat berättat om total social utfrysning ur ett, ofta religiöst, sammanhang som har varit personens hela värld, ständiga verbala påtryckningar om förändring och andra handlingar som syftar till att skapa skam och skuld och försök till omvändelse. Detta är oacceptabelt. Det är dessutom sannolikt att omvändelseförsök kan ta sin början i denna typ av företeelser och sedan gå vidare till grövre handlingar. Ett förbud mot omvändelseförsök skulle vara en lagstiftning med normerande effekt, och den borde komma på plats.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga något om den oro som lyfts upp av några tidigare talare när det gäller själva straffbestämmelsen psykiskt våld. Bland andra Sveriges advokatsamfund, Åklagarmyndigheten, Roks, Sveriges Kvinnoorganisationer och Unizon har lyft fram att straffbestämmelsen psykiskt våld kan komma att missbrukas, till exempel i samband med vårdnadstvister eller för att bortförklara förekomsten av fysiskt våld. Justitiekanslern och Roks lyfter också fram att det komma att bli fråga om betydande tillämpningsproblem, och flera ytterligare remissinstanser efterfrågar förtydliganden av lagen.

Det här är synpunkter som är av stor vikt och som borde ha fått större genomslag i regeringens beredning av ärendet. Vi står bakom att en straffbestämmelse för psykiskt våld införs, men vi har förståelse för den oro som lyfts upp av vissa remissinstanser. Vi anser att regeringen noggrant måste följa hur lagstiftningen tillämpas och säkerställa att eventuella brister och oönskade konsekvenser åtgärdas.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 1.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

§ 11 Stärkt säkerhet vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar

Anf. 12 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Vi behandlar nu regeringens proposition *Stärkt säkerhet vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar*.

Rätten att demonstrera och mötas är en grundsten för demokratin i Sverige. Vi har vår rätt att framföra vår mening och att protestera mot makten. Det är en rätt som gäller för alla – även för den som vill uttrycka åsikter som av vissa kan uppfattas som provocerande eller sårande.

I Sverige är var och en enligt 2 kap. 1 § regeringsformen gentemot det allmänna tillförsäkrad mötesfrihet och demonstrationsfrihet. Det är friheter som endast får begränsas om det är nödvändigt med hänsyn till ordning och säkerhet vid sammankomsten eller demonstrationen, till trafiken, till rikets säkerhet eller för att motverka farsot.

Begränsningar får bara göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Dessutom får begränsningar inte gå längre än vad som är nödvändigt för ändamålet eller sträcka sig så långt att det är ett hot mot den fria åsiktsbildningen. En begränsning får inte heller göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning.

Begränsningar av mötesfriheten och demonstrationsfriheten regleras närmare i ordningslagens bestämmelser. Där anges bland annat att allmänna sammankomster och offentliga tillställningar inte får anordnas utan tillstånd. I bestämmelserna anges också vad en ansökan ska innehålla och vilka skäl som kan ligga till grund för att vägra ett tillstånd. Tillstånd får enligt ordningslagen endast vägras om det är nödvändigt med hänsyn till ordningen eller säkerheten vid sammankomsten eller i dess omedelbara omgivning, med hänsyn till trafiken eller för att motverka epidemi.

Fru talman! För att människor ska kunna samlas och uttrycka sina åsikter på ett tryggt sätt föreslår regeringen vissa förändringar av ordningslagen för ökad säkerhet vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.

Det har förekommit en del missförstånd i debatten kring denna produkt. Det finns därför anledning att vara tydlig. Förslagen syftar inte på något sätt till att förbjuda eller inskränka opinionsyttringar som kan uppfattas vara kontroversiella.

Inget av förslagen ger polisen utökade befogenheter att neka tillstånd för en allmän sammankomst. Grunderna för när tillstånd för en allmän sammankomst ska kunna nekas föreslås alltså vara oförändrade. Polismyndigheten kommer med andra ord inte att få större utrymme än i dag att neka tillstånd för kontroversiella opinionsyttringar med hänvisning till exempelvis säkerhetsrisker.

Fru talman! I propositionen föreslås ett antal förändringar.

Polismyndigheten ges tydligare befogenheter att ändra tid eller plats för en allmän sammankomst. Ett beslut om ändrad tid eller plats ska alltid föregås av en proportionalitetsbedömning. I beslutet ska ingå en bedömning av hur central tiden eller platsen är för syftet med sammankomsten. En sammankomst som hålls i strid med ett beslut om ändrad tid eller plats kommer att kunna upplösas.

Polismyndigheten får möjlighet att i vissa fall förbjuda att en allmän sammankomst hålls på en viss tid eller plats. Ändringen innebär att Polismyndigheten i stället för att helt förbjuda en sammankomst först ska överväga om det är tillräckligt att förbjuda sammankomsten på en viss tid eller plats.

Förslagen om tid och plats syftar till att ge polisen tillgång till ett lindrigare alternativ i de fall då det annars hade varit nödvändigt, redan enligt dagens bestämmelser, att helt neka tillstånd för sammankomsten.

Vidare föreslås att en allmän sammankomst och offentlig tillställning ska kunna ställas in med hänsyn till säkerheten för människors liv eller hälsa, till exempel om det finns uppgifter om ett trovärdigt bombhot mot sammankomsten eller tillställningen. Den här förändringen innebär i allt väsentligt en återgång till det rättsläge som ansågs gälla före Högsta förvaltningsdomstolens avgörande 2023.

Fru talman! I dag får polisen upplösa en demonstration med hänsyn till säkerheten för människors liv och hälsa, till exempel vid allvarliga attentatshot, men inte på förhand ställa in den. I praktiken innebär det att polisen tvingas avvakta även om man vet att en sammankomst kommer att behöva upplösas så fort den påbörjas på grund av allvarliga risker för människors liv eller hälsa.

För att ställa in en allmän sammankomst eller offentlig tillställning kommer det inte att räcka med svårare oordning eller allvarliga störningar i trafiken, utan det måste finnas en oacceptabel fara för människors liv eller hälsa. Det innebär att det kommer att vara högt ställda krav för att en demonstration ska kunna ställas in på förhand.

Fru talman! Slutligen får Polismyndigheten också utökade befogenheter att ingripa mot enskilda som stör ordningen eller inte rättar sig efter beslut.

Genom denna proposition, som ett enigt justitieutskott föreslår att riksdagen ska ställa sig bakom, stärks säkerheten vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar – allt i syfte att värna våra grundlagsskyddade rättigheter att genomföra demonstrationer eller hålla andra allmänna sammankomster.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 13 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Även jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Jag markerar återigen att det är oerhört viktiga frågor som vi nu diskuterar. Mötesfriheten och demonstrationsfriheten är hörnstenar i den svenska demokratin; det måste de fortsätta att vara, och de bör helst också utvecklas. Som nyss nämndes har vi regler i grundlagen, i regeringsformen, som syftar till att markera värdet av mötes- och demonstrationsfriheten. Detta återfinns redan i 2 kap. 1 § regeringsformen.

En begränsning är tillåten bara i vissa fall – om det är nödvändigt med hänsyn till ordning och säkerhet, till trafiken, till rikets säkerhet eller för att motverka farsot. En begränsning får endast göras om den tillgodoser ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle.

Ni märkte kanske att jag försökte markera orden rikets säkerhet som anledning till begränsningar. Det var egentligen detta som var bakgrunden till utredningsförslaget, då det handlade om koranbränningarna och

internationell uppmärksamhet på grund av det. Man ifrågasatte också var gränsen för hets mot folkgrupp går i samband med demonstrationer.

Detta rättsläge har sedan dess klargjorts: Enbart en koranbränning är inte hets mot folkgrupp, men om man samtidigt agerar eller yttrar sig föraktfullt mot en folkgrupp handlar det sammantaget om hets mot folkgrupp.

Frågan hanterades av utredningen, och remissinstanserna var kritiska när det gällde om man skulle gå vidare och agera när det handlade om rikets säkerhet. Detta inkluderar Säpo, som menade att koranbränningarna eller, som man uttryckte sig, skändande av religiösa skrifter mer generellt har väckt kraftfulla reaktioner och lett till att Sverige har blivit mer utsatt för våldsbejakande islamistisk extremism.

Trots det menar Säkerhetspolisen att detta skulle vara förenat med stora risker och problem som i Säkerhetspolisens perspektiv inte är godtagbara. Man avstyrker därför absolut att gå vidare med detta när det handlar om Sveriges säkerhet. Dessbättre är dessa invändningar frekventa också från andra remissinstanser, och detta finns inte med i lagförslaget.

Ett enigt utskott står nu bakom förslaget och syftet att man kan behöva tydliggöra och anpassa reglerna på ett bättre sätt.

För ett demonstrationstillstånd kommer nu att krävas att man inte bara anger tid, vilket var ett lagkrav tidigare, utan också plats. Jag skulle vilja påstå att detta egentligen är praxis i dag, men det blir nu också lagfäst.

Man inför nu också en möjlighet för polisen att i stället för att förbjuda en sammankomst på en viss tid och plats besluta om en annan tid eller plats än vad som önskades i ansökan.

Behov av att ändra tiden eller platsen kan grunda sig på att tiden eller platsen bedöms som riskabel på grund av väldigt stora motdemonstrationer eller någon uttryckt fara. Då måste Polismyndigheten se hur man kan hantera detta på ett lämpligt sätt. Man bör, sägs det i propositionen, under ärendet föra en dialog med arrangören och försöka hitta en lämplig tid och plats som inte tillintetgör syftet med demonstrationen.

En annan fråga rör när man får upplösa eller ställa in en demonstration. Här vill regeringen göra så att man kan agera i förtid. Man ska inte behöva avvakta att demonstrationen verkligen startar innan man agerar, utan man ska kunna ställa in och hitta lämpliga alternativ i stället för att bara stänga ned.

När vi sedan kommer till vad som kan vara straffbart för en anordnare kan vi lägga märke till att där inte ingår att genomföra en demonstration utan tillstånd. Dock ingår att ha en sammankomst eller offentlig tillställning, till exempel en demonstration, som det har vägrats tillstånd till eller som står i strid mot ett beslut om ändrad tid eller plats eller mot ett förnyandeförbud som kan ha berott på att man tidigare misskött sig på en viss tid eller plats. Det blir även straffbart att fortsätta sammankomsten om polisen har bestämt att den behöver ställas in med hänsyn till människors liv och hälsa – det är begränsat till detta – och om det handlar om allvarlig sådan risk.

Dessa förslag är naturligtvis viktiga att hålla koll på. Från Vänsterpartiets sida kommer vi att bevaka tillämpningen noga. Jag tror att många med oss kommer att se till att det blir diskussioner om man slirar på någon av dessa regler, som vi bör respektera i ett demokratiskt samhälle.

Anf. 14 ULRIKA LILJEBERG (C):

Fru talman! Vi debatterar i dag justitieutskottets betänkande *Stärkt säkerhet vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar*. Det handlar om det vi skulle kunna kalla demonstrationslagen.

Låt mig inleda med att vara fullständigt tydlig: De grundläggande fri- och rättigheterna – yttrandefriheten, informationsfriheten, tryckfriheten, föreningsfriheten, religionsfriheten, mötesfriheten och demonstrationsfriheten – är och förblir grundpelare i vår svenska demokrati. De är inte förhandlingsbara.

Rätten att samlas, uttrycka åsikter och demonstrera gäller för alla – även för den som vill framföra åsikter som kan uppfattas som rejält provocerande eller sårande. Man får såklart inte hota folk, hetsa mot folkgrupp eller anstifta till brott, men man får säga det obekväma, det jobbiga och det utmanande.

Det är just med den utgångspunkten ett enigt utskott ställer sig bakom den här propositionen. Det handlar inte om att inskränka dessa rättigheter. Det handlar om att garantera att de kan utövas på ett tryggt och säkert sätt. En rättighet som inte kan utövas utan risk för liv och hälsa är i praktiken en urholkad rättighet.

Samhället har nämligen förändrats. Hotbilden är mer komplex, och den nuvarande ordningslagen, som i stora delar är från 1950-talet, har visat sig ha brister. Vi har i dag en situation där Polismyndigheten kan ha kännedom om ett trovärdigt bombhot mot en planerad sammankomst men ändå tvingas vänta tills evenemanget påbörjas innan det kan ställas in. Flera andra har lyft detta i debatten, och det är viktigt att vi nu genom denna proposition stänger den luckan.

Fru talman! Förslaget innehåller också andra viktiga och välavvägda verktyg.

För det första tydliggörs polisens befogenhet att besluta om annan tid eller plats för en sammankomst. Detta är inte ett sätt att tysta obekväma åsikter utan ett proportionerligt och mindre ingripande verktyg som kan användas i stället för att helt vägra tillstånd.

När alternativet är ett totalt avslag, till exempel på grund av ordnings- eller säkerhetsrisker vid kolliderande demonstrationer, ger detta lagförslag en möjlighet att säga: Ja, ni får demonstrera men på en annan plats eller vid en annan tid. Det stärker den faktiska möjligheten att göra sin röst hörd.

Det är dock viktigt, och detta har Centerpartiet lyft i den dialog vi haft, att denna möjlighet inte används för att flytta en demonstration på ett sådant sätt att det förfelar hela syftet med demonstrationen. Att kunna samlas på en viss dag, en viss tid eller en viss plats kan ibland vara själva poängen med att samlas. Därför är det viktigt att fortsatt följa hur denna lagstiftning används av polisen och av domstolarna.

För det andra är det viktigt att understryka vad propositionen *inte* innebär. Jag är glad att regeringen har valt att inte gå vidare med de mer långtgående förslag från utredningen som handlade om att införa ”Sveriges säkerhet” som allmän grund för att neka tillstånd. Man har lyssnat på remissinstanser och politiska partier som varnade för otydlighet och risk för godtycke.

Centerpartiet tycker att det förslag som ligger på riksdagens bord är bra. Man har valt att inte gå den breda och svepande vägen. Detta är ett träffsäkert, tydligt och avgränsat förslag som adresserar de mest akuta

säkerhetsbristerna utan att kompromissa med rättssäkerheten eller de grundläggande friheterna.

Vi vet alla skälen till den översyn som gjorts. Vi hade en situation i Sverige med koranbränningar och upphängda dockor av politiska ledare. Vi är flera här som var med i referensgruppen till den offentliga utredning som tillsattes, och jag vill passa på att säga att jag som oppositionspolitiker har uppskattat regeringens process i detta. Jag riktar ofta kritik mot regeringens processer, men jag vill lyfta när det är bra och påminna om att det går bra att ha en sådan process i frågor av den här vikten.

Att värna demokratin är en ständig balansakt. Vi ska skydda rätten att yttra sig och skydda de medborgare som utövar den rätten. Samtidigt måste vi skydda andras rätt att inte bli utsatta för brott i form av olaga hot, förömlämpningar eller hets mot folkgrupp.

Den här lagstiftningen är en modern och proportionerlig lagstiftning som ger polisen och oss alla verktyg för att göra just det. Den säkerställer att våra grundlagsskyddade friheter inte bara blir vackra ord på ett papper eller i en talarstol utan levande rättigheter som kan utövas i en trygg och säker miljö. Det är att stärka demokratin i praktiken.

Fru talman! Med det sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 15 MARTIN MELIN (L):

Fru talman! Vi har i Sverige som bekant fyra grundlagar. Två av dem hanterar delar av det som vi debatterar i dag. Det är regeringsformen, där vi hittar rätten till mötesfrihet och demonstrationsfrihet, och det är yttrandefrihetsgrundlagen, där vi hittar rätten att säga vad vi tycker och tänker.

En annan lag som *kan* begränsa delar av det som vi alla har rätt till enligt grundlagen är ordningslagen. Det är hur den lagen ska ändras så att det blir tryggare och säkrare för dem som vill anordna en allmän sammankomst – i folkmun kallad demonstration – som vi i dag debatterar.

Om någon i dag vill hålla en allmän sammankomst ska den personen ansöka om tillstånd hos Polismyndigheten, och myndigheten har då att antingen godkänna eller avslå ansökan.

Fru talman! Nu föreslår regeringen att Polismyndigheten ska få ett tredje alternativ, nämligen att neka en ansökan men inte avslå den. I stället ska Polismyndigheten kunna föreslå en annan tid eller annan plats för den allmänna sammankomsten. Det ska då på ett bra och korrekt sätt motiveras varför, och proportionalitetsprincipen ska gälla. Det införs alltså ett lindrigare beslut än det beslut om avslag som finns i dag. Om den person, grupp eller anordnare som får ett sådant beslut – alltså att den allmänna sammankomsten *får* hållas men på annan tid eller plats eller att ansökan helt avslås – bryter mot beslutet kan den ansvarige anmälas, åtalas och dömas. Och Polismyndigheten kan upplösa den allmänna sammankomsten.

Fru talman! Det här är något som har efterfrågats från Polismyndigheten, och nu kommer det att bli lättare att undvika att allmänna sammankomster utsätter demonstranter, motdemonstranter eller allmänheten för allvarlig fara. Det är bra.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Kvalificering till socialförsäkringen

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU21
Kvalificering till socialförsäkringen (prop. 2025/26:136)
föredrogs.

Anf. 16 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Propositionen i dag är ännu ett av de historiska lagförslag som Sverige länge har varit i behov av. Det som vi diskuterar borde ha varit på plats för 20 år sedan. Förslaget handlar om att de som är nyanlända till Sverige inte direkt ska få tillgång till alla de förmåner som man får genom socialförsäkringen. Det handlar om att Sverige ska sluta att vara en magnet för ekonomiska migranter som tar sig till Sverige för att få ta del av vår välfärd utan att bidra. Vidare handlar det om att Sverige ska attrahera migranter vars utgångspunkt är att arbeta och inte gå på bidrag.

De konkreta förslagen innebär att man för att få ta del av vissa bosättningsbaserade förmåner måste kvalificera sig till dem. Det finns olika sätt att göra det. Ett sätt är att ha en anknytning till Sverige, det vill säga att om man har varit bosatt i Sverige i fem år under en ramtid på femton år får man tillgång till dessa bosättningsbaserade förmåner.

Anledningen till att det finns en ramtid på femton år, alltså då man kan tillgodoräkna sig fem års bosättning i Sverige, är att lagstiftningen ska vara praktisk och inte hindra svenska medborgare från att resa runt i världen. Man kan bosätta sig i andra länder och studera eller arbeta, så länge man samlar på sig fem års bosättning i Sverige under en ramtid på femton år.

Det är ett rimligt krav. Har man inte ens haft fem års bosättning i Sverige under en femtonårsperiod kan man inte påstå att man har en sådan anknytning till Sverige att man ska kunna få ta del av hela välfärden.

Ett annat sätt att kvalificera sig till de socialförsäkringsförmåner som det handlar om är genom arbete. Om man arbetar kan man kvalificera sig snabbare och inte behöva vänta fem år.

Här finns två kvalificeringsvillkor, både för dem som har ett arbete med en lägre lön och för dem som har ett arbete med en högre lön. Man kan ha lön som uppgår till minst 0,48 inkomstbasbelopp per månad, vilket motsvarar ungefär 40 000 kronor. Då kan man kvalificera sig till de berörda socialförsäkringsförmånerna efter att ha haft den här inkomsten under minst sex månader i följd. Man kan även ha en lägre lön som uppgår till minst 0,25 inkomstbasbelopp per månad, vilket motsvarar ungefär 21 000 kronor. Då kvalificerar man sig efter att ha haft en sådan inkomst under minst 12 av de senaste 24 månaderna.

Här finns det egentligen alternativ för alla nyanlända som arbetar i Sverige för att få ett snabbspår till de socialförsäkringsförmåner som man behöver kvalificera sig till. Däremot får man vänta fem år om man väljer att inte arbeta. Den här lagstiftningen är alltså riktad mot människor utan anknytning till Sverige som väljer att gå på bidrag. De kommer inte längre att få tillgång till hela välfärden. Om man vill plocka ut förmåner får man faktiskt betala in.

De bosättningsbaserade förmåner det handlar om är bland annat föräldrapenning på grundnivå och lägstannivå. Har man nyligen kommit till Sverige är denna form av föräldrapenning en kvinnofälla. I stället för att arbeta är det många kvinnor med utländsk bakgrund som tar ut bosättningsbaserad föräldrapenning. En kvalificering till sådan föräldrapenning kommer att resultera i att fler nyanlända kvinnor väljer att etablera sig på arbetsmarknaden.

En annan bosättningsbaserad förmån som man kommer att behöva kvalificera sig till är barnbidrag, inklusive flerbarnstillägg. Föräldern behöver kvalificera sig för att vara mottagare av barnbidrag.

Återigen: Barnbidrag är en kvinnofälla för nyanlända kvinnor. I stället för att etablera sig på arbetsmarknaden väljer många nyanlända kvinnor, självklart uppmuntrade av sina makar, att skaffa barn och då få en intäkt. Många av dem etablerar sig aldrig på arbetsmarknaden, utan bidraget blir deras inkomst. De människorna hamnar i utanförskap. Men om de behöver kvalificera sig till barnbidraget kommer många av dessa människor att skaffa sig ett jobb. Bostadsbidrag och bostadstillägg är också förmåner som man kommer att behöva kvalificera sig till.

Det här är en tydlig signal om att Sverige inte längre är världens socialbyrå. Vi förväntar oss att människor ska arbeta när de kommer till Sverige från andra länder. Vi har ett välfärdssystem som är helt och hållet baserat på antalet arbetade timmar. Välfärden bygger på att människor arbetar, skapar värde och betalar skatt. Utan arbete finns ingen långsiktigt hållbar välfärd. Därför är det inget märkligt krav att man förväntar sig att de som kommer till Sverige faktiskt ska arbeta. Och det är precis detta vi signalerar genom denna proposition.

För de flesta invandrare är det här inget märkligt. De flesta invandrare vaknar varje dag och går till jobbet, och de går till jobbet delvis frustrerade över att det finns andra som sitter hemma och lever på bidrag. Nu sätter vi stopp för det. Till alla dem som arbetar har vi ett budskap: Vi värdesätter det ni gör. Vi ser er. Och vi kommer att börja göra skillnad mellan dem som arbetar och dem som går på bidrag.

För det finns en stor skillnad. Det finns en grupp som väljer att komma till det här landet och bidra. De vill bygga upp landet. De är beredda att vakna tidigt varje morgon och slita ut sina kroppar för att Sverige ska bli ett rikare land. Sedan finns en annan grupp. De har tagit sig ända till Sverige bara för att gå på bidrag. Det är en stor skillnad mellan dessa grupper, och från och med nu kommer de att behandlas olika.

Fru talman! Det här förslaget bygger på ett gediget underlag som visar att kvalificering till olika socialförsäkringsförmåner resulterar i att asylinvandringen minskar. Det finns studier som visar att en alltför generös välfärd gentemot nyanlända migranter resulterar i en högre andel migranter med låg utbildningsnivå. För Sverige innebär detta flera olika integrationsproblem. Om vi fortsätter att ge nyanlända migranter tillgång till hela välfärden från dag ett fortsätter Sverige att attrahera migranter med låg utbildningsnivå som kommer att ha svårt att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden.

Denna proposition tillsammans med vår medborgarskapsreform ser jag som de viktigaste integrationsreformerna som har genomförts i Sveriges historia. Det vi säger till dem som kommer till det här landet är två saker. Du kommer aldrig att bli en del av det här landet förrän du lär dig språket,

lär dig mer om samhället och försörjer dig själv. Och om du inte arbetar i Sverige straffar det sig.

Det sociala skyddsnät vi har i Sverige är för gemenskapen och för dem som bygger landet. Det är detta som skapar integration. Vi ställer krav. Det kommer att skapa förståelse för vad vi kräver av dem som vill bli en del av Sverige. Vårt skyddsnät är inte till för illegala migranter. Vårt skyddsnät är inte till för skojare som trodde att Sverige var ett land där man kan slöa och slappa.

I det här landet har vi hjältar som arbetar dag ut och dag in, utan att få något beröm, utan att bli tackade och utan att få några medaljer. Det är människor som gör det de gör för att de tror på den svenska fliten. De tror på idén att om man gör rätt för sig, arbetar efter den förmåga man har och bidrar till det gemensamma kommer kommande generationer att leva i ett bättre land.

För många av oss som sitter här i riksdagen är den svenska fliten själva anledningen till att vi engagerade oss i politiken. Genom denna proposition kan man säga att den svenska fliten kodifieras i svensk lag.

Fru talman! Den svenska välfärdsmodellen bygger ytterst på tillit. Människor måste känna att systemet är rättvist och att det finns en koppling mellan ansvar och rättigheter. Om människor upplever att vissa arbetar, betalar skatt och bygger upp landet medan andra får tillgång till samma välfärd utan att bidra urholkas tilliten till hela systemet. Och utan skattebetalarnas tillit kan ingen generös välfärdsstat överleva i längden.

Därför handlar denna reform inte bara om socialförsäkringar och migration. Den handlar även om att återupprätta legitimiteten för den svenska välfärdsmodellen. Människor kommer att känna att den välfärd som de är med och finansierar stärker samhället och att förmånerna går till människor som har en anknytning till Sverige och som bidrar eller har bidragit till Sverige. Det handlar ytterst om välfärdsstatens legitimitet.

Fru talman! I utredningsbetänkandet som ligger till grund för den här propositionen finns ett förslag om att endast den som är svensk medborgare ska ha rätt till försörjningsstöd. Regeringen har valt att inte gå vidare med det förslaget i denna proposition. Sverigedemokraterna vill betona att vi önskar att man hade gått vidare med förslaget och att vi hade fått en ordning där endast svenska medborgare skulle få erhålla försörjningsstöd.

Nu blev det inte så. I ett samarbete får man acceptera kompromisser. Men Sverigedemokraterna kommer att fortsätta verka för att ett sådant förslag ska bli verklighet. Vi anser att man inte borde få försörjningsstöd om man inte är svensk medborgare. De som inte är svenska medborgare och har hamnat i en situation där de behöver försörjningsstöd borde resa hem till sitt hemland i stället för att belasta det svenska samhället.

Fru talman! Sverige byggdes inte av människor som frågade vad landet kunde ge dem. Sverige byggdes av generationer som gick till jobbet, tog ansvar, betalade skatt och gjorde rätt för sig. Det är därför, och endast därför, vi har kunnat bygga upp en av världens starkaste välfärdsstater.

Men en välfärdsstat kan aldrig överleva om kopplingen mellan arbete och välfärd bryts. Den kan aldrig överleva om människor upplever att vissa bidrar medan andra bara tar del av systemet utan att själva vilja bära någonting. Därför är detta inte bara en reform som handlar om

socialförsäkringar. Det är även en reform för att återupprätta arbetslinjen, samhällskontraktet och respekten för den svenska fliten.

Vi säger att Sverige fortfarande ska vara ett land med trygghet och solidaritet men också ett land som ställer krav. Den som kommer till Sverige ska veta att arbete, egen försörjning och ansvar är vägen in i den svenska gemenskapen. Och de som arbetar och bygger upp det här landet ska veta att vi står på deras sida.

Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 17 IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Syftet med denna rätt stora principiella förändring för vissa socialförsäkringar är enligt Tidöregeringen att stärka arbetslinjen och minska risken för att Sverige ska vara ett attraktivt land för bidragsmigration. Förslaget innebär att den som bosätter sig i Sverige från och med 2027 inte längre får tillgång till alla bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner utan måste kvalificera sig till dem.

Det rör sig om totalt åtta olika stöd, däribland barnbidrag, föräldrapenning på lägstanivå och sjukersättning. Det är stöd som riktar sig till dig när du får barn, när du är sjuk, när du blivit gammal eller om du har fått ett barn som har en funktionsnedsättning. Gemensamt för de bosättningsbaserade förmånerna är att de utgör ett grundskydd. Det innebär att även den som inte förvärvsarbetar eller har förvärvsarbetat omfattas av skyddet, eftersom det är just ett grundskydd.

Fru talman! Vad säger då den samlade expertisen om detta förslag? Återigen presenterar regeringen ett förslag som möter massiv kritik. Flera remissinstanser varnar för vad detta kommer att leda till.

Vi kan börja med vad regeringens egen utredning säger. Man säger att det med det här förslaget finns ”en betydande risk för ökad brottslighet”. Det är allvarlig kritik, fru talman. Det är definitivt inte något som Sverige behöver mer inslag av.

Utredningen lyfter även upp att det finns en risk att kriminella aktörer och den organiserade brottsligheten kommer att flytta fram sina positioner ytterligare. Också det går helt emot ambitionerna att stoppa den kriminella ekonomin.

Utredningen bedömer att förslagen kan leda till att fler kommer att tvingas till svartarbete och då begå brott för att klara sin försörjning. Det kan i sin tur försämra för både integration och etablering.

Regeringens egen expertmyndighet, Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, anser att det saknas stöd för att förslaget om fem års bosättning för att få ta del av socialförsäkringarna ska leda till positiva effekter. De avstyrker utredningens huvudförslag.

De säger: ”Vi bedömer att det underlag som den föreslagna reformen grundas på inte ger stöd för att de förväntade positiva effekterna uppnås. Däremot riskerar den föreslagna reformen att medföra stora negativa konsekvenser, framför allt för grupper som redan är utsatta och i förlängningen för samhället i stort. Vidare skulle reformen innebära en omfattande förändring av det svenska välfärdssystemet, något som ISF anser borde genomföras endast under förutsättning att det finns goda belägg för positiva samhällsekonomiska effekter, en god rättssäkerhet för den enskilde och utan risk för att Sverige inte uppfyller sina internationella åtaganden.” Det är alltså skarp kritik.

Vi går vidare i listan med kritik och ser att Företagarna i sitt remissvar anser att ”konsekvensanalysen är delvis bristfällig och sammantaget kan effekterna bli mer skadliga än nyttiga för både företag och samhälle”. De skriver vidare: ”De skulle kunna skapa en skillnad i rättigheter mellan människor, försvåra rekrytering, motverka jämställdhet och minska Sveriges attraktionskraft.”

Röda Korsets Ungdomsförbund och Svenska Röda Korset varnar för ökade sociala och ekonomiska konsekvenser, särskilt för barn, samt för att det finns risk att förslagen strider mot barnens rättigheter.

Sveriges Stadsmissioner menar att detta är ”ett principiellt steg bort från den svenska välfärds- och samhällsmodellen”.

Sveriges Kommuner och Regioner samt ett flertal kommuner pekar på att detta förslag vältrar över kostnader från staten till kommunerna.

Barnombudsmannen noterar att förslagen kan få negativa konsekvenser för många barn som redan lever i utsatta situationer.

Göteborgs universitet anför: ”Genom att skapa en ordning där tillgången till sociala rättigheter varierar beroende på uppehållsstatus, medborgarskap och tid i landet, riskerar reformerna att skapa ett skittat medborgarskap. ... En sådan differentierad tillgång till trygghetssystem riskerar att cementera utanförskap, försvåra integration och bidra till en samhällelig splittring snarare än sammanhållning.”

Polismyndigheten delar utredningens bedömning att ett antal barn kommer att påverkas negativt av de aktuella förslagen. Som utredningen pekar på riskerar barn i familjer som inte kommer att ha rätt till exempelvis barnbidrag, flerbarnstillägg och bostadsbidrag att hamna i social och ekonomisk utsatthet. Detta ökar i sin tur risken för att barnen själva dras in i brottslighet. Enligt Polismyndigheten riskerar social och ekonomisk utsatthet dessutom att slå särskilt hårt mot barn som redan befinner sig i en utsatt situation, till exempel barn som är offer för brott i nära relationer. Myndigheten ser dessutom en ökad risk för att barn utsätts för sexuell exploatering.

Enligt Svenska kyrkans bedömning utgör förslagen ett principiellt steg bort från den struktur för välfärden som präglat det moderna Sverige, samtidigt som förslagen väntas öka de ekonomiska och sociala klyftorna mellan inrikes och utrikes födda. Svenska kyrkan pekar på att utredningen konstaterar att högkvalificerad arbetskraft bör kunna kvalificera sig till socialförsäkring efter sex månader i stället för fem år. Men enligt Svenska kyrkans människosyn har inte den med svagare förankring på arbetsmarknaden mindre rätt till skydd vid sjukdom, skada, barns utsatthet eller annan sårbarhet än den som är högkvalificerad på arbetsmarknaden. Svenska kyrkan säger att förslagen ger uttryck för en nyttoaserad människosyn och medför en väsentlig reformering av den svenska välfärds- och samhällsmodellen.

Fru talman! Vad är det då som gör att regeringen trots detta går vidare med förslaget? Jo, Tidöregeringens främsta argument för att införa en kvalificering till dessa socialförsäkringar är framför allt att lägre bidrag leder till ökade incitament att arbeta, att mindre generösa system leder till minskat bidragsberoende, att det är rättvist att man kvalificerar sig till socialförsäkringarna och att det minskar tilldragningseffekten vad gäller migration till Sverige. Det är de huvudargument som regeringen anför.

Fru talman! Vad anser då vi socialdemokrater om dessa argument? Jo, vi menar att en ordentlig arbetslinje kräver jobb, utbildning, etablering och tydliga krav. Sverige har legat lågt vad gäller tillväxt de senaste åren. Det är 100 000 fler arbetslösa nu än för fyra år sedan. Samtidigt har fattigdomen ökat. Det borde säga regeringen något. Ökad fattigdom leder inte till vare sig arbete eller tillväxt. Fattigdom försvårar etablering. Premisserna om att ökad fattigdom driver människor till arbete saknar vetenskapligt stöd, vilket också framgår av den omfattande kritik som förslaget får.

Fru talman! I stället för att lägga fram den här propositionen skulle regeringen kunna lägga fram propositioner som handlar om arbetsmarknadsutbildningar, om att ge människor rätt kunskaper för att ta de lediga jobb som finns och om en arbetsförmedling som får ägna sig åt arbetsmarknadsmatchning i stället för att som i dag ägna sig åt byråkrati och administration. Här har Tidöregeringen underpresterat – man har bytt arbetsmarknadsminister fler gånger än vad det presenterats propositioner på Arbetsmarknadsdepartementet.

Vidare menar vi att förslaget flyttar kostnader och problem och inte löser någonting i praktiken. Staten sparar – kommunerna betalar. Detta kommer därför inte att minska bidragen. Det väntas också slå direkt mot välfärden. Ökade kostnader för försörjningsstöd för kommunerna innebär de facto mindre pengar till skola, vård och omsorg.

Vi socialdemokrater tycker inte heller att det finns någon direkt rättvisa i att man ger höginkomsttagare snabbspår. Det slår mot låginkomsttagare och deltidssarbetare. Det är inte rättvist – det är ren klasspolitik. Varför ska chefens barn få barnbidrag men inte busschaufförens? Regeringens förslag kommer i praktiken att innebära att kollegor på samma arbetsplats har helt olika skyddsnät trots att de utför samma arbete och betalar lika mycket i skatt. Vilka grupper står näst på tur? Det kan man fråga sig.

Fru talman! När det gäller tilldragningsfaktorer i fråga om migrationen måste man framför allt se till det svaga forskningsstöd som regeringen presenterar, vilket också flera remissinstanser påpekar. Det är andra tilldragningsfaktorer, exempelvis stora diasporagrupper och möjligheten att få uppehållstillstånd, som är centrala för migrationen. Vem skulle i verkligheten välja land utifrån om stöd betalas ut av staten eller kommunen? Det kan man fråga sig.

Något som både utredningen och remissinstanserna varnar för är riskerna för ökad brottslighet och fusk. Förslaget riskerar att skapa incitament för skenanställningar, svartarbete och arbetslivsexploatering. De riskerar också att öka kriminaliteten bland unga, med brott som stölder och så vidare. Det här hörde vi också på nyheterna i morse gällande regeringens förslag om bidragstak. De danska erfarenheterna visar samma sak – det var därför man backade från motsvarande förslag.

Fru talman! Frågan kokar ned till en central aspekt: När regeringen sina syften med propositionen? Svaret – för att tolka remissinstansernas häftiga kritik – är alltså nej. Det här förslaget har ingen påverkan på Sveriges tilldragningsstyrka vad gäller migration. Regeringen har heller inte kunnat påvisa hur det ska öka drivkrafterna till arbete. Forskningen visar snarare motsatt effekt.

Att upprätthålla ett förtroende för våra socialförsäkringar är av yttersta vikt. Därför måste fusk och fel bekämpas. Det är vi helt eniga om. Där

finns det en hel del att göra. Man borde ägna sig åt det snarare än att ägna tid och kraft åt att dra åt svångremmen för de människor som kämpar för att få sin vardag att gå ihop.

Fru talman! Att det ska krävas laglig vistelse i Sverige för att få tillgång till bosättningsbaserade förmåner tycker vi är rimligt. Har man inte tillstånd att vistas i Sverige bör man inte heller få del av socialförsäkringarna. Därför yrkar jag bifall till reservation 1, som innebär just detta. I övrigt yrkar jag avslag på propositionen.

Fru talman! Idén att välfärden ska vara till för några, inte för alla, är en klassisk högertanke. I kontrast till den står socialdemokratins tanke att välfärden ska vara generell och tillgänglig för alla som behöver den. Det är grundläggande i vårt välfärdssamhälle. Vi skapar inga A- och B-lag. Som Per Albin Hansson sa i sitt berömda folkhemstal, som för övrigt nu ingår i Sveriges kulturkanon: ”Det goda hemmet känner icke till några privilegierade eller tillbakasatta, inga kelgrisar och inga styvbarn.”
(Applåder)

Anf. 18 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Det märkliga med Socialdemokraternas ståndpunkt är att de i princip är för propositionen men ändå ska rösta nej. I sin följdmotion till propositionen skriver de att människor ska försörja sig genom arbete, att migrationen ska vara stram och att Socialdemokraterna inte är emot några regler om kvalificering till socialförsäkringen. Ändå ska de rösta nej till propositionen. Vad är egentligen Socialdemokraternas alternativ till denna proposition?

Socialdemokraterna vill behålla det nuvarande systemet. Det innebär att nyanlända migranter fortfarande kommer att ha tillgång till alla socialförsäkringsförmåner utan att ha någon riktig anknytning till Sverige och utan att ha arbetat. Om Socialdemokraterna menar att alla ska försörja sig genom arbete är det märkligt att de vill behålla det nuvarande systemet, där man får tillgång till rätt många förmåner så fort man får uppehållstillstånd. Det är det här som har varit problemet, och det är därför denna förändring ska ske. Ska människor fortfarande få tillgång till bosättningsbaserade förmåner nästan omedelbart efter ankomst till Sverige, trots mycket begränsad anknytning hit? Det är ju detta Socialdemokraterna stöder när de röstar nej till de viktigaste förslagen i propositionen.

Regeringens proposition bygger på en enkel princip: Välfärden ska i större utsträckning kopplas till arbete, egen försörjning och faktisk anknytning till Sverige. Är det här någonting som Socialdemokraterna är emot – ja eller nej?

Anf. 19 IDA KARKIAINEN (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Nima Gholam Ali Pour för frågan.

När det gäller vissa försäkringar finns det ju redan en kvalificering – till viss del har vi en kvalificering till de arbetsrelaterade socialförsäkringarna. Det är därför svårt att generellt vara emot all form av kvalificering. Men man måste ändå fråga sig vad den här propositionen egentligen kommer att leda till.

Vi tycker att det är viktigt med aktivitetskrav. Den som har kommit till Sverige ska arbeta, komma in i samhället och försörja sig. Det är därför vi

har drivit frågan om aktivitetskrav. Att regeringen nu tar detta vidare och inför aktivitetskrav tycker vi är bra. Mer av sådana stimulanser!

Däremot vill jag fråga Nima Gholam Ali Pour vad han egentligen anser om den omfattande, massiva kritiken mot regeringens förslag. Vad säger han om att det saknar vetenskapligt stöd? Regeringens förslag kommer att riskera att driva på ett skuggsamhälle med fler i utsatthet, och fattigdom leder inte till arbete. Vad säger Nima Gholam Ali Pour om detta?

Anf. 20 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Ledamoten frågade vad propositionen kommer att leda till. Det är viktigt att vara tydlig gentemot väljarna. Propositionen kommer att leda till att man får ett snabbspår till de berörda socialförsäkringsförmåner, vilka är bosättningsbaserade.

Om man har ett jobb där man får ungefär 40 000 kronor i månaden i lön får man tillgång till dessa socialförsäkringsförmåner efter sex månader. Om man har ett jobb där man får endast 21 000 kronor i månaden i lön får man tillgång till dessa socialförsäkringsförmåner efter endast tolv månader. Om man inte vill arbeta alls får man en anknytning till Sverige efter fem år och får ändå tillgång till dessa socialförsäkringsförmåner. Det är vad propositionen handlar om.

Ledamoten borde tala med sina egna väljare. Är en vanlig socialdemokratisk medlem i en S-förening emot att man borde arbeta för att få tillgång till dessa socialförsäkringsförmåner? Eller menar Socialdemokraternas väljare, i varje fall de som arbetar, att man direkt borde få tillgång till hela välfärden så fort man kommer till Sverige? Jag tror inte det.

Jag tror att de socialdemokrater som arbetar och går till jobbet varje dag inte vill att människor som kommer hit från andra länder direkt ska få tillgång till alla socialförsäkringsförmåner. Det är orättvist mot alla de människor som går till jobbet varje dag, som sliter varje dag, att de ska ha exakt samma socialförsäkringsförmåner.

Det är detta det handlar om. Ledamoten har rätt många svar att ge till sina egna väljare om varför man är emot en proposition som kommer att skapa social rättvisa i Sverige.

Anf. 21 IDA KARKIAINEN (S) replik:

Fru talman! Nima Gholam Ali Pour svarar inte på mina frågor om vad han anser om den kraftiga remisskritik som har kommit mot detta förslag. Jag vill bara återupprepa det. Det leder till ökad kriminalitet, ökat skuggsamhälle, ökad utslagning bland människor och ökad barnfattigdom.

Vi har också hört regeringsföreträdare som har sagt att de inte kommer att lägga fram förslag som ökar barnfattigdomen. Detta är ett sådant förslag. Det står svart på vitt i bland annat remisskritiken.

Varför ska man ha ett snabbspår när man är högavlönad? Varför ska busschaufförens barn inte få barnbidrag medan chefens barn ska få det? Det är vad förslaget i praktiken går ut på, och det är vad förslaget kommer att leda till.

Det blir en splittring bland grupper i samhället. Det handlar inte om att människor som jobbar hårt ska få möjlighet att få del av försäkringarna på en gång. Det handlar om att människor kommer att slås ut. Så är det. Det står svart på vitt.

Jag tror inte att det går att undgå att se vad det kommer att leda till om man läser kritiken. Kommer Sverigedemokraterna att hantera dessa konsekvenser, och hur kommer de att hantera dessa konsekvenser?

När Nima Gholam Ali Pour talar om rättvisa undrar jag hur man egentligen definierar rättvisa. När människor kommer som nyanlända till Sverige har de det inte så gott ställt som Sverigedemokraterna vill påskina, fru talman.

Sverigedemokraterna vill påskina att förmånerna är en stor tilldragningsfaktor för människor att komma till Sverige. Det stämmer inte om man läser forskningen och inte heller om man läser remisskritiken. Det finns ett mycket svagt stöd för regeringens proposition. Det är därför som vi socialdemokrater har landat där vi har landat.

(Applåder)

Anf. 22 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Fru talman! Varje morgon går människor runt om i Sverige till jobbet. Det är byggarbetaren i Skåne, polisen i Göteborg, företagaren i Mora, programmeraren i Sundsvall och vårdbiträdet i Haparanda. Det är kvinnan som efter lång tid med sjukpenning äntligen fått sitt första jobb och sin första lön igen.

Det är dessa människor som bär upp Sverige, som ställer klockan varje morgon och går till jobbet, tar ansvar och gör rätt för sig. Det är deras arbete som finansierar vår gemensamma välfärd.

Samtidigt finns det människor som varje dag anstränger sig för att komma dit. Det är barn som kämpar i skolan och nyanlända som studerar svenska sent på kvällarna efter sfi. Det är människor som vill bli en del av Sverige och som vill bygga sin framtid här.

Till er vill jag säga: Moderaterna står på er sida. Arbete, ansvar och egen ansträngning ska alltid löna sig, både i dag och i framtiden, både när lönen kommer och när det är dags för pension.

Hundratusentals människor som är födda i andra länder arbetar i dag, driver företag och bygger sina liv här i Sverige. De lär sig svenska, försörjer sig själva och bidrar till vårt samhälle varje dag. De är med och stärker Sverige.

För Moderaterna är det självklart att den som anstränger sig och vill bli en del av vår samhällsgemenskap också ska mötas av möjligheter.

Fru talman! Många är av ansvarslös migrationspolitik och kravlös integration har dock lett till att alldeles för många människor inte har blivit en del av vår samhällsgemenskap. I stället har utanförskapet vuxit. Alltför många människor har fastnat i ett långvarigt bidragsberoende utan att mötas av tydliga krav, rätt stöd eller förväntningar på egen försörjning. Det är inte rättvist, vare sig mot dem som arbetar hårt och finansierar välfärden eller mot dem som kommer till Sverige och vill bygga sig en framtid här.

Fru talman! Utanförskapet är inte bara siffror i statistiken. Det handlar om människor som år efter år står långt ifrån arbetsmarknaden. Det handlar om barn som växer upp i områden där alldeles för få vuxna går till jobbet och om kvinnor som blir ekonomiskt beroende och aldrig får möjlighet till egen försörjning.

Det handlar ytterst om tilliten i samhället. Om människor upplever att skillnaden mellan den som arbetar och den som inte arbetar blir för liten riskerar också förtroendet för välfärden att urholkas.

Fru talman! Kvalificering till socialförsäkringen innebär att vi lämnar den kravlösa integrationspolitiken bakom oss. För att få ta del av svensk välfärd och socialförsäkring ska det framöver krävas laglig vistelse i Sverige.

Ett ja ska vara ett ja, och ett nej ska vara ett nej. Den som beviljas uppehållstillstånd ska få goda möjligheter att bli en del av Sverige. Den som får avslag behöver lämna landet.

Fru talman! Det är inte rimligt att man kan komma till Sverige och från dag ett få full tillgång till bidrag och ersättningar. Därför inför vi nu ett kvalificeringskrav. För vissa socialförsäkringsförmåner kommer det att krävas att man har bott i Sverige i minst fem år under en femtonårsperiod. Samtidigt ska den som arbetar och bidrar till vår gemensamma välfärd kunna kvalificera sig snabbare. Så säkerställer vi att ansträngning lönar sig.

Den som har en arbetsinkomst på cirka 40 000 kronor i månaden under minst sex månader i följd, eller cirka 20 000 kronor i månaden under minst tolv av de senaste tjugofyra månaderna, ska kunna kvalificera sig till socialförsäkringen snabbare.

En stark välfärd bygger på ömsesidighet. Den bygger på att människor bidrar efter förmåga och vet att samhället finns där när de behöver stöd. Men för att människor ska vilja finansiera välfärden genom sitt arbete måste systemen också upplevas som rättvisa. Det är därför som kvalificeringen till socialförsäkringen är så viktig.

Fru talman! Det vi debatterar i dag är en del av Moderaternas större bidragsreform. Bidragstak, kvalificering till socialförsäkringen och aktivitetskrav ska tillsammans göra det mer lönsamt att arbeta och stärka drivkrafterna till egen försörjning. Syftet är tydligt. Det handlar om att bryta ett långvarigt bidragsberoende, minska utanförskapet och återupprätta arbetslinjen.

Fru talman! Det mest anmärkningsvärda i den här debatten är egentligen oppositionens hållning. Samma partier som under en lång tid drev en ansvarslös migrationspolitik säger nu nej till de reformer som krävs för att integrationen faktiskt ska fungera.

Socialdemokraterna talar gärna om en stram migrationspolitik, men när det kommer till konkreta reformer för att stärka arbetslinjen, minska bidragsberoendet och tydliggöra att välfärden bygger på arbete och laglig vistelse i Sverige säger de nej. Då återgår man till den gamla politiken, där kraven blir otydliga och där bidragssystemen förväntas lösa integrationsproblemen.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet motsätter sig i princip varje reform som stärker drivkrafterna till arbete. De verkar tro att integration sker av sig själv – utan tydliga krav, utan eget ansvar och utan förväntningar på egen försörjning. Men verkligheten visar någonting annat.

Under många år har Sverige haft och sett ett växande utanförskap, ett omfattande bidragsberoende och alldeles för många människor som aldrig fått möjligheten att fullt ut bli en del av samhället. Det är konsekvensen av en politik där kraven varit för få och förväntningarna för låga.

Moderaterna väljer en annan väg. Vi tror på arbetslinjen. Vi tror på att människor växer med ansvar, och vi tror att integration fungerar bättre när det lönar sig att arbeta och anstränga sig.

Fru talman! Att lämna människor i ett långvarigt bidragsberoende är inte omtanke. Det är ett svek, särskilt mot de barn som riskerar att växa upp utan att se sina föräldrar gå till jobbet. Arbete handlar inte bara om lön. Det handlar om frihet, gemenskap, språk och framtidstro.

Sverige behöver inte lägre krav. Sverige behöver högre förväntningar. Vi accepterar inte ett samhälle där människor fastnar i bidragsberoende år efter år. Vi tror på arbete. Vi tror på egen försörjning. Och vi tror på ett Sverige där den som anstränger sig också får möjlighet att bygga en bättre framtid. Det är därför vi nu stärker arbetslinjen och reformerar socialförsäkringen.

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 23 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Kritiken mot regeringens förslag är massiv. Bland annat säger Inspektionen för socialförsäkringen att det underlag som den föreslagna reformen grundas på inte ger stöd för att de förväntade positiva effekterna uppnås. Däremot riskerar den föreslagna reformen att medföra stora negativa konsekvenser, framför allt för grupper som redan är utsatta och i förlängningen för samhället i stort.

Jag tycker att det är en träffande, om än byråkratisk, sammanfattning av det här förslaget.

Andra remissinstanser pekar på risken för att fler barn dras in i sexuell exploatering och att fler kvinnor väljer att stanna längre i en våldsam relation, helt enkelt för att de med regeringens förslag inte har råd att lämna relationen.

Låt oss tala något om kvinnor. Kvinnorna är fler bland dem som inte har 40 000 i lön. Vårdbiträdet och undersköterskan blir fattigare än läkaren och ingenjören. Undersköterskans barn nekas barnbidrag medan chefs barn får barnbidrag.

Jag vill fråga Caroline Högström hur hon motiverar för de kvinnor som jobbar just i välfärden och som tjänar mellan 21 000 och 40 000 varför de och deras barn inte är lika mycket värda som dem som tjänar över 40 000 och deras barn.

Anf. 24 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Hirvonen, för frågan!

Jag vill nog börja med att konstatera att jag inte riktigt vill köpa den bild som Miljöpartiet försöker måla upp här. Det handlar om kvalificering till socialförsäkringen. Om du inte jobbar är det fem år. Har du haft en lön på 20 000 under tolv månader blir du kvalificerad till socialförsäkringen. Har du en lön över 40 000 är det sex månader. Det är inte, som man försöker måla upp, någon form av evighet, utan det handlar om kvalificering just för att arbete ska löna sig.

Det finns något som jag vänder mig emot. Man pratar gärna om kvinnorna, men man pratar inte om de kvinnor som år efter år fastnar i bidragsberoende. Titta på snittiden – från när en utländsk kvinna kommer till Sverige till dess att hon har etablerat sig på arbetsmarknaden! Det verkliga sveket är att vi tillåter att det här får fortsätta år efter år, generation efter generation, och att vi inte på allvar säger: Vet du vad! Här har du nycklarna. Vi ställer krav också. Vi menar att din ansträngning ska löna

sig. Lär du dig språket och blir en del av det svenska samhället finns alla möjligheter.

Men Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänstern verkar vilja lämna dem därhän. De ser inte utanförskapet. De har inga reformer för att bryta utanförskapet. Och när vi väl levererar förslag på konkreta reformer säger de nej. Det är det verkliga sveket här.

Anf. 25 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Moderaterna svarar inte på min fråga. Varför är inte undersköterskan och undersköterskans barn lika mycket värda som ingenjören och ingenjörens barn? Det här förslaget betyder att undersköterskans barn går utan barnbidrag för att undersköterskans lön är under 40 000 medan barnen till den som tjänar 40 000 eller mer får barnbidrag.

Det går väl inte att tydligare än så sätta olika värde på olika människor? Vissa får, andra får inte. Skillnaden handlar om hur mycket man tjänar, som om det arbete som underbetalda kvinnor i välfärden utför varje dag inte är värdefullt och som om deras barn inte har samma värde. Jag ställer därför frågan igen: Varför är inte undersköterskans barn lika mycket värda som ingenjörens i Moderaternas Sverige?

Anf. 26 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Annika Hirvonen för att hon så tydligt visar på skillnaden i svensk politik.

Det är skrämselfpropaganda från Miljöpartiet. Man tittar inte på de konkreta reformerna och kommer inte med förslag på hur vi kan bryta det långvariga utanförskapet. Det är i stället skrämselfpropaganda. Man målar upp någon bild av att samtliga undersköterskor nu ska bli av med barnbidraget. Det är inte sant.

Jag önskar att vi kunde ha en rimlig debatt om den här typen av frågor, men det går inte. Direkt kommer skrämselfpropagandan, och direkt målas en bild upp som faktiskt inte stämmer.

Men någonstans måste vi titta på vad det är som stämmer. Det handlar om det utanförskap som vi har sett under en lång, lång tid. Man kommer till Sverige, och sedan fastnar man. Man kommer inte vidare. Vi har läst nyhetsartiklar för bara någon vecka sedan. Jag kommer inte ihåg om det var en fyra- eller fembarnsmor i Sundsvall som hade gjort den här resan. Vad var det hon sa till tidningen? Det handlade om att alla måste vakna, ta det där steget och få det där jobbet. Det handlade om egenförsörjning.

När man pratar med dem som har gjort den resan är det uppenbart att de önskar att de hade fått hjälp tidigare. De önskar att någon hade sagt: Här i Sverige lär vi oss språket. Här söker vi arbete och blir en del av samhällsgemenskapen, så att vi inte fastnar utanför.

Jag tror att vi kan konstatera att verklighetsbeskrivningarna skiljer sig åt och att Miljöpartiet i huvudsak ägnar sig åt skrämselfpropaganda här i kammaren.

Anf. 27 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Här anklagas ledamöter för skrämselfpropaganda, så vi kan väl gå igenom vad som har varit.

De nordiska ländernas sociala skyddsnät har grundats på principen om en generell välfärd, det vill säga ett system där alla ingår. Det har under lång tid visat sig vara effektivt för att motverka fattigdom och uppnå mer jämlika samhällen. Det är det som har byggt Sverige till det fantastiska välfärdsland som vi har varit, där en generell och inkluderande välfärd aldrig har varit ett hinder för etablering utan tvärtom en förutsättning för densamma.

De senaste åren har dock de ekonomiska klyftorna ökat i Sverige. Under nuvarande regering och Sverigedemokraterna har andelen fattiga i Sverige fördubblats. Vi har fått 100 000 fler arbetslösa. Arbetsmarknadspolitiken är helt och hållet frånvarande. Vräkningarna har ökat med nästan 60 procent, och det gäller även vräkningar där barn är berörda.

Nu vill regeringen och Sverigedemokraterna att den som kommer till Sverige måste bo här i fem år för att få ta del av socialförsäkringen. Det kommer att slå hårdast mot de mest utsatta i samhället. Regeringens egen utredning pekar på ett ökat utanförskap, ökad brottslighet och i stort sett bara negativa konsekvenser för utsatta grupper. Förslaget har också mötts av massiv kritik från nästan alla remissinstanser, eller för att citera utredningen: "Kriminella organisationer och den organiserade brottsligheten kan flytta fram sina positioner."

Ledamoten gav inget svar i tidigare replikskifte, så jag får väl fråga om ledamoten är stolt över de fyra senaste åren. Ni har fördubblat andelen fattiga i Sverige, 100 000 fler är arbetslösa och vräkningarna har ökat med nästan 60 procent. Och nu lägger ni fram förslag som fördjupar och förvärrar utsattheten för människor i Sverige.

Är ledamoten stolt över det?

Anf. 28 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Haddou, för chansen att få prata om vad jag är stolt över de senaste fyra åren!

Vi ska konstatera varifrån vi kom. Vi kom från en tid när inflationen var 10 procent och ekonomin i fritt fall, en tid när arbetslösheten faktiskt började rusa.

Då gjorde vi någonting. Vi tog ansvar. Nu är inflationen nere på 2 procent, och vi ser att det sakta börjar ljusna vid horisonten. Vi har under de här fyra åren säkerställt att en ensamstående undersköterska får behålla ungefär 3 000 kronor mer i månaden. En polis och en sjuksyrra får behålla 5 000 kronor mer i månaden – faktiska pengar, riktig skillnad. Vi har sänkt matmomsen, vilket har gjort det billigare att handla mat. Vi har sänkt priset på drivmedel så att man kan bo och leva i hela landet. Det är jag stolt över.

Jag kan också konstatera att vi är långtifrån klara. Ledamoten har rätt i att vi har en enorm utmaning. Utanförskapet är fortsatt alltför stort. I mitt hemlän Västmanland är det ungefär 16 000 personer, i antal motsvarande Hallstahammars kommun, som inte är självförsörjande.

Jag var och knackade dörr i Arboga för ett par veckor sedan och mötte då en kvinna som beskrev sin resa. Hon har kommit till Sverige och lärt sig språket, och nu jobbar hon inom skolan och kämpar och sliter. Hon ser personer som inte gör det, som faktiskt inte kämpar på det sätt som hon har gjort, och hon var väldigt tydlig med vad hon kallar det: Hon kallar det för orättvist och menar att det är helt rätt att ställa krav.

Det är helt rätt att fler ska få göra den resa som hon har gjort till arbete, till gemenskap och till det svenska språket.

Anf. 29 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Självklart ska många få möjligheten att göra den resan. Problemet är att regeringen lägger fram ett förslag som ökar utanförskapet.

Ledamoten står här och pratar om just utanförskap. Då blir jag ganska chockad, för utredningen, remisser, forskning, erfarenheter och vetenskap säger nästan samtliga att förslaget som regeringen lägger fram om kvalificering till välfärden ökar utanförskapet. Vill man ha en seriös debatt och ta ansvar, som ledamoten pratar om här, tycker jag ändå att man ska lyssna på utredningen och på forskning, erfarenheter och vetenskap kring detta.

Om man hade haft en aktiv och kraftfull arbetsmarknadspolitik som ser till att människor kommer i arbete, om vi hade jättebra skolresultat och de bästa, jämlika skolorna och så vidare så att människor kan få de rätta och faktiska förutsättningarna hade jag förstått det. Men ledamoten är alltså stolt över 100 000 fler arbetslösa under den här regeringen. Det är ingenting ni kan skylla den förra regeringen för. Under en hel mandatperiod har ni aktivt förvärrat situationen. Det ni har gjort i stället för att lägga förslag på riksdagens bord om fler arbetstillfällen och åtgärder

för att skapa jobb är att sänka skatterna för de allra rikaste och byta arbetsmarknadsminister. Det kan man inte vara särskilt stolt över. Och under den här regeringen har alltså fattigdomen i Sverige fördubblats, även om vi hörde om några reformer.

Fru talman! Det kan man inte vara stolt över. Jag skulle skämmas.

Anf. 30 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Man hör såklart det man vill höra.

Remissförfarandet är en viktig funktion i vår lagstiftningsprocess. Man har tittat på remissvaren; det går att läsa om i propositionen.

Det Vänsterpartiet verkar glömma är att det har konsekvenser även att inte göra någonting. Att fortsätta som vi har gjort de senaste åren får också konsekvenser, och än så länge hör jag i den här debatten inte några förslag på förändring. Jag hör att man är väldigt intresserad av vem som är arbetsmarknadsminister, och det är väl bra och positivt att det väcker ett så starkt intresse från oppositionen. Men jag kan konstatera att vi andra ägnar oss åt sakpolitik och reformer.

Det finns fortsatt mycket att göra, för Sverige har fortsatt stora utmaningar, men efter att ha lyssnat på replikskiftena och troligtvis hela debatten kan jag konstatera att vänstersidan har uppenbart svårt att komma överens. Titta bara på det här förslaget – Centerpartiet ser ju fördelarna med den här reformen. De ser vad som behöver göras.

Då blir man såklart oerhört nyfiken på hur er sida kommer att få ihop det efter valet om olyckan är framme och ni vinner. Nu tror jag visserligen inte det, för svenska folket vet att vi behöver göra någonting åt det utanförskap vi ser. Vi behöver vända ekonomin, och vi behöver fortsatt en moderatledd regering.

Anf. 31 IDA KARKIAINEN (S) replik:

Fru talman! Svenska folket ger just nu inte något gott betyg till sittande regering. Det är såklart en bit kvar till valdagen, men det säger någonting om vad man hittills har ansett om regeringens förmåga och politik.

Jag är också väldigt intresserad av det forskningsbaserade spåret i utredningen och propositionen. Därför undrar jag hur regeringen och ledamoten Caroline Högström från Moderaterna resonerar när det gäller de danska erfarenheterna av liknande förslag. Danmark fick rulla tillbaka de här delarna, eftersom man såg sådana enorma konsekvenser bland annat när det gällde brottsutvecklingen. Man rullade tillbaka förslagen och konstaterade att det inte var en klok politik.

Jag undrar därför vilka slutsatser Moderaterna drar av det danska exemplet.

Anf. 32 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Det är klart att många av våra reformer har hämtat inspiration från Danmark; det är bara att titta på delar av migrationspolitiken. Men jag kan också konstatera att vi har olika system.

Framför allt har Sverige i viss mån ett betydligt mer djupgående utanförskap, och därför måste vi våga prova nya angreppssätt. Det är uppenbart att det vi har gjort tidigare inte har fungerat. Det har inte hjälpt, och det har framför allt inte hjälpt utlandsfödda kvinnor som i större utsträckning är fast, trots att det kanske är de som mest behöver komma i

arbete. Vi ser vilken skillnad det kan göra i familjer när just en mamma går från utanförskap till arbete och samhällsgemenskap.

Därför måste vi ta tag i problemen. Vi ser en enorm utmaning med utanförskapet, och då är kvalificering till välfärden en bit i pusslet. Bidragsreformen består av tre delar, och vi har även bidragstaket men framför allt aktivitetskravet. Det tror vi också kan göra stor skillnad.

Riksdagens funktion är att ta det del för del, men det är en gemensam bidragsreform med tre olika ben som tillsammans hjälper till att stärka drivkrafterna till arbete och minska utanförskapet.

Anf. 33 IDA KARKIAINEN (S) replik:

Fru talman! Tack, Caroline Högström, för svaret!

När det gäller det danska exemplet finns det verkligen en varningsflagg för det här förslaget. Jag delar helt regeringens uppfattning att aktivitetskrav är en viktig del i att öka incitamenten till arbete. Jag delar inte regeringens uppfattning att fattigdom ökar incitamenten till arbete. Tvärtom har forskning snarare visat på att människor som hamnar ännu längre bort från etablering och integration kommer att få en ännu svårare resa till jobb och insatser.

Det är också ett stort problem att arbetslösheten är så hög som den är numera, inte bara i vissa grupper utan väldigt brett bland många. Det är 100 000 fler som är arbetslösa nu än tidigare. Det beror på avsaknaden av konkreta arbetsmarknadspolitiska förslag.

Arbetslösheten runt om i landet ser olika ut. Det är väldigt låg arbetslöshet i norra Sverige. Det är väldigt hög arbetslöshet i södra Sverige. Här skulle alltså en aktiv arbetsmarknadspolitik verkligen kunna göra skillnad, men i stället väljer regeringen att gå på det klassiska högerspåret med att fattiga och hungriga magar jagar lite bättre. Jag tror inte på den politiken, och jag delar inte den uppfattningen. Jag tror snarare att grundtrygghet och möjligheter att få språkträning, utbildningar och arbetsmarknadsinsatser leder till jobb.

Jag har en till fråga till Moderaterna och Caroline Högström. Den gäller framför allt vad detta får för effekter på kommunerna. Vill vi värna välfärden och vill vi se till att alla unga klarar skolan och inte hamnar i utanförskap och kriminalitet måste skolan också ha resurser. Det här förslaget riskerar att skjuta betalningsansvaret från staten till kommunerna. Staten sparar pengar; kommunerna betalar. Hur tänker regeringen kompensera för kommunernas kostnader när det gäller detta förslag?

Anf. 34 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Det Socialdemokraterna verkar glömma bort är att ett av de problem vi har haft när det gäller några av de förmåner som vi nu ställer kvalificeringskrav för är att man inte från dag ett möts av krav som en del av etableringsprocessen utan fastnar i socialförsäkringssystemet och blir kvar där under lång tid. Det är därför det behövs exempelvis kvalificering till socialförsäkringen, så att man från dag ett möts av just krav och förväntningar på att bli en del av samhällsgemenskapen. Vi ska inte hamna i det läge där vi har varit, där många levt väldigt länge i Sverige utan att lära sig språket och utan att skaffa sig ett arbete.

Jag vänder mig emot den bild man försöker måla upp av högerpolitik. Tvärtom tror jag att det finns någonting viktigt här. Moderaternas politik innebär faktiskt en tro på människor. Vi tror på krav på egen försörjning eftersom vi tror att människor har förmåga att skaffa arbete, men det verkar inte vänstersidan tro.

Fru talman! Jag kan tycka att den syn vänstern i grund och botten har på människor, att de skulle sakna förmåga, är lite fascinerande. Vi pratar alldeles för sällan om det. Moderaterna har däremot höga förväntningar på människor som kommer hit och vet vilken drivkraft de har.

Avslutningsvis: Gällande finansiering av kommuner är det såklart en budgetfråga. Det finns bedömningar kopplade till den helhet som bidragsreformen bygger. Vi skjuter till medel för aktivitetskravet, exempelvis, så att kostnaderna inte kommer att öka totalt sett. Det görs alltså ett tillskott för att bland annat finansiera aktivitetskravet.

Anf. 35 TONY HADDOU (V):

Fru talman! I de nordiska länderna har de sociala skyddsnäten grundats på principen om generell välfärd, det vill säga system där alla ingår. Det har under lång tid visat sig vara effektivt för mer jämlika samhällen och för att motverka fattigdom. Det var det som byggde Sverige till det fantastiska välfärdsland vi har varit, där en generell och inkluderande välfärd aldrig var ett hinder för etablering utan en förutsättning för den.

Fru talman! Här är vi till slut, efter snart fyra år med Tidöpartierna. Från ena hållet har vi de traditionella högerpartierna, som är ute efter att begränsa den svenska välfärden och slå sönder den jämlika välfärdsmodellen och som ser kvalificering till välfärden som ett bra sätt att göra det. Från andra hållet har vi Sverigedemokraterna, som tar varje chans att ge sig på människor som kommit till Sverige. Kvalificering till välfärden, som vi debatterar i dag, är en tydlig kombination av högerns bidragshat mot fattiga och Sverigedemokraternas rasism.

Genom att man under de senaste åren har utmålrat människor som söker skydd här som ett hot eller en belastning blir det nu möjligt att neka dem grundläggande rättigheter och tillgång till välfärden. Högern vill skära ned på trygghetssystemen för alla, och Sverigedemokraterna erbjuder en syndabock för att påbörja projektet där välfärd och trygghetssystem ska villkoras ytterligare.

Det är en politik närmast perfekt utformad för att göra etableringen mycket svårare och för att skapa en rättslös grupp som i ännu högre grad än i dag kommer att tvingas till otrygghet och till svartarbete för att kunna försörja sig. På så vis blir angreppen på nyanlända också ett direkt angrepp på den svenska modellen, på trygga jobb, mot välfärden och mot de principer om gemenskap och sammanhållning som vi genom åren byggt upp.

Fru talman! Konsekvenserna av det här förslaget är förödande för arbetare, för barn och för samhället i stort. För vanliga arbetare är konsekvensen också att kollegor på samma arbetsplats som utför samma arbete och betalar lika mycket i skatt ändå har olika skyddsnät. Det är fullständigt oacceptabelt. Det är inte värdigt ett välfärdsland som Sverige. Dessutom vet vi att ju fler fattiga och desperata människor det finns, desto större press på löner och arbetsvillkor för alla.

Fru talman! Vänsterpartiet avstyrker regeringens förslag i dess helhet. Därför vill jag yrka bifall till reservation 2 i betänkandet.

Regeringens förslag skulle innebära en kraftig nedmontering av den svenska välfärdsstaten och leda till ökad social utsatthet, ökad kriminalitet och fler barn i fattigdom. Förslaget slår särskilt hårt mot personer i ett tidigt skede av sin etablering i Sverige. Det är de grupperna som oftast har störst behov av trygghetssystemens stöd för att kunna bygga ett självständigt liv och etablera sig på arbetsmarknaden.

Utredningens egen konsekvensanalys pekar på en betydande risk för ökad brottslighet till följd av förslagen som nu ligger på bordet. När människor stängs ute från grundläggande trygghetssystem ökar risken för exploatering, svartarbete och andra former av utsatthet. Det försämrar i sin tur möjligheterna till såväl social som ekonomisk etablering i Sverige.

Polisen varnar för ökad utsatthet för barn. De varnar för brott och sexuell exploatering.

Regeringens egen expertmyndighet, Inspektionen för socialförsäkringen, menar att regeringens förslag saknar stöd för att nå positiva effekter.

Utöver detta visar utredningens egna siffror att 60 000 barn kan komma att påverkas negativt av förslaget eftersom deras föräldrar inte uppfyller kvalificeringskraven. Därmed förlorar de bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner som ingår i förslaget, som till exempel barnbidrag och bostadsbidrag. Detta leder till ökad barnfattigdom, psykisk ohälsa och social utsatthet och är i direkt strid med barnkonventionen. Barnkonventionen kräver att barns rätt stärks över tid och att redan uppnådda nivåer inte försämrar. Det verkar inte den här regeringen över huvud taget bry sig om.

Fru talman! I stället för att begränsa tillgången till socialförsäkringssystemen bör politiken inriktas på att stärka människors faktiska möjligheter till etablering och egen försörjning. Det kräver kraftfulla investeringar i välfärd, arbetsmarknad och utbildning. En generell och inkluderande välfärd är inte ett hinder för integrationen utan förutsättningen för den.

Samhällsbygge i form av investeringar i den gemensamma välfärden, arbetsmarknaden och socialförsäkrings- och trygghetssystemen lyser helt med sin frånvaro hos Tidöpartierna. Och när människor drabbas av arbetslöshet eller det saknas personal inom sjukvården är det återigen givet vilka som görs till syndabockar av den här regeringen.

Fru talman! Vi kommer att få en situation där många fler vänder sig till kommunerna för ekonomiskt bistånd utan att regeringen över huvud taget verkar bry sig. De rycker knappt på axlarna. De övervältrar ansvar och kostnader från staten till kommunen. Det kommer att drabba kommunernas ekonomi och i förlängningen fler välfärdsområden som skola, socialtjänst och bostadsförsörjning. Jag tycker att det är väldigt oansvarigt, helt enkelt, att övervältra kostnaderna på det sättet.

Vänsterpartiets politiska projekt är i grunden ett annat. En stark och robust välfärd som ger invånarna goda förutsättningar att lyckas i samhället är helt nödvändigt för att skapa en fungerande etablering i Sverige. Vi är övertygade om att människor lyckas bättre med bättre förutsättningar. Det är hur vi investerar i samhället och människorna i det som avgör hur väl vi lyckas.

Den här regeringen visar sig gång på gång inte ha några som helst ambitioner att bygga ett mer jämlikt samhälle. Tvärtom för man en politik som drabbar nyanlända och låginkomsttagare. Om några månader kan vi förhoppningsvis rösta bort den politiken och den här regeringen och få till en politik som står på vanliga människors sida.

Vänsterpartiet kommer att finnas för den som drabbas av nedskärningar i välfärden och trygghetssystemen, den som söker skydd undan krig och förtryck och den som endast på grund av sin bakgrund pekas ut som syndabock av den här regeringen. Vi bygger redan i dag ett bättre Sverige, håller uppe sjukvården och välfärden och ser till att samhället fungerar. Generell välfärd är och ska fortsätta vara en grundpelare i det svenska samhället. Vi är garanten för det.

Anf. 36 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet går rätt långt i sin följdmotion. Enligt Vänsterpartiet ska det inte ens krävas laglig vistelse i Sverige för att få ta del av bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner. Med andra ord vill Vänsterpartiet att illegala migranter ska få ta del av socialförsäkringsförmåner. Detta säger en hel del om vilka principer Vänsterpartiet har som grund för sin välfärdsolitik.

Vänsterpartiet pratar mycket om rättigheter, bidrag och stöd. Men varför pratar ledamoten aldrig om arbete och ansvar? Varifrån tror ni att bidragen kommer? Det är skattebetalare som jobbar hårt och betalar in skatt så att andra kan få stöd när de behöver det. Då är det väl rimligt att kräva att människor som kommer till Sverige faktiskt arbetar för att kvalificera sig till vissa bosättningsbaserade förmåner, eller att de åtminstone är rotade i Sverige? Sverige är inte världens socialbyrå. Det är inte svenska skattebetalare som ska stå för notan när Vänsterpartiet har denna märkliga vision om att migranter ska kunna få bidrag så fort de kommer till Sverige.

Vad är det för signaler man skickar till de migranter som kommer till Sverige? Jo, man säger att vi i Sverige inte värderar hårt arbete. Man säger att det inte är någon skillnad mellan att bygga det här landet och att bara sitta hemma och ta emot bidrag.

Men det finns en skillnad, för de som arbetar är de som finansierar hela systemet. Det är de som garanterar att vi har en välfärdsstat där vi kan ta hand om de utsatta. Detta är en grundläggande princip som Vänsterpartiet fortfarande inte vill erkänna.

Anf. 37 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Ledamoten verkar bry sig om arbetslösa. Varför har ledamoten då ingen arbetsmarknadspolitik? Det är väl den enda frågan. Den politiken är helt obefintlig under den här regeringen.

Varför sänkte ledamoten ersättningsnivåerna i a-kassan för arbetare i Sverige? Varför har ledamoten försämrat situationen för svenska arbetare? Varför bryr sig inte ledamoten om alla dem som har kommit till Sverige och som håller uppe välfärden, sjukvården, omsorgen och så vidare?

Vi tycker att människor som kommer hit ska få de bästa förutsättningarna för att kunna bli en del av det svenska samhället. Sverigedemokraterna vill i grunden något annat. Det hörde vi i retoriken tidigare, och vi hör det även här.

Jag tror att den stora konflikten och skillnaden här, fru talman, är att Sverigedemokraterna inte vill ha integration och etablering. Detta tror jag att också Liberalerna, Kristdemokraterna och Moderaterna vet om. De vill inte. Det ligger i Sverigedemokraternas dna; de vill inte att andra människor kommer till Sverige över huvud taget.

Då blir det också svårt att ha en seriös debatt kring detta. Jag tycker att ledamoten kan vara ärlig om arbetare i Sverige. Varför har inte ledamoten gått in med kraftfulla investeringar för att skapa arbetstillfällen i Sverige? Vi har fått 100 000 fler arbetslösa under Nima Gholam Ali Pours regering. Varför har ledamoten inte gjort någonting – inte ens lyft ett finger – förutom att till exempel försämra villkoren i a-kassan?

Anf. 38 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Det intressanta när man lyssnar på ledamoten i den här debatten är att Vänsterpartiet verkar utgå från att migranter automatiskt integreras bara de får tillgång till fler bidrag och fler socialförsäkringsförmåner. Sverigedemokraternas utgångspunkt är dock en annan. Vi menar att integration sker genom arbete, språk, förståelse för värdlandets värderingar och kultur, ansvarstagande och egen försörjning – inte genom att människor fastnar i bidragsberoende och långvarigt utanförskap.

Vad är egentligen signalen i Vänsterpartiets modell, så som de framställer den? Jo, att det inte ska spela någon större roll om man arbetar eller inte – att det inte ska spela någon större roll om man bidrar till samhället eller inte.

Men så fungerar inte verkligheten. Verklighetens Sverige är byggt på arbete och arbetare. Om människor upplever att välfärdssystemet saknar krav och motprestationer försvagas också tilliten till hela modellen. Det är därför regeringens proposition är så viktig. Vi stärker kopplingen mellan välfärd, arbete och faktisk anknytning till Sverige.

Jag måste ändå fråga Vänsterpartiets ledamot: Finns det över huvud taget någon gräns, enligt er? Ska migranter kunna få tillgång till dessa förmåner direkt efter att ha fått uppehållstillstånd i Sverige, oavsett arbete, anknytning eller egen försörjning?

Anf. 39 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Jag tror att ledamoten fick svar på denna fråga tidigare, även i mitt anförande.

Det är val i höst, och vi behöver verkligen en regering som står på vanligt folks sida. Men de senaste åren har de ekonomiska klyftorna ökat i Sverige. Under den här mandatperioden, med den här regeringen och Sverigedemokraterna, har andelen fattiga i Sverige fördubblats. Vi har 100 000 fler arbetslösa och en helt och hållet frånvarande arbetsmarknadspolitik. Vräkningarna har ökat med nästan 60 procent under den här regeringen. Det gäller även vräkningar där barn är berörda.

Vad tror ni att detta gör med barns skolresultat i Sverige? Vad tror ledamoten att detta gör med framtidstron, med de sociala och ekonomiska klyftorna och med segregationen, som den här regeringen säger sig vilja motverka men som faktiskt bara ökar och ökar, genom en medveten och aktiv politik från den här regeringen och Sverigedemokraterna? Vad tror ni att detta gör med utvecklingen av vårt land?

Nej, fru talman, vi behöver en politik för ett samhälle som håller ihop, som garanterar en stark välfärd och som inte lämnar någon efter, där vi inte tycker att föräldrapenning, barnbidrag, bostadsbidrag och sjukersättning är något fult utan något som varit en del av den trygghetsekonomi som i decennier byggt Sverige starkt och något som varit centralt i jämlikhetspolitiken. I de nordiska länderna har de sociala skyddsnäten grundats på principen om generell välfärd. Systemen ska vara till för alla, anser vi. Det är bara att beklaga att regeringen gör något helt annat. Det är också därför de har fördubblat fattigdomen i Sverige under den här mandatperioden. Det är bara att beklaga.

Anf. 40 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Jag vill börja debatten med att yrka bifall till utskottets förslag. Det innebär också ett avslag på de motionsyrkanden som görs i betänkandet gällande en kvalificering till socialförsäkringen.

När det gäller migrationspolitiken är det tydligt att vi i Tidöregeringen genomför den förändring som vi fick mandat för i valet 2022. Förändringen innebär en nödvändig kursförändring för Sverige, efter att man under flera mandatperioders S-regerande varken insett problematiken eller haft viljan eller motivationen att genomföra de förändringar som var nödvändiga för vårt land. Sveriges valmanskår såg att det behövdes en ny inriktning på politiken, och det är detta som vi nu i Tidösamarbetet ser till att göra verklighet av.

För oss kristdemokrater handlar migrationspolitiken om en politik som håller över tid, utan kortsiktigt inriktade beslut. Det är en politik som värnar både människovärdet och samhällsgemenskapen.

Under ett antal år, kanske främst under mitten av 2010-talet, tog Sverige emot fler asylsökande än andra jämförbara länder. Det var ett antal som var större än vad som var möjligt att integrera när det handlar om språk eller arbete. I dag lever vi med konsekvenserna. Det handlar om ett stort utanförskap för många, ett skuggsamhälle som skapar osäkerhet, både för vårt land och för de människor som lever där, och en integrationsskuld som det kommer att ta tid att arbeta av. Det är mot den bakgrunden som Kristdemokraterna ser ett fortsatt behov av en stram och ansvarsfull migrationspolitik.

Sedan regeringsskiftet 2022 har ett antal reformer genomförts, och resultaten börjar bli tydliga. Det märks en skillnad på många områden. Men det återstår naturligtvis mer att genomföra och följa upp. I dag debatterar vi en viktig del i omläggningen. Det handlar om kvalificeringen till socialförsäkringen.

Fru talman! Många av dem som kommit till Sverige från ett annat land är viktiga personer som arbetar och sliter i olika yrken för att främja och bygga det samhälle som vi kallar Sverige. Att föräldrarna i en familj har ett arbete att gå till är också en viktig signal och ett stöd till barnen i familjen. Då är tillgången till socialförsäkringarna självklar.

I dag kan personer som bosatt sig i Sverige få tillgång till bosättningsbaserade förmåner direkt, utan tidigare anknytning eller arbete. Detta riskerar att försvaga legitimiteten för och den ekonomiska hållbarheten i välfärdssystemen. Dessutom minskar det drivkraften till att ta ett arbete och få en egen försörjning. Det är därför vi nu går fram med förslaget om kvalificering till socialförsäkringen.

Detta är en del av regeringens bredare bidragsreform, som syftar till att bryta långvarigt bidragsberoende och öka drivkrafterna till arbete. De tre delarna är bidragstak kombinerat med jobbpremie, aktivitetskrav för dem som uppbär försörjningsstöd – dessa båda ärenden kommer att debatteras om en vecka här i kammaren – och den reform vi debatterar i dag, nämligen kvalificering till socialförsäkringen.

Vi kristdemokrater vill, tillsammans med övriga Tidöpartier, genom förändringarna öka incitamenten att komma i arbete för dem som kommer till Sverige. Vi vill minska risken för långvarigt bidragsberoende och minska risken för utanförskap.

Kvalificeringen till socialförsäkringen är en av de delar som ska främja personer att komma in på arbetsmarknaden och motivera dem till det. I dagens Sverige är det ett faktum att det tar lång tid för många invandrare att bli självförsörjande. En undersökning visade nyligen att det bland dem som vistats 4–9 år i Sverige är 55 procent som inte har uppnått självförsörjning, och efter 10–19 år är det fortfarande inte mer än 60 procent som har uppnått det.

Fru talman! Genom att införa tydligare krav vill regeringen att alla som kan jobba ska jobba och att arbete ska löna sig bättre än att leva på bidrag, och regeringen vill motverka att socialförsäkringen fungerar som en tilldragningsfaktor till Sverige.

Vad gäller då för dagens förslag? Mycket har redan nämnts här. Regeringen föreslår ett nytt krav på kvalificering för vissa bosättningsbaserade förmåner. Kvalificeringen uppfylls när man har bott i Sverige under fem år inom en ramtid på 15 år. Men det finns också två snabbspår när det gäller inkomst av arbete. När man har lite högre lön går det lite snabbare, och med en annan lön tar det tolv månader. Det kommer också att finnas möjlighet till undantag om man har en stark och etablerad varaktig anknytning till Sverige.

Regeringen föreslår också att laglig vistelse ska vara ett krav. Det är endast personer som vistats lagligt i Sverige som ska kunna omfattas av de bosättningsbaserade socialförsäkringsförmånerna.

Detta går i linje med vår inriktning mot en stärkt arbetslinje och ett minskat utanförskap. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027. Regeringen avser också att följa upp effekterna av reformerna.

Fru talman! De förmåner som omfattas är bland andra föräldrapenning, barnbidrag, bostadsbidrag, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Men det är viktigt att säga att kvalificeringen i det förslag som läggs fram i propositionen inte gäller rätten till ekonomiskt bistånd. Det är också viktigt att säga att de nya kraven inte gäller för dem som redan bor i landet. Som nämnts kommer det också att finnas en möjlighet till undantag från kvalificeringen vid synnerliga skäl.

Fru talman! Kristdemokraterna anser att kraven för att kvalificera sig till socialförsäkringen behöver höjas för dem som bosätter sig i Sverige. Det är rimligt att kopplingen mellan rätten till socialförsäkringsförmåner och en etablerad anknytning till Sverige stärks. Vi bedömer att möjligheten att förkorta kvalificeringstiden genom arbete kommer att innebära ökade drivkrafter att arbeta för personer som kommer till Sverige. När det gäller lagkravet på laglig vistelse anser vi kristdemokrater att det inte är rimligt att personer som saknar laglig grund att vistas i Sverige ska kunna ta del av socialförsäkringsförmånerna.

Fru talman! Vi i Tidösamarbetet ser till att verkställa de förändringar som är nödvändiga för Sverige, medan oppositionen i olika grad vill ha kvar det system som gäller i dag och på olika sätt har reserverat sig mot den förändring vi nu debatterar. I migrationspolitiken, liksom i detta ärende, intar man i oppositionspartierna ofta olika ståndpunkter. Man väljer att bortse från de problem som finns och från att den politik som har förts inte har lett till en lösning på problemen. Man väljer att argumentera för ett system som ska rulla på i samma hjulspår som tidigare och också verka som en pullfaktor för migration till Sverige. Det skapar inte den nödvändiga motivation som krävs för att fler ska uppnå självförsörjning.

Fru talman! Om den rödgröna kaoskoalitionen vinner makten i valet i år kommer vi säkerligen att få se en återgång till det som tidigare fört Sverige i fel riktning. Det blir en återgång till det som gällt under tidigare regeringsperioder, då det varit en betydligt öppnare och kravlösare migrationspolitik. Det kommer återigen att drabba vårt samhälle hårt.

Men som tur är finns ett bättre alternativ. Vi Tidöpartier har visat att samarbetet fungerar. Vi har tagit ansvar i en svår situation, och vi levererar resultat. Vi i Kristdemokraterna vill tillsammans med övriga Tidöpartier se till att den ordning och reda i migrationspolitiken som vi nu genomför får bestå, så att vi klarar av att integrera dem som redan finns i vårt land. Vi står för en migrationspolitik som är stram, ansvarsfull, rättssäker och medmänsklig.

Att främja arbetslinjen, vilket dagens förslag gör, är den väg som Sverige behöver följa. Det är så vi skapar rättvisa. Det är så vi lägger grunden för ett starkt Sverige.

Som jag sagt tidigare yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på motionsyrkandena.

Anf. 41 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Den diskussion vi har här i riksdagen i dag handlar om ett lagförslag från regeringen som innebär att det inte ska vara självklart att den som kommer hit har full tillgång till det svenska välfärdssystemet från dag ett.

För oss i Centerpartiet är detta ingen ny diskussion. Vi har haft den i ungefär tio år i vårt parti. Vi står bakom den grundläggande principen att man ska kvalificera sig in i det svenska välfärdssystemet.

Ursprunget till den här diskussionen hos oss var förstås det som hände 2015, när vi i Europa fick väldigt stora flyktingströmmar. Det ledde till att många partier hade en diskussion om vad som egentligen var viktigt i synen på migration.

Vi i Centerpartiet landade i att det fortsatt är viktigt för oss att Sverige kan ta emot människor som flyr för sina liv.

Det är också viktigt att vi välkomnar människor som vill komma hit och arbeta och betala skatt. Det är därför vi reagerar så oerhört starkt mot vad den här regeringen nu driver igenom – att människor som arbetar och betalar skatt kastas ut ur landet.

Det är viktigt för oss att familjer inte splittras – därav våra starka reaktioner mot regeringen i fråga om de så kallade tonårsutvisningarna. Samtidigt är det viktigt att man har tillgång till den svenska sjukvården. Har man barn ska de ha tillgång till skola. Däremot ska man inte från dag

ett fullt ut komma in i de ganska omfattande svenska ekonomiska trygghetssystemen. Det är det som gör att vi välkomnar det här förslaget.

Däremot var vi väldigt kritiska till den utredning som låg till grund för den här propositionen, för den innehöll två delar som har fått väldigt stark kritik i remissomgångarna.

Den första handlade om det som Sverigedemokraterna har lovsjungit, nämligen att människor som kommer hit ska exkluderas inte bara från de bostadsbaserade socialförsäkringarna utan dessutom från ekonomiskt bistånd från kommunerna. Det hade fått fullkomligt förödande konsekvenser, med nya fattiga människor på Sveriges gator. Vi är därför glada att regeringen valde att plocka bort det.

Den andra delen i utredningen som vi var mycket kritiska mot var att man skulle ha en retroaktiv lagstiftning, alltså att det här skulle gälla även människor som hade kommit till Sverige. Det är också bortplockat i det här förslaget, och det är det som gör att vi kan stå bakom huvuddelen av sakerna som finns i propositionen.

Det här rustar Sverige på ett bättre sätt för att ta emot större flyktingströmmar i händelse av oro i vår närhet. Det kan också ta bort det som ibland diskuteras som dragningsfaktorer. Har vi för stora förmåner? Kan det leda till att människor söker sig hit? Det var något som helt säkert fanns 2015. Men i dag, med tanke på den restriktiva linje vi har i Sverige, har det knappast stor påverkan på vart människor väljer att söka sig.

Det viktigaste för oss är dock att de här förslagen stöder arbetslinjen, det vill säga ser till att människor som kommer hit kommer in i arbetslivet betydligt snabbare.

Det finns ett antal exempel på att vi människor anpassar oss till de regelverk och inte minst de ekonomiska förutsättningar som finns. Ett väldigt tydligt exempel härifrån kammaren är de ändrade reglerna för avgångna riksdagsledamöter. Före 2014 var det fullt möjligt att som riksdagsledamot sluta i riksdagen och leva gott från 50 år till 65 år. De reglerna ändrades, och plötsligt har vi fått ett helt nytt beteende från tidigare riksdagsledamöter.

Ett annat tydligt exempel är den gymnasielag som har blivit så starkt kritiserad. Här i kammaren hanterade vi situationen att vi hade ett ganska stort antal afghanska killar som kom hit under åren 2015–2016. De fick ett otroligt tufft regelverk i form av gymnasielagen: Ni får stanna här tills ni har gjort färdigt er utbildning. Lyckas ni skaffa ett jobb när ni väl har gjort färdigt er utbildning, ja, då är ni välkomna att stanna. Annars är det bara att åka hem.

Resultatet av den lagen är väldigt tydligt: Den här gruppen har i dag en starkare anknytning till arbetsmarknaden än vad svenska ungdomar i motsvarande åldersgrupp har. Mer än 80 procent har ett fast jobb. De har inte skaffat sig akademisk utbildning, men däremot jobbar de i äldreomsorgen.

Det här är två tydliga exempel på att de regelverk som vi beslutar om här faktiskt påverkar sysselsättningsgraden och anknytningen till det svenska samhället. Det här förslaget innebär inte att människor knuffas ut i fattigdom. Det betyder att man i stället för att få de bostadsbaserade socialförsäkringarna, som ofta trillar ut per automatik, under de första åren hänvisas till kommunerna för ekonomiskt bistånd. Hos kommunerna finns en helt annan möjlighet att ställa krav och att stötta individen i att faktiskt

komma ut i arbete än det gör i de statliga socialförsäkringarna, där pengarna bara trillar ut utan några som helst krav. Vi är ganska säkra på att det kommer att ha en tydlig effekt.

Det är dock två saker i det här regeringsförslaget som vi har reagerat på.

Den ena är att det är så uppenbart att det här innebär en kostnadsövertäring på kommunerna, det vill säga att det ekonomiska stöd som tidigare gavs från den statliga socialförsäkringen nu går över till kommunernas socialtjänst i form av försörjningsstöd. Där tycker vi att det skulle vara på sin plats att ända från början tydligt deklarerat att det här är något som staten ska stå för genom att man ekonomiskt kompenserar kommunerna för det jobb de kommer att göra.

Den andra är att vi återigen har en lagstiftning där det i princip inte finns några ventiler, beroende på att regeringen har valt att säga att undantag från den här lagstiftningen bara får ske vid synnerliga skäl. Vi vet alla vilka konsekvenser det kommer att få – det innebär i princip aldrig några undantag. Vi hade därför hellre sett att man hade sagt att man kan göra undantag vid särskilda skäl. Det skulle ha inneburit att det i individuella fall skulle ha funnits en möjlighet att titta på andra förhållanden än de som redovisas i propositionen.

Med det sagt vill jag yrka bifall från Centerpartiets sida till reservation nummer 3.

Anf. 42 PATRIK KARLSON (L):

Fru talman! Liberalerna tror på en stark välfärdsstat. Vi tror på en gemensamt finansierad trygghet. Vi tror på att människor ska kunna känna tillit till att samhället finns där när livet vänder, när sjukdomen slår till, när man förlorar arbetet eller när familjen behöver stöd.

Just därför tror vi samtidigt på tydliga regler, arbetslinjen och legitimitet. En välfärdsstat kan inte bara bygga på generositet. Den måste också bygga på förtroende, och förtroende uppstår när människor upplever att systemet är begripligt, rättvist och hållbart. Ett system som upplevs som rättvist är ett system som människor vill bära. Ett system som upplevs som gränslöst riskerar i stället att förlora förtroende men framför allt bärkraft.

Fru talman! Debatten om migration har tagit stort utrymme i Sverige under det senaste decenniet. Den har varit full av nyanser, svåra avvägningar, olika åsikter och frågor där flera värden måste vägas mot varandra. Det spelar ju roll varför människor kommer hit. Det spelar roll varifrån människor kommer. Det spelar roll vilka förutsättningar man har att etablera sig, lära sig språket, komma i arbete och bli en del av samhället. Det spelar också roll vilken mottagningsförmåga Sverige faktiskt har.

En viktig avvägning är denna: Ett tillstånd att stanna i Sverige behöver inte alltid innebära full och omedelbar tillgång till alla skattefinansierade välfärdsförmåner. Det är fullt möjligt att säga att den som har rätt att vistas här också ska ha en tydlig väg in i samhället men att vissa delar av välfärden faktiskt kräver anknytning, arbete och etablering. Det är den avvägningen som den här propositionen handlar om, och den säger i grunden tre saker.

För det första ska den som omfattas av bosättningsbaserad socialförsäkring vistas här lagligt.

För det andra ska vissa förmåner inte längre betalas ut omedelbart enbart därför att någon flyttat hit utan först efter viss kvalificering.

För det tredje ska det fortfarande finnas en ventil vid synnerliga skäl när det redan finns en stark, etablerad och varaktig anknytning till Sverige.

Fru talman! Förslaget handlar om kvalificering till vissa bosättningsbaserade förmåner i socialförsäkringen. Utgångspunkten är att den som kommer till Sverige ska kvalificera sig genom bosättning eller arbete. Kvalificeringen kan ske genom 5 års bosättning inom en tidsram på 15 år. Det är en tydlig regel som markerar att varaktig anknytning spelar roll. Men kvalificering kan också ske snabbare genom arbete. Det är där frågan om skyldigheter, ansvar och arbetslinjen blir som allra tydligast. När man arbetar och försörjer sig och bidrar till det gemensamma ska man också snabbare kunna kvalificera sig för trygghetssystemet.

Regeringen föreslår två vägar genom arbete: ett snabbspår där det tar sex månader att kvalificera sig och ett bredare spår där man kan uppnå kvalificering genom att arbeta i tolv månader. Det motsvarar ungefär 40 000 kronor för det snabbare spåret och 21 000 kronor för det som tar tolv månader. Det är i sig en rimlig ordning – den som snabbt kommer i arbete och bidrar till det gemensamma ska också snabbare få ta del av förmånerna.

Fru talman! I den bakomliggande utredningen diskuterades även kvalificering till ekonomiskt bistånd, men i propositionen lämnas det ekonomiska biståndet oförändrat. Den som har uppehållstillstånd och saknar möjlighet att försörja sig kommer alltså fortfarande att ha tillgång till samhällets grundläggande skyddsnät genom kommunerna. Detta är viktigt, för Sverige måste ju ha ett yttersta skyddsnät. Ingen ska stå helt utan möjlighet till grundläggande försörjning.

Det ekonomiska biståndet innebär dock något annat än full tillgång till alla bosättningsbaserade förmåner. Det är behovsprövat, det är tänkt att vara tillfälligt och det ställer krav på aktivitet och på att man gör vad man kan för att försörja sig själv.

Fru talman! Den här propositionen ska också ses tillsammans med andra viktiga reformer. Den står inte ensam, utan den kompletterar regeringens arbete med bidragstak och krav på heltidsaktivering i försörjningsstödet. Dessa reformer hänger ihop. Bidragstaket handlar om att det alltid ska löna sig mer att arbeta än att inte göra det, och heltidsaktivering handlar om att den som lever på försörjningsstöd ska möta krav, rutiner, utbildning, språkinläring och annat som gör att man kommer närmare arbete. Allt som allt stärker detta arbetslinjen.

Fru talman! Sverige har under lång tid tagit emot fler människor än vi haft förmåga att integrera. Det är något som de allra flesta i dag är överens om. Arbetslösheten är betydligt högre bland utrikes födda än bland inrikes födda, och en stor andel av dem som långvarigt tar emot försörjningsstöd är som sagt utrikes födda.

Även om asylinvandringen till Sverige i dag är historiskt låg behöver vi bygga system som håller över tid. Vi vet inte när nästa migrationsvåg kommer, men vi vet att krig, konflikter och andra saker säkerligen kommer att uppstå även i framtiden och att människor då kommer att söka sig till tryggare länder. Då måste vi som land stå bättre rustat än vi tidigare har gjort.

Fru talman! Det finns också ett integrationspolitiskt perspektiv som ibland försvinner i debatten. Alltför låga krav hjälper inte människor in i samhället, och otydliga förväntningar gör det inte lättare att bygga ett liv i Sverige – tvärtom.

Den som kommer hit behöver ju möta ett samhälle som är tydligt med vad som gäller: att man ska lära sig språket, utbilda sig, arbeta efter förmåga och ta ansvar för sin etablering. I gengäld erbjuder Sverige som land bland annat trygghet, skola, sjukvård, frihet och möjligheter, för här finns förutsättningar. Här finns stöd men också ansvar, och här finns möjligheter men också krav.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 43 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! I dag debatterar vi ännu ett steg i regeringens fattigdomspolitik. En ny fattigdomslinje införs i Sverige, och 60 000 barn berörs. I ett läge där regeringens politik redan har ökat klyftorna och antalet fattiga i Sverige ska riksdagen i dag ta ställning till om ytterligare barnfamiljer ska förlora barnbidrag, rätten till föräldrapenning och andra grundläggande skydd i välfärden.

Det blir än tydligare att människor i Sverige delas in i vi och dom och att vissa är mer värda än andra. Människovärdet skiktas, och den som har högre lön är värd mer. Barn till ingenjörer får barnbidrag, medan barn till undersköterskor får vänta.

Kritiken mot detta förslag är allvarlig och dramatisk. Det första vi kan konstatera är att både regeringens egen utredare och tunga remissinstanser säger att förslagen inte väntas uppnå regeringens syften. Syftet att fler ska försörja sig genom eget arbete väntas alltså inte uppnås. Det man däremot befarar är att barnfattigdomen kommer att öka och att den grova organiserade brottsligheten kommer att få möjlighet att flytta fram sina positioner. Man befarar en ökad risk för sexuell exploatering av barn och en ökad risk för att kvinnor i våldsamma relationer inte ska våga lämna relationen av rädsla för den fattigdom som blir följden.

På punkt efter punkt kritiseras regeringens förslag. Det handlar om allt från att brottsligheten kommer att öka till att förslaget helt enkelt går ifrån den grundläggande synen på människovärde – att vi alla har samma värde oavsett vår förmåga att arbeta eller hur hög lön vi har – och övergår till ett mer nyttoorienterat människovärde, att den som har högre lön i grunden också är mer värd.

Vi i Miljöpartiet vänder oss på människovärdets och saklighetens grund kraftigt emot den här politiken. Regeringen lägger nu proposition efter proposition med politik som inte väntas leda till de resultat regeringen själv vill nå. Experterna säger: Nej, det här funkar inte. Regeringen säger: Vi kör på i alla fall!

Man kom för snart fyra år sedan överens med Sverigedemokraterna, alltså ska politiken genomföras till vilket pris som helst – till och med till priset av ökad brottslighet och att fler barns kroppar blir varor i sexhandeln. Herregud! Hur långt ska det här vansinnet få fortsätta?

Jag yrkar bifall till reservation 2 och avslag på den här propositionen.

Vi i Miljöpartiet vill att Sverige ska värna den generella välfärd där skyddsnätet är till för alla, där varje barn som bor i Sverige har samma rätt till barnbidrag och där varje mamma som föder barn kan vara med sin bebis den första tiden utan att oroa sig för att inte ha råd att betala hyran och ställa mat på bordet. Även den mamma som bara hann arbeta som undersköterska i ett halvår innan barnet föddes ska kunna omfattas av den mest grundläggande delen av föräldraförsäkringen.

Vi i Miljöpartiet motsätter oss denna proposition för att den kommer att öka ojämställdheten. Det här förslaget kommer att slå hårdast mot kvinnor därför att kvinnor tjänar mindre, och det här förslaget innebär att kvinnor som har lågbetalda jobb helt enkelt kommer att få ett sämre grundskydd i välfärden än dem som har högre lön.

När det kommer till nyanlända vet vi också att kvinnor har missgynnats i årtal. Kvinnor som är arbetslösa har fått sämre hjälp av Arbetsförmedlingen – billigare insatser som inte leder till arbete lika ofta som de insatser som ges till männen. Det här är inte en slump. Man har prioriterat dem som står närmast arbetsmarknaden, och kvinnorna har lämnats efter.

Tron att kvinnor har bättre förutsättningar att komma i arbete om de blir ännu fattigare och ännu mer beroende av att leva med en man som tjänar bra har ingenting med verkligheten att göra. Låt oss i stället satsa pengar på det som fungerar! Låt oss satsa på bättre svenskundervisning och arbetsmarknadsinsatser riktade till utrikes födda kvinnor. Låt oss ha en politik som grundar sig på vad vi vet fungerar i stället för en ideologisk sverigedemokratisk längtan efter att dela upp människor i ett vi och dom – vi med lite mer värde och rättigheter och de med mindre.

I grunden skadar den här politiken inte bara de barn som blir fattiga. Den här politiken skadar hela vårt samhälle – tilliten och sammanhållningen. Vi vinner alla på att inget barn hamnar i fattigdom. Alla vinner på det.

Jag kommer aldrig att glömma när jag besökte en skola i Alvesta, där över 60 procent av barnen lever i barnfattigdom. Där är det många vars pappor pendlar till Stockholm för att jobba och vars mammor tar hand om många barn. Barnen riskerar ofta att hamna på glid ute på kvällen. Samhället försöker hålla ihop runt de här barnen, och på elevrådet önskade sig barnen en sak: "Kan vi inte få korv med bröd på skolavslutningen så att man inte måste sluta skolan hungrig sista dagen på terminen?"

Detta är ett Sverige där klyftorna växer och vissa lämnas efter – ett Sverige som jag vill förändra. Vi i Miljöpartiet vill arbeta för en vision utan barnfattigdom. Vi vill arbeta för ett samhälle där alla barn har samma värde och samma rättigheter.

Fru talman! I mitt replikskifte med Moderaterna fick jag inget svar på frågan varför regeringen tycker att den som har ett lågbetalt arbete som undersköterska i välfärden är värd mindre än den som tjänar över 40 000. Men kanske är svaret ändå, fru talman, att vi i Tidöpartiernas Sverige räknar på människor utifrån deras kapacitet och bidrag.

Jag kommer från en familj där vi vet att det inte handlar om vilja eller lathet huruvida man kan arbeta och betala skatt utan att livets lotteri faktiskt ger oss olika förutsättningar. Vissa är så sjuka att de behöver bäras av oss andra. Vissa har goda chanser att klara sig, och andra är värdefulla och får existera enbart i kraft av sitt människovärde.

När vi börjar separera invandrare utifrån ett värde som baseras på deras förmåga att bidra skadar vi det grundläggande människovärdet, och jag bävar verkligen för konsekvenserna. Vi har sett i historien vad som händer när människor sorteras på det sättet – när sjuka och funktionsnedsatta tillmäts ett lägre människovärde. Låt oss byta riktning! Den 13 september är det val i Sverige, och på den ena sidan finns ett alternativ till den här människofientliga politiken. Den står vi i Miljöpartiet för.

Anf. 44 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Alla människor är lika mycket värda i Sverige. Det är viktigt att poängtera det, med tanke på hur Miljöpartiets ledamot talade i talarstolen.

Den här propositionen handlar om när man får tillgång till hela det svenska välfärdssystemet. Det handlar alltså om att undanta vissa specifika bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner från personer som nyligen har kommit till Sverige. Det finns två sätt att få tillgång till dessa socialförsäkringsförmåner. Man kan arbeta, och då man får ett snabbspår. Om man inte arbetar alls – om man som nyanländ helt enkelt väljer att vara arbetslös i Sverige – får man vänta i fem år. Det är vad det handlar om, men alla människor är lika mycket värda.

Principen som Miljöpartiet lägger fram är allt till alla från dag ett. Det är helt oacceptabelt. Det är den som har skapat utanförskapet i Sverige.

Kritiken som Miljöpartiet riktar mot propositionen är att förslagen kommer att leda till ett mer uppdelat samhälle där människor behandlas olika beroende på hur länge de har levt i Sverige eller beroende på deras anknytning till arbetsmarknaden. Men redan i dag behandlas ju människor olika beroende på hur länge de har levt i Sverige. Man kan inte bli medborgare från dag ett. Den som kommer till Sverige kan inte bli medborgare den första dagen. Man får inte heller tillgång till alla bosättningsbaserade förmåner från dag ett; det finns vissa förmåner inom pensionssystemet som påverkas av hur länge man har levt i Sverige.

Den här idén att svensk välfärd alltid har byggt på att alla ska ha omedelbar och full tillgång till alla förmåner stämmer alltså helt enkelt inte. Den här propositionen kopplar välfärden till arbete och faktisk anknytning till Sverige.

Anf. 45 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Alla människor är lika mycket värda. Alla människor är jämlika – och några är mer jämlika än andra.

Det här förslaget innebär att den som tjänar mer får barnbidrag medan barnen till den som jobbar som undersköterska i äldreomsorgen får gå utan. Varför gör man den differentieringen om man menar att alla är lika mycket värda? Man säger att det handlar om att folk som arbetar ska komma in i de här systemen, och ändå skiktas man dem grundat på inkomst.

Vi har faktiskt haft en välfärd där varje barn har haft rätt till barnbidrag – barn till sjuka och barn till arbetande, barn till dem som har hög lön och barn till dem som jobbar deltid. Jag har inte fått några svar på frågan hur man får ihop ekvationen att alla människor är lika mycket värda och att det nu ändå blir stor skillnad mellan de barn vars föräldrar blir av med jobbet – på grund av sjukdom eller av andra skäl, exempelvis varsel – och

de barn vars föräldrar har turen att få behålla sitt jobb. Det blir skillnad mellan den som har en hög lön och den som har en låg lön.

Fru talman! Det speglar inte synen att alla barn är lika mycket värda. Tvärtom rimmar det väl med den nya vi-och-dom-retorik som allt oftare hörs från sverigedemokrater och moderater i riksdagen.

Anf. 46 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Återigen: Alla i Sverige är lika mycket värda.

Jag vill förklara vad propositionen innebär. Om man är nyanländ i Sverige – detta handlar ju om nyanlända – och får en högre lön, drygt 40 000 kronor, kvalificerar man sig till förmånerna inom sex månader. Om man får en lägre lön, ungefär 21 000 kronor, har man efter tolv månader kvalificerat sig till alla de här förmånerna. Om man i stället väljer att inte skaffa något arbete alls, och därmed inte har någon inkomst, får man vänta i fem år.

Den här propositionen uppmuntrar nyanlända att arbeta i Sverige. Varför gör vi då det? Man behöver bara titta på det utanförskap som Socialdemokraterna och Miljöpartiet har skapat i Sverige för att förstå varför vi måste uppmuntra nyanlända att arbeta. Många av dem gör det inte, och det är inte rättvist. Det är inte rättvist att folk som går på bidrag får samma tillgång till hela välfärdssystemet som folk som går till arbetet varje dag. Varför ska det vara på det sättet?

Självklart måste vi skapa lite rättvisa. Självklart måste vi uppmuntra nyanlända som går på bidrag att skaffa sig ett jobb.

Anf. 47 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det lönar sig väldigt mycket att arbeta i Sverige. Det straffar sig väldigt hårt att vara sjuk och att inte ha ett arbete.

Vi är alla överens om att vi vill att alla människor ska få chansen till självförsörjning. Skillnaden är vilken politik vi lägger fram. Sverige har en regering som har ökat arbetslösheten. Sverige har fått 100 000 fler arbetslösa, men förslagen på insatser för att dessa människor ska komma i arbete reduceras till pamfletter som inte får någon annan effekt än ökad fattigdom, ökad barnfattigdom och ökad risk för att barn dras in i kriminalitet, för att den grova organiserade brottsligheten får bättre förutsättningar att flytta fram sina positioner samt för att barn i större utsträckning dras in och utnyttjas i sexhandeln.

Experterna tror inte att fler kommer att få jobb tack vare detta. Det bekymrar mig att vi efter en så här lång debatt fortfarande inte har fått någon förklaring till varför man struntar i alla experter. Sverigedemokraterna upprepar att den som har låg lön får vänta längre än den som har hög lön på att få samma rättigheter, men jag får fortfarande ingen förklaring till varför vi ska värdera barn till undersköterskor lägre än barn till ingenjörer. Jag får fortfarande inget svar på den grundläggande frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

§ 13 Ett mer träffsäkert och korrekt bostadsbidrag

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU24
Ett mer träffsäkert och korrekt bostadsbidrag (prop. 2025/26:170)
föredrogs.

Anf. 48 IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! När världsekonomin är orolig och arbetsmarknaden gungar drabbar det vanligt folk hårt. För en barnfamilj som lever på marginalen krävs det inte mycket för att familjeekonomin inte ska gå ihop i slutet av månaden.

Vi behöver trygga välfärdssystem som människor kan lita på. Den tidigare, socialdemokratiskt ledda regeringen höjde inkomstgränserna i bostadsbidraget till barnfamiljer och införde ett särskilt tilläggsbidrag med anledning av den kraftiga kostnadsutvecklingen åren efter pandemin.

Förstärkningarna av bostadsbidraget innebar en direkt ekonomisk förbättring för många av de mest utsatta barnfamiljerna. De satsningar som den socialdemokratiska regeringen gjorde för barnfamiljer med låg ekonomisk standard var av stor betydelse för att bekämpa barnfattigdom, men ytterligare insatser behövs.

Den nuvarande utformningen av regelverket för bostadsbidrag leder till betydande problem med skuldsättning. Det beror i hög grad på att bidraget betalas ut som ett preliminärt bidrag, baserat på inkomsterna, och att bostadsbidraget bestäms slutgiltigt först när Skatteverket har beslutat om slutlig skatt. Många familjer blir därför återbetalningsskyldiga. Skulder på grund av bostadsbidragets utformning är sammanlagt de största skulder som enskilda har till Försäkringskassan.

Betalningsskyldigheten i reglerna för underhållsstöd bygger i stället på inkomster som hämtas från en två år gammal inkomst enligt beslut om slutlig skatt. Inkomsterna som den bidragsskyldiga har när underhållsstödet ska betalas kan vara betydligt lägre. För en del bidragsskyldiga leder det till att deras nuvarande inkomst inte räcker till för att betala de krav som riktas mot dem, och ofta uppstår därför en skuld.

Bidragsskyldiga som har inkomster som inte har sänkts betydligt jämfört med två år tidigare betalar inte heller alltid de belopp som räknats fram. Mindre än 60 procent av det som Försäkringskassan kräver in blir betalt till myndigheten. Många skulder lämnas över till Kronofogden. Genom införandet av arbetsgivardeklarationer på individnivå för hela arbetsmarknaden år 2019 finns nu goda möjligheter att få tillförlitlig information om de allra flesta personers inkomst av tjänst månad för månad i nära anslutning till att lönen betalats ut.

Den utredning vi tillsatte, som i folkmun kallas BUMS, lämnade i december 2021 över betänkandet *Träffsäkert – Införande av månadsuppgifter i bostadsbidraget och underhållsstödet*. Mot bakgrund av problemen med skuldsättning och träffsäkerhet föreslog utredningen att den bidragsgrundande inkomsten i bostadsbidraget och den betalningsgrundande inkomsten i underhållsstödet som huvudregel ska baseras på aktuella historiska inkomster som hämtas från uppgifter ur arbetsgivardeklarationerna när detta är möjligt.

Utredningens förslag lämnades alltså för ett antal år sedan. Förslagen borde kanske ha kunnat genomföras lite tidigare, vilket vi har påpekat exempelvis i ett flertal interpellationer. Vi beklagar förseningen men är glada över att äntligen stå här i dag med en förändring som gör skillnad på riktigt. Människor ska våga nyttja bostadsbidraget utan att vara rädda för skuldsättning. Det är viktigt.

Eftersom vi socialdemokrater tror att bostadsbidraget skulle kunna reformeras ytterligare har vi ett särskilt yttrande i betänkandet. Man skulle behöva se över bostadsbidraget i dess helhet för att få ökad träffsäkerhet. Man skulle även kunna använda månadsuppgifter vid beräkning av underhållsstöd. Vi står dock självklart bakom denna proposition, som förhoppningsvis kommer att göra stor skillnad och minska skuldsättningen för redan utsatta barnfamiljer.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 49 DANIEL PERSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu socialförsäkringsutskottets betänkande SfU24 *Ett mer träffsäkert och korrekt bostadsbidrag*. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Detta betänkande innebär en viktig och nödvändig modernisering av hur bostadsbidraget beräknas och betalas ut. De nya reglerna innebär att bostadsbidraget ska beräknas månadsvis i stället för att bygga på en uppskattad årsinkomst. Syftet med den här förändringen är att minimera risken för felaktiga utbetalningar, återkrav och skuldsättning hos dem som bostadsbidraget har som syfte att stödja ekonomiskt.

Fru talman! I det nya systemet ska den bidragsgrundande inkomsten beräknas med hjälp av uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationer och förenklade arbetsgivardeklarationer. Detta innebär att beräkningen grundas på faktiska och aktuella inkomstuppgifter i stället för på en uppskattning, som ofta har resulterat i felaktigheter. Den bidragsgrundande inkomsten ska motsvara den genomsnittliga månadsinkomsten inom en ramtid om tre månader, vilket innebär en bättre följsamhet när det gäller förändring av inkomsten. Även en varierad inkomst kommer att fångas upp bättre i det nya systemet. Samtidigt får hushållen en trygghet och en förutsägbarhet i sin ekonomi.

Det nya månadssystemet kommer inte att ersätta det gamla årssystemet fullt ut. När man har inkomster av förvärvsarbete men det saknas uppgifter i arbetsgivardeklarationer, exempelvis när en person bedriver näringsverksamhet, kommer beräkningen att ske enligt årssystemet. På detta sätt kan bostadsbidraget anpassas till olika typer av inkomster och olika arbetsformer.

Fru talman! Under detta år har vi även höjt bostadsbidraget. Familjer med ett barn kan få en höjning på upp till 800 kronor per månad, och familjer med två eller fler barn kan få upp till 1 000 kronor mer i månaden. Detta är ett träffsäkert stöd, och det är första gången sedan 1997 som dessa nivåer i bostadsbidraget höjs.

Snart kommer även kravet på anmälan före ansökan om föräldrapenning att slopas. Kravet på att i förväg anmäla att man ska vara föräldraledig innan man kan ansöka om föräldrapenning kommer att tas bort. Föräldrar kan i stället ansöka direkt om föräldrapenning, utan ett

separat anmälningsförfarande. Detta ligger helt i linje med ambitionen att skapa en mer modern, flexibel och föräldravänlig föräldraförsäkring.

Fru talman! Förslaget vi nu debatterar innebär att bostadsbidraget i högre grad ska bli rätt från början. Det ska vara lätt att göra rätt. Dagens system kan leda till osäkerhet och återbetalningskrav, men stödet ska nu bli mer träffsäkert och tryggt för barnfamiljer eller andra hushåll med små marginaler. Detta är ett viktigt steg mot ett bostadsbidrag som fungerar som ett ekonomiskt stöd och inte blir det motsatta, en skuldfälla.

Jag yrkar återigen bifall till utskottets förslag.

Anf. 50 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Fru talman! Bostadsbidraget är ett stöd som ska finnas där när livet är som mest pressat. Det är till för ensamstående mammor som försöker få vardagen att gå ihop, för familjer som kämpar med höga kostnader och små marginaler och för människor som arbetar eller studerar och försöker ta sig vidare i livet. Över 100 000 barnfamiljer fick bostadsbidrag under 2025, och en majoritet av mottagarna var ensamstående mammor, som tar ett stort ansvar för sina barn.

Samtidigt ser vi ett allvarligt problem. Efter avstämningen av bostadsbidraget blev omkring 35 procent helt eller delvis återbetalningsskyldiga, alltså mer än en tredjedel. Det handlar inte främst om människor som fuskar eller försöker lura systemet. Det handlar om att systemet är konstruerat på ett sätt som gör det svårt att göra rätt, och det är inte rimligt.

Fru talman! Felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen är ett stort samhällsproblem. Varje år försvinner 15–20 miljarder kronor i felaktiga utbetalningar, och en betydande del av dem bedöms vara rena bidragsbrott. Därför har regeringen genomfört omfattande reformer för att stoppa fusket och den organiserade brottsligheten. Man har brutit sekretesshinder mellan myndigheter och gett Försäkringskassan bättre verktyg att agera mot bidragsbrottslingar. Man inför också en bidragsspärr för dem som gång på gång medvetet tillskansar sig pengar de inte har rätt till.

De som fuskar ska mötas av tydliga konsekvenser, men det är viktigt att skilja på kriminalitet och systemfel. Det ärende vi nu debatterar handlar i stor utsträckning om människor som försöker göra rätt men fastnar i ett krångligt system där bostadsbidraget baseras på en uppskattad årsinkomst som stäms av i efterhand. För många räcker det att man tar ett extra arbetspass, byter jobb eller går upp i arbetstid för att ekonomin inte ska stämma och återkravet komma, och det kan handla om tusentals kronor. Det skapar oro, skuldsättning och otrygghet för människor som redan lever med små marginaler.

Fru talman! Det ska vara lätt att göra rätt. Därför moderniserar den moderatledda regeringen bostadsbidraget. I stället för att bygga systemet på en uppskattning av hela årets inkomst föreslår regeringen att bostadsbidraget ska baseras på aktuella uppgifter om månadsinkomst, och uppgifterna ska hämtas direkt från arbetsgivardeklarationer och andra underlag. Detta innebär att bostadsbidraget blir mer träffsäkert från början.

Viktigast av allt är att återkraven väntas minska med omkring 90 procent. Det är en stor och viktig förändring. Färre människor ska behöva vakna till ett återkrav de inte kunnat förutse. Färre ensamstående mammor

ska behöva välja mellan att betala tillbaka pengar till staten och att få ekonomin hemma att gå ihop.

Fru talman! Samhället ska finnas där när människor behöver stöd. Men vi får aldrig bygga system som gör det riskabelt att jobba mer. Arbetslinjen är avgörande, särskilt för barnen. Fler barn ska se sina föräldrar gå till jobbet, och fler familjer ska kunna göra en klassresa genom arbete, utbildning och egen försörjning. Då måste våra trygghetssystem vara rättvisa och begripliga och uppmuntra människor att ta fler arbetspass, utbilda sig och öka sina inkomster. Det ska helt enkelt löna sig att anstränga sig.

Med den här reformen tas ett viktigt steg mot ett tryggare och mer rättvist bostadsbidragssystem, ett system som både värnar skattebetalarnas pengar och behandlar människor med respekt. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag till beslut.

(Applåder)

Anf. 51 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Det är efterlängtat och välkommet att det nu införs ett system där barnfamiljer inte drabbas av krav på återbetalning av bostadsbidraget för att det i slutet av året visar sig att de har tjänat mer än de trodde i januari eller juni. Vi i Miljöpartiet har väntat länge på denna lagändring, och regeringen har dröjt orimligt länge med att lägga fram sin proposition. Det kunde man ha gjort redan i början av mandatperioden.

Bostadsbidraget är särskilt viktigt i tider då fattigdomen i Sverige ökar. Hyrorna har skenat liksom matpriserna, och antalet människor i Sverige som är fattiga har ökat. Över 700 000 människor är i dag fattiga. Bostadsbidraget är en del av det grundläggande skyddsnät som ska skydda ekonomiskt utsatta, inte minst barn. Men vissa har inte vågat söka bostadsbidrag för att de inte har kunnat förutse om de i slutet av året fortfarande har rätt till bostadsbidrag. Detta har drabbat studenter särskilt hårt. Men det är viktigt att barnfamiljer och andra inte väljer bort ett bostadsbidrag de behöver av rädsla för återkrav.

Dagens reform räcker dock inte, utan bostadsbidraget behöver göras om även på andra sätt. Miljöpartiet vill att man permanent återinför det tillfälliga bostadsbidraget för barnfamiljer fullt ut, alltså det som regeringen först tog bort och sedan återställde en liten del av. Det behövs.

Vi behöver höja maxbeloppet i bostadsbidraget, inte minst för att barnfamiljer ska ha råd med en bostad där de inte blir trångbodda. Vi behöver även höja och indexera inkomstgränserna och bostadskostnadstaket och också utreda ett nytt familjepolitiskt mål för bostadsbidraget.

Ålderstaket bör avskaffas, och även den som inte har möjlighet att få ett eget hyreskontrakt utan är inneboende behöver få möjlighet att söka bostadsbidrag. Det är redan en stor orättvisa på bostadsmarknaden där den som har råd att köpa och äga gynnas skattemässigt på många sätt, medan den som inte lyckas få ett förstahandskontrakt kan tvingas betala ockerhyror och hamnar i en ännu sämre ekonomisk situation. Den som inte ens lyckas få ett andrahandskontrakt på en egen lägenhet hamnar i den allra sämsta sitsen, där man hänvisas till att bli inneboende och inte ens kan få bostadsbidrag.

Vi tycker också att man bör kunna få förhandsbesked om bostadsbidrag. Även om den här förändringen troligtvis kommer att minska återkraven med 90 procent återstår fortfarande en viss osäkerhet som ett förhandsbesked skulle kunna undanröja.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 52 PATRIK KARLSON (L):

Fru talman! Bostadsbidraget ska hjälpa hushåll med låga inkomster och höga boendekostnader att klara av hyran. Det är alltså till för att vara ett skyddsnät, men så som dagens system är konstruerat fungerar det alltför ofta på ett sätt som är svårt att försvara. För många har det nämligen snarare blivit en skuldfälla.

Det har krävt att människor med otrygga inkomster, timanställningar, korta vikariat, deltidsjobb, studier eller tillfälliga arbetspass ska kunna förutse sin årsinkomst i förväg, alltså inte sin ungefärliga inkomst nästa vecka eller nästa månad utan hela årets inkomst. Det är nästan som att säga till de människor som har minst marginaler: "Var så goda! Här har ni ett stöd, men först måste ni gissa er framtid."

Om de gissar fel kan det komma ett brev långt senare. Då kan det stöd som var till för att skapa trygghet i vardagen i stället bli ett återkrav, och hjälpen som skulle betala hyran kan bli till en skuld. Det var inte så det var tänkt att fungera, fru talman.

Exemplen på denna felkonstruktion är många. Vi har sett barnfamiljer som hade rätt till bostadsbidrag när inkomsten var låg men som senare under året fick en inkomstökning, kanske genom extrapass eller ett vikariat, och som därefter blev återbetalningsskyldiga även för månader då bidraget faktiskt behövdes.

Vi har sett studenter och unga som har små marginaler och som inte vet exakt hur mycket de kommer att jobba under sommaren, vid sidan av studierna eller mellan två anställningar, men som ändå förväntas göra en årsprognos som om livet vore ett Excelark.

Vi har också sett hur besked om återkrav kan komma långt efteråt. För några år sedan fick tiotusentals hushåll besked om att de skulle betala tillbaka bostadsbidrag. Många hade gått vidare i livet, och livssituationen hade förändrats. Men skulden kom ändå. Det är sådana situationer som reformen angriper.

Fru talman! För en barnfamilj med god ekonomi kan ett återkrav på några tusenlappar vara surt. För en barnfamilj med små marginaler är det mycket mer än så. Då är ett återkrav ingen liten sak, när det ställs på sin spets. Det är en månadshyra. Det är vinterkläder. Det är matinköp. Det är födelsedagspresenter som inte blir av. Det är den där klumpen i magen som barn märker även när vuxna försöker dölja den.

När skulden väl går vidare blir den inte bara en skuld till staten utan ett hinder för framtiden. Den kan påverka möjligheten att få ett nytt boende. Den kan skapa stress. Den kan leda till kontakt med kommunens budget- och skuldrådgivning och i värsta fall Kronofogden.

Fru talman! Ett stöd till ekonomiskt utsatta hushåll ska inte vara konstruerat på ett sätt som riskerar att göra dem ännu mer utsatta. Det är där regeringens förslag kommer in.

Vi föreslår att bostadsbidraget i större utsträckning ska beräknas månadsvis och utifrån aktuella inkomstuppgifter. Inkomst av tjänst ska

som huvudregel bestämmas med ledning av uppgifter i arbetsgivardeklarationer. Det betyder att bostadsbidraget följer verkligheten bättre.

När inkomsten är låg ska stödet kunna vara högre. När inkomsten stiger ska stödet kunna justeras snabbare. Och när systemet använder uppgifter som redan finns, i stället för att lägga hela bördan på den enskilde att gissa rätt, minskar risken för fel. Det är enkelt uttryckt skillnaden mellan ett system som tittar bakåt flera år senare och säger ”Du gjorde fel” och ett system som löpande försöker göra rätt från början.

Fru talman! Det ska inte vara farligt att ta ett extrapass. Det ska inte vara riskabelt att gå från färre timmar till fler. En ensamstående förälder ska inte känna oro för att arbete i november skapar en skuld som avser bidrag som betalades ut i februari.

Fru talman! Den som har rätt till bostadsbidrag ska våga söka bostadsbidrag. Den som arbetar mer ska inte behöva känna oro för att staten ska stå redo med ett återkrav långt senare.

Med detta sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

§ 14 Riksrevisionens rapport om statens fastighetsförvaltning

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU31

Riksrevisionens rapport om statens fastighetsförvaltning (skr.
2025/26:152)
föredrogs.

Anf. 53 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Salsta slott ligger i Vattholma i Uppsala kommun. Slottet var ända fram till 1976 bostad för familjen von Essen. I 1600-talsslottet kan man i dag se de gamla miljöerna, då slottet är öppet för allmänheten.

Sedan 1976 ägs slottet av staten och förvaltas av Statens fastighetsverk. År 1993 blev slottet statligt byggnadsminne med hänsyn till dess värde som välbevarat barockslott och platsens långa historia, som sträcker sig tillbaka till 1300-talet.

Men slottet har länge funnits på Statens fastighetsverks lista över möjliga objekt att avyttra. Inga kungar har bott på slottet, så Statens fastighetsverk anser inte att slottet har väsentlig koppling den svenska statens historia och framväxt. För ett par år sedan beslutade Statens fastighetsverk att sätta upp slottet på listan över objekt att avyttra. Om slottet säljs tas möbler och inredning till vara eftersom dessa ägs av Nationalmuseum och inte skulle ingå vid en försäljning. Kulturmiljön skulle försvinna, och slottet skulle bli ett tomt skal.

En jämförelse kan göras med Venngarn slott utanför Sigtuna, som 1983 såldes till Lewi Pethrus stiftelse. När slottet såldes vidare till en privat entreprenör hämtade Nationalmuseum konst och andra inventarier från slottet. Svea hovrätt har slagit fast att Nationalmuseum även har äganderätt till ett antal fasta inventarier på slottet, som kakelugnar, öppna spisar och inredning i det unika slottskapet, något som dåvarande slottsägare över-

klagade. I den berömda Disasalen är det tomt på väggarna. De åtta 1600-talsmålningarna finns att se på Nationalmuseum.

När slottet med omgivningar återigen var till salu för ett tjugotal år sedan menade avdelningschefen för slottssamlingarna på Nationalmuseum att staten borde passa på att köpa tillbaka det. Staten borde aldrig ha sålt Venngarn slott, menade han, eftersom det naturligtvis var tokigt att avyttra det. Hela tvistigheten visar hur krångligt det blir när man säljer ett kulturminne som staten ägt sedan 1600-talet, sa avdelningschefen till medierna.

Salsta slott har staten visserligen bara ägt sedan 1976, men historien om Venngarn visar hur krångligt det blir när Statens fastighetsverk säljer kulturmiljöer och Nationalmuseum vakar över inventarierna. Med tanke på alla ägarbyten är det nog bra att Nationalmuseum har tagit hand om den konst och de inventarier som fanns på Venngarn – det som inte hann säljas, vill säga.

Det är dock självklart bättre om våra slott får behålla sin inredning och sin konst och att de är öppna för besökare så att vi alla kan ta del av historien. Historien är inte bara kungar, och den tillhör oss alla – precis som vi alla gemensamt äger alla statliga slott och fastigheter.

Riksantikvarieämbetet går emot Statens fastighetsverks förslag om försäljning och menar att Salsta slott är en av Sveriges mest värdefulla kulturmiljöer och en viktig del av berättelsen om statens och samhällets utveckling. Riksantikvarieämbetet bedömer att en försäljning skulle innebära stora risker för att dessa värden går förlorade. Man menar också att allmänhetens tillgång till platsen begränsas, vilket även Uppsala kommun har fört fram i en skrivelse. Riksantikvarieämbetets yttrande kommer med största sannolikhet att innebära att Statens fastighetsverk inte går vidare med försäljningen, men sista ordet har regeringen.

Fru talman! I det ärende vi debatterar i dag riktar Riksrevisionen kritik mot regeringens styrning av fastighetsbeståndets omfattning. Det gäller till exempel den så kallade avyttringslistan med kulturfastigheter, som har mött omfattande kritik. Regeringens uppdrag till Statens fastighetsverk bör därför revideras så att bevarandet av kulturens och kulturarvets värden ges större tyngd. Kulturhistoriska byggnader som Salsta ska inte säljas, och fastighet och inventarier ska inte splittras.

Jag yrkar bifall till reservationen, som också innebär översyn av Statens fastighetsverks avkastnings- och hyresmodell.

Anf. 54 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Riksrevisionen har granskat Statens fastighetsverks förvaltning av delar av dess fastighetsbestånd. Det gäller framför allt kulturfastigheter och fastigheter där olika typer av kulturverksamheter inhyses.

Rapporten från Riksrevisionen visar att det finns en rad brister både hos själva Fastighetsverket och, framför allt, hos regeringen. Tidöregeringens styrning har enligt rapporten fokuserat på att ge Fastighetsverket i uppdrag att avyttra delar av beståndet i syfte att minska kostnaderna. Någon styrning utifrån kulturens behov har däremot i princip inte alls skett. Riksrevisionen konstaterar att de medel som ändå tillfälligt har skjutits till lite ad hoc under mandatperioden inte kommer att lösa några

problem på sikt för bidragsfastigheterna, alltså de fastigheter som inte kan bära sina egna kostnader.

Riksrevisionen konstaterar att det tvärtom saknas långsiktighet i Tidöregeringens styrning. Ett sådant exempel är hur avkastningskravet ska beräknas. Det har fått till följd att Fastighetsverket nu samlar väldigt stora summor på hög samtidigt som många hyresgäster, framför allt kulturverksamheter, inte klarar av att ta kostnaderna för de höjda hyrorna.

Vi har den senaste tiden nåtts av nyheter om aviserade hyreshöjningar. För Världskulturmuseerna handlar det om 57 procent och för Armémuseum om 60 procent. Det innebär en kostnadsökning för Etnografiska museet, till exempel, med 12,25 miljoner kronor per år och för Armémuseum med 8 miljoner kronor per år. Det riskerar självklart att driva bort museerna från de lokaler de finns i, trots att dessa har fungerat väldigt bra. Museerna har funnits och haft sin verksamhet där under lång tid, och besökarna har lärt sig att hitta hit.

Nu har Världskulturmuseerna fått i uppdrag av regeringen att analysera sin localsituation. I anslutning till detta ställde jag en skriftlig fråga till kulturministern om regeringen har någon som helst avsikt att agera aktivt för att verksamheterna i de museer som berörs – Etnografiska museet, Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet – ska kunna bevaras och inte avvecklas. Jag måste tyvärr säga att svaret var nedslående: inga utfästelser och inga ambitioner. Ministern hade inte heller något svar på vad som kan hända med samlingarna om de riskerar att splittras i det fall museerna inte kan vara kvar i sina lokaler.

Det här överensstämmer rätt tydligt med regeringens svar på rapporten från Riksrevisionen. Regeringen skriver att den instämmer i princip till fullo i Riksrevisionens kritik men meddelar samtidigt att den inte kommer att vidta några åtgärder; åtminstone presenteras inga åtgärder eller ambitioner att vidta några åtgärder.

Detta är helt i linje med Tidöregeringens kulturpolitik i övrigt, som har bestått av att ingenting görs förutom att undvika att räkna upp anslagen i takt med den rekordhöga inflation vi har sett.

Under mandatperioden har en, säger *en*, proposition skickats från Kulturdepartementet till kulturutskottet. Den handlade om kraftiga nedskärningar på public service. En enda proposition har vi alltså fått! Jag tror att det är något slags rekord för en minister när det gäller att sitta på händerna under en hel mandatperiod och inte kunna producera fler skarpa förslag på ett helt politikområde.

Rapport efter rapport har kommit som visar att svenskt kulturliv har försvagats kraftigt under mandatperioden. Det är framför allt små orter och glesbygd som är de stora förlorarna. Men även i de större städerna har förutsättningarna för ett levande kulturliv och det levande kulturarvet försvagats.

Bara genom neddragningarna på studieförbunden har 300 replokaler och 8 000 speltillfällen försvunnit. Kulturskolorna minskar sin undervisande personal, och eleverna får ett sämre utbud att välja bland. Det hjälper inte med ett fritidskort, till exempel, om man ändå inte har någon plats på kulturskolan. Nio av tio folkhögskolor har tvingats dra ned på personal, antal kurser eller antal deltagare. Särskilt drabbade är de kulturella utbildningarna, som är så viktiga för kompetensförsörjningen av framtida kulturskapare.

Den kulturella infrastrukturen med lokaler, arrangörer, ideella krafter och organisationer har monterats ned över hela landet. Det är Tidöregeringens facit efter snart fyra år. Riksrevisionens mycket kritiska rapport och regeringens icke-svar på den faller väldigt tydligt in i mönstret.

Häromdagen skrev de tre privata finansiärerna av ombyggnaden av Operan, Ax:son Johnson, Persson och Wallenberg, följande på DN Debatt: Det är inte konstigt att mindre privata pengar når kulturen i Sverige. Ingen kommer att vilja bidra med privata pengar till kulturen om politiken på det här sättet fortsätter att backa undan.

I förmiddags kom en utredning med förslag om att stärka den privata finansieringen. Vi får se, men jag tror att det stora är att regeringen måste visa större vilja att finansiera kulturen.

Fru talman! Vi behöver en ny kulturpolitik. Vi behöver en politik som bejakar kulturen och ser kulturens värde. Vi behöver en politik som finansierar kulturen och som inte misstror och misstänker kulturen utan visar tillit och tilltro men också handlingskraft.

Miljöpartiet är det ledande kulturpartiet i svensk politik. Vi har finansieringen via vår budget, vi har förslagen i våra motioner och vi har handlingskraften. Det har våra tidigare gröna kulturministrar visat väldigt tydligt.

Fru talman! Slutligen: Vad gäller Riksrevisionens rapport har Miljöpartiet en motion i betänkandet med tre tydliga förslag.

Vi föreslår för det första en ny modell för beräkningen av avkastningskravet för Fastighetsverket så att pengarna i stället för att samlas på hög kan användas för kulturen.

Vi föreslår för det andra en ny modell för hyressättningen för kulturfastigheterna. Vi vill pröva en modell där finansieringen läggs på hyresvärden, alltså Statens fastighetsverk, som får i uppdrag att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler. Kulturverksamheterna kan då fokusera på sitt kulturuppdrag, och vi kommer bort från 1980- och 90-talens new public management där, om man ska översätta det till svenska, staten leker affär med sig själv.

Vi föreslår för det tredje ett helt nytt uppdrag till Statens fastighetsverk, där kulturens och kulturarvets värden ges företräde och där det inte bara handlar om vinstmaximeringen.

Utöver detta vill jag verkligen lyfta fram det som Ilona Szatmári Waldau från Vänsterpartiet ägnade sitt anförande åt, nämligen avyttringslistan. Den borde skrotas, för den innehåller alltför många exempel. Ilona nämnde Salsta slott och Sigtuna slott – 1600-talsslott som ska avyttras! Riksrevisionen själv nämner att listan åtminstone borde kompletteras med en förvärvslista med fastigheter som borde förvärvas för att de ska kunna skyddas.

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag har dragit över min talartid lite grann, och jag yrkar bifall till Miljöpartiets och Vänsterpartiets reservation 2 i betänkandet.

Anf. 55 ADAM REUTERSKIÖLD (M):

Fru talman! Vi behandlar i dag Finansutskottets betänkande 31 om Riksrevisionens rapport om statens fastighetsförvaltning. Det är en viktig rapport, som handlar om två saker som måste fungera samtidigt i en välskött stat: dels vårt ansvar för att förvalta vårt gemensamma kulturarv, dels vårt ansvar för att förvalta skattebetalarnas pengar så väl som möjligt. För oss moderater är bäge delarna självklara.

Staten äger några av Sveriges mest betydelsefulla kulturhistoriska byggnader och miljöer. Dessa ska vårdas och bevaras långsiktigt. Jag brukar säga att vi egentligen inte äger dessa fastigheter utan förvaltar dem åt våra barn. Vår uppgift och vårt mål är att lämna över dem till nästa generation i bättre skick än när vi fick dem.

Samtidigt måste staten präglas av ordning och reda. Varje skattekrona ska användas så effektivt som möjligt, och varje kostnad ska vara tydlig och möjlig att följa upp.

Riksrevisionens rapport pekar på att förvaltningen till största delen har bedrivits effektivt men att förbättringspotential finns när det gäller den långsiktiga styrningen, det långsiktiga underhållet och finansieringen.

Vi kan dela in frågan i två delar. Den första är Statens fastighetsverks eget ansvar. Statens fastighetsverk ska naturligtvis bedriva en effektiv fastighetsförvaltning. Det innebär att myndigheten ska underhålla fastigheterna på ett professionellt och långsiktigt sätt. Det är alltså fullt rimligt att ställa höga krav på effektivitet, kostnadskontroll och långsiktig planering.

Till den delen av debatten hör även frågan om vilka fastigheter som staten måste äga och vilka som bör säljas till andra aktörer som kan förvalta dem på ett ännu bättre sätt.

Den andra delen är frågan om hyror och relationen mellan Statens fastighetsverk och de verksamheter som använder lokalerna. Det är en principiellt viktig fråga. Statens fastighetsverks uppgift är att förvalta fastigheter, inte att indirekt subventionera kulturverksamheter.

Om hyrorna sätts för lågt uppstår en rad olika problem. För det första blir det ottydligt hur mycket resurser som faktiskt går till olika verksamheter. Kostnaderna döljs då i fastighetsförvaltning i stället för att synas öppet i verksamheternas egna budgetar. För det andra riskerar man att försvaga styrningen och uppföljningen av lokalkostnaderna. För det tredje blir det mindre transparent gentemot medborgarna vad som faktiskt läggs på kultur och vad som är fastighetsunderhåll.

Fru talman! Självklart ska staten finansiera kultur. Men det ska ske öppet och tydligt genom politiska beslut och anslag, inte dolt genom att Statens fastighetsverk förväntas ge låga hyror till verksamheterna. Detta är en principiellt viktig skillnad, fru talman, och Moderaterna menar därför att dessa två perspektiv måste hållas isär. Statens fastighetsverk ska vara en professionell och effektiv förvaltare, och verksamheterna ska bära sina verkliga kostnader genom korrekta och marknadsmässiga hyror. Beräkningsmodellerna för detta bör ständigt utvärderas.

Regeringen har återkommit med en rad saker som planeras eller som kan komma att ingå i nästa budgetprocess. Några av dessa är just beräkningsmodellen för avkastningskrav, finansieringen av fastigheter samt Statens fastighetsverks styrmodell. Det är så vi både värnar kulturarvet och visar respekt för skattebetalarnas pengar.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU25

Sänkt mervärdesskatt på tillträde till danstillställningar (prop.
2025/26:109)
föredrogs.

*Sänkt mervärdesskatt
på tillträde till dans-
tillställningar*

Anf. 56 MARIE OLSSON (S):

Fru talman! Får jag lov? kanske man ska säga en dag som denna när vi ska prata om skatteutskottets betänkande 25, som handlar om att sänka mervärdesskatten, momsens, på danstillställningar från 25 till 6 procent.

Jag vill börja med att säga att vi socialdemokrater tillstyrker utskottets förslag i betänkandet.

Återigen står vi här i kammaren och debatterar något som vi alla egentligen är överens om. Jag tror dock att det är viktigt för väljarna att få veta var vi olika partier står i frågan och varför vi har kommit fram till att vi vill sänka dansbandsmomsen.

Dansband är en grupp musiker som spelar populärmusik för att människor ska få möjlighet att dansa till musiken. Dans till dansband har varit och är fortfarande en folkrörelse och en del av det svenska kulturarvet.

I Dalarna, som jag kommer från, finns en stark tradition av dans till dansband. Det största arrangemanget för dans till dansband, Dansbandsveckan, går av stapeln i Malung-Sälens kommun i Dalarna. Nu kommer just det här förslaget om sänkt moms inte att påverka biljettpiserna för Dansbandsveckan, och det vill jag vara tydlig med. Jag har sett att flera partier har varit ute och viftat vitt och brett om just Dansbandsveckan. Dansbandsveckan drivs dock av två föreningar, och föreningar är momsbefriade. För just Dansbandsveckan kommer det alltså inte att bli någon skillnad på biljettpiserna. Däremot kommer det att bli billigare på andra danser.

Efter att själv ha arbetat i Malung-Sälens kommun under flera Dansbandsveckor kan jag verkligen intyga vilken folkfest detta är för alla åldrar. Massor med människor är engagerade i den stora folkrörelse som dans till dansband utgör. Det är människor i alla åldrar som lyssnar på musik, umgås och dansar tillsammans. Dans till dansband är både kultur och rörelse på samma gång. På det viset kan vi säga att det bidrar till folkhälsan.

Dansbandskulturen är främst en svensk företeelse, även om den finns också i andra nordiska länder. Man kan säga att den har utvecklats i Sverige och sedan spridit sig till övriga Norden. Den är också mer än bara toner och takter. Den är som sagt en del av vårt levande kulturarv, en mötesplats över generationer och en källa till glädje, gemenskap och rörelse i hela landet – från folkparker och bygdegårdar till stadscener, bland annat här i Stockholm.

Ändå har dansbandskulturen hittills behandlats annorlunda än annan musik och kultur, oavsett vilken regering som har styrt. Det har pågått sedan mitten av 90-talet. Vi socialdemokrater gick ut med att vi ville sänka dansbandsmomsen innan regeringen lade fram sitt förslag. Det är bra att vi nu alla är överens om att dans till dansband ska behandlas rättvist i förhållande till övrig kultur och idrott.

Det är inte rimligt att du kan lyssna på exempelvis Larz-Kristerz från Älvdalen sittande, som publik, och då betala 6 procents moms men att det blir 25 procents moms om du dansar. Om du dansar till inspelad musik är det också 6 procents moms, för då räknas det som idrott och motion. Men om du dansar till levande musik är det helt plötsligt varken idrott och motion eller kultur, utan då blir det 25 procents moms. Detta är inte heller rimligt.

De vi mest ska tacka för att denna sänkning efter många års kamp nu blir verklighet är faktiskt dansbanden själva. De har under många år drivit att denna orättvisa borde tas bort. De har fört en ihärdig kamp som nu har lyckats. Jag vill passa på att tacka er dansband för att ni inte har gett upp kampen för en mer rättvis moms och också gratulera er till att nu faktiskt ha lyckats.

Fru talman! Den högre momsen på dansbandsevenemang har slagit hårt mot arrangörer, musiker och publik. Det blir dyrare att arrangera, svårare att turnera och mindre tillgängligt för dem som vill delta. Det är varken rimligt eller rättvist.

För oss socialdemokrater är sänkningen av dansbandsmomsen inte enbart en kostnad, utan den är faktiskt också en investering. Det är en investering i en levande landsbygd, i folkhälsa och i kultur som förenar snarare än exkluderar. När människor möts på dansgolvet skapas sammanhållning, trygghet och livskvalitet. Det är värden som inte kan mätas enbart i kronor och ören och som betyder enormt mycket för vårt samhälle. Det gäller speciellt i dessa tider när många krafter ägnar sig mer åt polarisering än åt sammanhållning.

Likvärdiga villkor för olika musik- och kulturformer är också en fråga om respekt. Dansbandsmusiken ska inte ses som mindre värd än andra genrer. Den bär på professionalism, lång erfarenhet och ett starkt engagemang, ofta med långa turnéer och hårt arbete bakom varje spelning. Genom att sänka dansbandsmomsen ger vi dansbandskulturen möjlighet att fortsätta blomstra, att nå nya lyssnare och att leva vidare för kommande generationer. Vi gör det lättare för fler att delta.

Vi socialdemokrater brukar ofta här i kammaren och i sociala medier av Tidöregeringen anklagas för att vilja höja alla skatter eller införa nya skatter. Ofta är det rena osanningar. Det senaste var att vi tydligen vill införa en fastighetsskatt, som Moderaterna har gått ut med i sociala medier, vilket är ren osanning.

Däremot står vi socialdemokrater upp för att det behövs en översyn av skattesystemet, inklusive momsen, eftersom skattesystemet i nuläget är ett lapptäcke – ett lapptäcke helt utan mönster. Det är ett svårbegripligt system, som inte är konsekvent och som skapar regelkrångel och stora administrativa kostnader, framför allt för företagen. Dansbandsmomsen är ett exempel på att systemet inte är konsekvent.

Fru talman! När vi nu debatterar musik och dansbandsmusik vill jag passa på att varna för den replokalsnedläggning som pågår runt om i landet – eftersom Tidöregeringen har dragit ned på statsbidragen till studieförbunden med 30 procent de senaste åren. Det har hittills lett till 300 nedlagda replokaler och 8 000 färre spelningar. Det är replokaler även för dansband, och det är spelningar även för dansband.

Studieförbunden har varit en oerhört viktig faktor för att många musiker, även dansband, ska få möjligheter att öva, bli bättre och även få komma ut och spela för publik – också publik som dansar. Det behövs en betydligt bättre och mer aktiv kulturpolitik än den som Tidöregeringen levererar, det vill säga en politik där vi värnar något av det svenskaste vi har, nämligen folkbildningen. Det räcker inte med att sänka dansbandsmomsen för att rädda dansbandskulturen och musiklivet i Sverige.

Fru talman! När det gäller dansbandsmomsen handlar det för oss socialdemokrater, som sagt, om rättvisa och om enhetlighet. Vi anser att dans till dansbandsmusik ska behandlas på samma sätt som övrig kulturverksamhet och idrottsverksamhet. Det ska inte spela någon roll om du sitter ned och lyssnar på musik eller om du dansar till musiken. Vi vill gynna hela kulturlivet. Det är därför som vi står upp för en kulturpolitik och en skattepolitik som ser helheten; där glädje, gemenskap och kultur beskattas rättvist.

Nu sänker vi dansbandsmomsen, och vi gör det för dansen, för musiken, för människorna, för dansbanden och för ett rikare kulturliv i hela landet.

Anf. 57 ERIC WESTROTH (SD):

Fru talman, ledamöter och alla dansglada svenskar där hemma! I dag, eller rättare sagt från och med den 1 juli 2026, gör vi något riktigt fint tillsammans. Vi sänker momsens på danstillställningar från 25 till 6 procent. Äntligen får dansbanden och deras publik samma respektfulla behandling som teatern, operan och de stillasittande konserterna. Det är inte bara fråga om en skatteändring utan det är ett steg i rätt riktning – och ett svängigt sådant!

Och fru talman, tänk efter: Biljetter till kulturevenemang som teater och konserter var före 1997 helt momsbefriade, samtidigt som biljetter till musiken på dansbanan även då drabbades av full moms. När den socialdemokratiska regeringen den 1 januari 1997 införde en lägre kultur moms på 6 procent, som en anpassning till EU:s regelverk, eller EG som det då hette, underlät man, när man då hade chansen, att även låta dansbandstillställningar få ta del av den lägre så kallade kultur momsens.

Vi har alltså under lång tid och med många olika regeringar haft en märklig gränsdragning. Sitter du stilla och lyssnar på en ballad var det före 1997 helt momsfritt och därefter endast 6 procent moms. Men skulle du få för dig att resa dig upp, ta din partner i hand och börja dansa en tryckare, då blir det plötsligt full moms. Det är lite som att säga att kramgoa låtar får ni lyssna på med skatterabatt, men rör ni fötterna i takt blir det straffskatt!

Fru talman! Dansbandsbranschen har under hela 2000-talet varit under hård press. Antalet folkparker och dansställen har stadigt minskat sedan 80-talet, och pandemin blev ett dräpslag för hela branschen med restriktioner och uppmaningar om minskad social kontakt.

Och även om man fick ta del av de allmänna stödpaketerna som togs fram för näringslivet under pandemin var stöden dåligt anpassade för den verksamhetsform som dansbanden verkar under. Många dansanläggningar fick lägga ned eller gå i konkurs, och dansbanden fick gå på sparlåga.

Men även om dessa tider är förbi lider branschen fortfarande av sviterna. Arrangörer som ansökte om skatteanstånd måste nu betala tillbaka. Dansband som tvingades sälja scenutrustning och turnébussar har behövt återinvestera om de vill fortsätta med verksamheten. Med denna dystra historik har ju den orättvisa dansbandsmomsen inte varit till någon hjälp för en bransch i en återuppbyggnadsfas.

Men nu säger vi äntligen tack och hej till den orimligheten. Och det är ingen tillfällighet att det är just under denna mandatperiod som det kommer en förändring, då det är först nu som Sverigedemokraterna har fått ett reellt inflytande på regeringens politik.

Även om ett flertal ledamöter från många olika partier väckt enskilda motioner om ett borttagande av dansbandsmomsen är det i modern tid främst Sverigedemokraterna som har drivit denna fråga. Socialdemokraterna ändrade sig den 9 juli förra året och ville också ta bort dansbandsmomsen, men det skedde drygt 50 dagar efter det att regeringen hade lämnat in en lagrådsremiss om detsamma. Vi välkomnar naturligtvis även deras omsvängning – eller svängom som vi säger i dansbandskretsar – men visst hade det varit mer dansant om Socialdemokraterna själva hade bjudit upp övriga partier i sitt regeringsunderlag under alla sina år vid regeringsmakten. Eller var man rädd för att få nobben, kanske av sina regeringspartner eller av EU?

Även om Dansbandsveckan inte påverkas av denna momssänkning är arrangörerna desto gladare över den av Tidöregeringen, tillsammans med Sverigedemokraterna, slopade malusbeskattningen på husbilar, eftersom många av gästerna bor i husbilar under hela veckan.

Efter det att förslaget har varit ute på en remissrunda har en majoritet av remissinstanserna varit positiva eller inte haft några invändningar mot förslaget. Någon har dock invänt att en danstillställning inte liknar ett kulturellt evenemang. Men vad är egentligen svensk folkkultur om inte just dans? Det är Vikingarna eller Sven-Ingvars som sjunger *Leende guldbruna ögon* medan paren glider runt i en långsam bugg. Det är Thorleifs som spelar *Gråt inga tårar*, och plötsligt torkas kinderna mot en axel i en slowfox. Det är Lasse Stefanz som tar oss till *De sista ljuva åren* och som påminner oss om att livet är för kort för att inte dansa. Och det är Black Jack som sjunger *Inget stoppar oss nu* – en låt som från och med i sommar kommer att kännas extra sann både på dansgolvet och i statsbudgeten.

Den här reformen är ett erkännande av att dans är kultur på riktigt. Och det är inte bara fråga om kultur utan det är fråga om folkhälsa, gemenskap och glädje som får hjärtat att slå i takt med musiken.

På landsbygden, i folkparker, i bygdegårdar och även på stadens danshak lever en viktig del av det svenska kulturarvet. Där träffas unga och gamla IRL, alltså på riktigt. Där lär sig tonåringar att föra och följa, och där firas bröllop med levande musik men även jubileer och vanliga fredagskvällar.

Fru talman! Vi får hoppas att den lägre momssatsen leder till både bättre möjligheter till lönsamhet och ett lägre pris på inträdet. Det kommer att betyda att betydligt fler människor kommer till dansanläggningarna, bättre lönsamhet och fler spelningar för banden och mer liv i hela landet.

Låt oss vara ärliga! Det har inte bara ekonomisk utan också symbolisk betydelse. Vi säger att dansbandsmusiken inte längre ska behöva stå i kulturens garderob med rocken på. Den får äntligen komma ut på parketten tillsammans med all annan kultur. Steg för steg och takt för takt närmar vi oss en mer rättvis och dansant kultur.

Fru talman! Jag vill passa på att rikta ett särskilt tack till alla dansband som envist hållit lågan vid liv genom åren – trots vikande antal dansanläggningar, trots pandemi, trots höga avgifter och kostnader, trots långa resor i buss och trots att ni ibland lite föraktfullt kallats för bara kommersiell underhållning. Ni är så mycket mer. Ni är soundtracket till tusentals svenska kärlekshistorier. Ni är den röda tråden från folkparkernas storhetstid på 50-talet och dansbandens guldålder på 70-talet till dagens dansbanor och danspalats. Tack för att ni aldrig slutat spela, även när momsen spelade falskt och i baktakt!

Kära vänner! Från och med i sommar blir det billigare att gå ut och dansa, billigare att svänga de lurviga i en bugg, billigare att ta någon i famnen för en foxtrot och billigare att känna musiken och jazzbacillen i kroppen. Det är väl värt att fira? När momsen sjunker stiger nämligen stämningen. Och när priset blir lägre blir dansgolvet trängre. Sverige ska vara ett land där man inte bara pratar om kultur. Man dansar den också.

Fru talman! Trots att jag sannolikt dragit över min talartid: Får jag lov att, med emfas, yrka ett stort och svängigt bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet?

(Applåder)

Anf. 58 ADAM REUTERSKIÖLD (M):

Fru talman! Jag vill först sjunga en textrad som symboliserar det vi diskuterar i dag.

Två mörka ögon och leendet du gav mig

Det är några ord ur en av Sveriges mest älskade dansbandsklassiker. Det är en enkel textrad som nästan alla svenskar känner igen och som över hela vårt land har sjungits i folkparker, på bröllop, på logdanser och under sommarkvällar.

Kvaliteten på framförandet kan nog diskuteras, men det viktiga är frågan: Vad är egentligen kultur? Är kultur bara det som vi ser på de stora institutionerna i våra storstäder? Är kultur bara det som får fina recensioner på kultursidorna? Eller är kultur också människors gemenskap, traditioner och skaparglädje?

Jag menar att kultur kan vara nästan vad som helst. Kultur kan vara opera i Stockholm, men det kan också vara dansband i Degerfors. Kultur kan vara modern konst på galleri, men kultur kan också vara en spelning en kväll i en folkpark i Småland. Kultur kan ske på våra nationalscener, men kultur kan också ske i replokalen, i bygdegården, på bilträffen, på jazzklubben eller på den lokala musikfesten.

Det offentliga ska inte tala om för människor vilken kultur som är fin nog att räknas. Människor avgör själva vad som betyder något för dem.

Fru talman! Det är därför Moderaterna välkomnar sänkt moms på tillträde till danstillställningar. Varför ska konserter beskattas lägre än dans? Varför ska vissa kulturyttringar gynnas medan andra

straffbeskattas? När människor frivilligt samlas för musik, dans och gemenskap är det kultur.

Moderaterna tror på människors egen kraft. Vi tror på civilsamhället, entreprenörerna och de privata initiativen. Mycket av svenskt kulturliv bärs upp av människor som tar risker, driver verksamheter, säljer biljetter och skapar mötesplatser utan de stora offentliga bidragen. Det kan vara den lilla teaterföreningen. Det kan vara konsertarrangören. Det kan också vara dansbandsarrangören i folkparken. Det behövs inte fler regler. Det behövs bättre villkor. Det är det bästa sättet att främja kultur. Projektstöd eller bidragsansökningar ska inte vara det viktiga.

När skatten sänks får arrangörerna större möjligheter att investera, anställa och utveckla sina verksamheter. Biljettpriset kan hållas nere. Fler människor får råd att delta. Och kulturutövare får möjlighet att leva på sitt arbete. Det skapar ett friare kulturliv som är mindre beroende av politiska beslut och mer beroende av människors egna val.

Fru talman! Kultur blir starkast när den växer underifrån, när människor själva väljer att samlas kring musiken, dansen, konsten och gemenskapen. Politikens uppgift är inte att styra smaken. Politikens uppgift är att skapa frihet. Därför är sänkt moms på danstillställningar, nattklubbar och dansfestivaler ett steg i rätt riktning – för ett friare kulturliv och för fler mötesplatser i hela Sverige.

För oss moderater är detta ett led i en bredare politik som gynnar såväl arbetande människor som hela näringslivet. Vi arbetar för att sänka kostnadsbördan för företag och minska regelkrånglet. Vi har avskaffat hotelltillståndet, danstillståndet, matkravet och kravet på bord inomhus för att få ha en uteservering. Det har funnits så många regler som vi nu tar bort, vilket kommer att göra livet lite friare och lite bättre. Allt detta bidrar till att ge företagare frihet att växa och till att människor får mer kvar i plånboken.

Fru talman! Jag yrkar därför bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 59 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman!

”Se in i mina ögon
där kan du spegla dig
och möta dig själv
i mina ögon
och jag i dig
medan vi
dansar

Dansen rymmer möjligheten att se, att minnas, att bli påmind, vilket är en av kulturens uppgifter. En sådan totalupplevelse får man många gånger i dansen. För vem kan sitta still när ett riktigt bra dansband spelar en låt man bara vill dansa till? Benen, armarna, kroppen vill, de vill röra sig till rytmen och leva sig in i musiken. Koden växer fram mellan oss, tecken formas, rytmen och stegen väver allting samman. Vi, du och jag, vi dansar. Jag söker dig och du meddelar mig och finns alltid närvarande liksom jag, dansande med mig. Vi väntar, känner in varann, kommunicerar i dansen.

På detta sätt upplever många som gillar att dansa till dansbandsmusik dansen mellan två människor. Det är för mig ofattbart att man kan låta bli att uppfatta detta som kultur.”

Fru talman! Detta var inte mina ord. Det var Vänsterpartiets tidigare riksdagsledamot Charlotta L Bjälkebring som skrev dem i en motion år 2000. Det har gått snart 26 år sedan hon uttryckte sig så poetiskt i sin och riksdagens allra första motion om att sänka dansbandsmomsen. Hon konstaterade att det kostar mer att röra sig till musik genom att dansa än genom att som publik sitta ned, stå eller hoppa.

Hon frågade: ”Varför ska en kulturform som leder till ökad motion och välbefinnande kosta mer – den borde väl kosta mindre? Vinner vi inte alla på ett gott folkhälsoarbete?”

Till Charlotta L Bjälkebring och alla andra riksdagsledamöter från Vänsterpartiet som motionerat om sänkt moms på danstillställningar utan att få igenom det vill jag säga: Plötsligt händer det! Tack för att ni gjorde grundjobbet och gick före!

Som i så många andra frågor vi i Vänsterpartiet drivit får vi gehör till slut, även om det tagit 26 år. Vid förbudet mot aga i skolan tog det bara 13 år från vår motion till beslut, vilket är snabbt jämfört med lika lön för lika arbete, som blev svensk lag närmare 40 år efter att vi motionerat om det. Lägre moms på danstillställningar är kanske inte i nivå med att förbjuda aga i skolan eller att se till att kvinnor och män ska ha lika lön för lika arbete, men det är ändå glädjande att vi nu tar detta beslut.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 60 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Tänk att jag trodde att det bara var i kulturutskottet som det sjöngs i kammaren! Även skatteutskottet kan – vad trevligt!

Fru talman! Vi debatterar ett betänkande som rör en till synes liten men principiellt viktig fråga: mervärdesskatten på danstillställningar. Förslaget är enkelt: att sänka moms från 25 procent till 6 procent. Centerpartiet välkomnar och stöder detta förslag helhjärtat. Det är en efterlängtat och självklar reform som korrigerar en orimlig och ologisk särbehandling av en folkär del av vårt kulturliv.

Fru talman! Skattepolitikens främsta syfte är att finansiera vår gemensamma välfärd. Men skatter måste också vara rättvisa, förutsägbara och så enkla som möjligt. De ska stimulera företagande och arbete, inte hämma det.

Dagens system, där en konsert, en teaterföreställning eller ett cirkusbesök har 6 procent i moms medan en dansbandskväll i en folkpark eller en bygdegård beläggs med 25 procent, är varken logiskt eller rättvist. Det är en bestraffning av en kulturform som samlar människor, skapar gemenskap och ger liv åt bygder i hela vårt land.

Varför ska det vara dyrare för en arrangör att anordna en danstillställning än en konsert? Varför ska publiken betala mer för att få dansa till musiken i stället för att bara lyssna? Denna skiljelinje har saknat en vettig motivering och har i praktiken fungerat som en straffskatt på en viktig del av svenskt förenings- och kulturliv.

Fru talman! Centerpartiet förespråkar generellt ett enklare skattesystem med färre undantag. Vi har länge efterlyst en bred och blocköver-

skridande skattereform som skapar långsiktiga och förutsägbara spelregler
för både privatpersoner och företag.

Prot. 2025/26:119
18 maj

I det perspektivet kan man invända mot olika momssatser. Men dagens beslut handlar inte om att skapa ett nytt undantag. Det handlar om att avskaffa en ologisk särbehandling och skapa enhetlighet inom kultursektorn. Som flera tidigare talare sagt är dans verkligen kultur. Att samlas för att utöva den tillsammans med andra till levande musik är en social och kulturell handling, för att vara lite präktig. Den ska självklart beskattas på samma villkor som andra kulturupplevelser.

Att sänka momsen kommer att ge ett välbehövligt andrum för de ideella föreningar och småföretagare som med stort engagemang anordnar dessa evenemang. Det är arrangörer som kämpar med små marginaler och som är helt avgörande för det lokala nöjes- och kulturutbudet, inte minst på landsbygden. Lägre kostnader gör det möjligt att arrangera fler evenemang, anlita fler musiker och tekniker och i slutändan erbjuda fler människor möjligheten att mötas. Det stärker den lokala ekonomin och den sociala sammanhållningen.

Fru talman! Som kulturpolitisk talesperson för Centerpartiet kan jag inte låta bli att se denna fråga i ett större sammanhang. Flera har varit inne på vad det här innebär för inte minst folkbildningen. Vi i Centerpartiet har i vår budgetmotion visat att vi prioriterar folkbildningen. Dans är en del av studieförbundens verksamhet. Vi vill återställa och stärka anslagen till studieförbunden. Det är pengar som den nuvarande regeringen har skurit ned på. Vårt förslag om sänkt moms på dans är en del av en helhetssyn. Vi måste värna och stärka hela den kulturella näringskedjan, från kurslokalen till dansbanan.

Fru talman! Att sänka momsen på danstillställningar är en liten reform, men den är inte mindre viktig för det. Det är en investering i glädje, gemenskap och levande lokalsamhällen. Det är en politik som ser värdet i det som förenar oss, från stad till landsbygd. Det är en politik som litar på de ideella krafterna och på småföretagare som bygger vårt land underifrån.

Det är i dag med glädje jag yrkar bifall till utskottets förslag. Detta är en fråga som nästan var den första jag stötte på när jag började i kulturutskottet hösten 2021. Det är många som har vittnat om att det här är någonting som man har diskuterat under väldigt lång tid. Det är märkligt att det har tagit så här lång tid. Men nu är förslaget här, och det ska vi glädjas åt. Det kan bidra till ett Sverige där hela landet lever och där kulturen är en självklar och tillgänglig del av allas vardag.

Anf. 61 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Fru talman! För mig som kristdemokrat är detta en glädjens dag. Jag säger som en känd gammal radioprofil: Äntligen! Under många år har olika regeringar inte gjort någonting åt den här orättvisan, men med denna regering händer det.

Att sänka momsen på tillträde till danstillställningar från 25 till 6 procent har varit en av mina prioriterade frågor – inte för att det i sig självt förändrar varje människas vardag över en natt, utan därför att det är en symboliskt viktig fråga som knyter samman många områden som betyder mycket för oss kristdemokrater.

Mervärdesskatten är som vi vet till stor del harmoniserad inom EU. Grunden är tydlig: En enhetlig skatt med normalskattesatsen 25 procent ska vara utgångspunkten. Det är viktigt för stabilitet och förutsägbarhet och som en trygg intäktskälla för staten.

Samtidigt finns det goda skäl att göra undantag. Vi har reducerad moms för kulturella evenemang. Konserter, teater, opera och andra scenkonstformer omfattas redan av den lägre momsen på 6 procent. Mot den bakgrunden framstår det som inkonsekvent att just danstillställningar har beskattats med 25 procent. Dans är inte ett perifert inslag utan en levande och viktig del av vårt kulturliv. Dans förenar människor över generationer, stärker gemenskapen och bidrar till ett rikt och inkluderande samhälle.

Fru talman! Det här handlar också om folkhälsa. Att dansa får människor i rörelse. Det höjer pulsen och skapar mervärde och välmående. Vi talar ofta om vikten av ett förebyggande arbete för hälsan. Här har vi en verksamhet som verkligen kombinerar motion, glädje och social gemenskap på ett naturligt sätt.

Det handlar även om gemenskap och sammanhållning, inte minst på landsbygden. På många mindre orter hör danstillställningarna till de viktigaste tillfällena för människor att mötas. Det skapar livskraft i bygder där det kanske inte finns så många mötesplatser och där de riskerar att försvinna.

Vidare handlar det om företagande. Varje dansband är i praktiken ett eget småföretag. Därtill kommer alla arrangörer, ljudtekniker, serveringar och ideella föreningar som gör verksamheten möjlig. För många små aktörer spelar sådana här förändringar faktiskt riktigt stor roll. De har envist lyft frågan om momsen, och nu kan vi äntligen leverera.

Att nu sänka momsen till 6 procent innebär därför inte bara en skattejustering. Det är ett erkännande av dansens betydelse. Det skapar mer likvärdiga villkor inom kulturområdet och ger bättre förutsättningar för arrangörer, inte minst inom det ideella föreningslivet och på mindre orter.

Fru talman! Jag delar den principiella hållningen att avsteg från normalskattesatsen ska göras med försiktighet. Det finns alltid risker för gränsdragningsproblem och konkurrenssnedvridning. Men i detta fall är avsteget väl motiverat. Det handlar om att rätta till en obalans som länge funnits i systemet.

För Kristdemokraterna är kulturen en bärande del av samhället. Den bidrar inte bara till upplevelser och gemenskap. Den ger också mening och sammanhållning, och den skapar glädje. Därför är det rimligt att skattesystemet stöder och inte motverkar denna typ av verksamhet. Ja till sänkt dansbandsmoms! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet. (Applåder)

Anf. 62 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Det är sannerligen en glädjens dag här i riksdagens kammare när vi gör det möjligt för fler att ha råd att dansa mer.

Vi har länge haft 6 procent moms på kulturevenemang men 25 procent på kulturevenemang där man dansar. Det är helt orimligt. Det är vi överens om. Det hänger inte ihop, och det är heller inte särskilt klokt om vi till exempel ser till våra folkhälsopolitiska mål.

Det är trots allt få saker som är lika hälsosamma som att dansa. När vi dansar får vi motion. Vi har social gemenskap och möter människor över såväl generationsgränser som andra gränser som kan finnas i samhället. I dansen förenas rörelse, glädje, musik och människor.

Vi i Miljöpartiet vill främja dansen i Sverige. Sänkt moms på tillträde till danstillställningar är en del i det. Vi i Miljöpartiet vill också främja dansen genom att återställa stöden till studieförbunden och dessutom öka dem så att fler band har en lokal att repa i och så att fler som drömmer om att spela på en dansbandsscenen kan repa in låtarna.

Det handlar om att vi ska få fler och bättre lokaler för dansarrangemang så att pensionärerna i Linköping inte längre ska vara hänvisade till dåligt ventilerade lokaler eller betonggolv som pajar både höfter och knän.

Fru talman! Kulturens infrastruktur handlar om allt detta. Det handlar om att ha en kulturskola där barn kan upptäcka sin fallenhet för att spela ett instrument eller att röra sig till musik. Det handlar om att ha tillgång till lokaler för såväl amatörers kulturutövande som professionellt utövande, allt från stora scener till folktopens dansbanor. Det handlar om utbildning och tid, tid till det som är viktigt.

En annan fråga som rör dansen på skatteutskottets område är friskvården. Det går att få friskvårdsbidrag för att dansa, men bara på kurs och inte på danskvällar. Det kan bli vårt nästa gemensamma projekt att enas om. Jag skulle nog som dansare ändå vilja säga att det är som mest hälsosamt när vi möts på de sociala danskvällarna.

Även om kursen kanske bidrar till att vi inte trampar varandra på tårna lika ofta, och kanske minskar eventuella kostnader för akutbesök, är det ändå på de sociala danskvällarna som de allra största hälsovinsterna med dansen finns.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande 25 och tacka för en ovanligt enad och glad kammardebatt.

Anf. 63 ANDERS EKEGREN (L):

Fru talman! I dag ska vi i kammaren diskutera en av de märkligaste skillnaderna mellan olika kulturella uttryck. Normalskattesatsen när det gäller moms är 25 procent, men när det gäller kulturen har staten i syfte att gynna kulturlivet haft en skattesats på 6 procent.

Det stora flertalet kulturella former som teaterföreställningar, cirkusar, nöjesparker, balettföreställningar och konserter har haft en skattesats på 6 procent. Till och med viss idrottslig verksamhet som innefattar dans beskattas på detta sätt.

När dansen anses som en idrottslig aktivitet som jazzdans eller utövas av något av Riksidrottsförbundets medlemsförbund är momssatsen 6 procent, men så icke när det gäller danstillställningar. Där är momssatsen 25 procent.

Beror det på att staten tror att det går att tjäna pengar på dans? När staten har svårt att bestämma sig för om en kulturform är kultur eller näring, exempelvis film och dansband, blir det svårt att klassificera, och då blir det oftast den högre momsen.

Eller är det helt enkelt som så att staten gör en skillnad mellan vad som anses som finkultur och den mer folkliga dansbandskulturen med stark ställning på landsbygden?

Genom att sänka momsen på danstillställningar likställs skatten på olika sorters kultur, och den orimliga skillnaden mellan stående och sittande publik upphör. Det finns en gränsdragningsproblematik där konserter med sittande publik har haft 6 procent i moms medan samma

band och samma låtar med dansande publik beskattas med 25 procent. Det visar självklart på orimligheten.

Genom riksdagens beslut slopas denna skillnad för att likställa dansbandskulturen med övrigt svenskt kulturliv. Genom förslaget ändrar vi nu på dessa orimligheter. Momsen blir 6 procent på dansbandstillställningar från och med den 1 juli 2026 – en orimlighet som borde ha rättats till av tidigare regeringar.

Fru talman! Värt att notera är att regeringen trots Lagrådets invändningar går vidare med propositionen. Lagrådet tycker att frågan är huruvida danstillställning kan anses vara ett sådant liknande evenemang som menas i EU:s mervärdesskattedirektiv.

Lagrådet tycker att det ska göras en djupare EU-rättslig analys. Även om jag tillhör dem som är positivt inställda till EU har jag väldigt svårt att se att EU har något att tillföra i den här frågan. Vet man ens vad dansband är? Det är ju en ganska nordisk företeelse.

Trots Lagrådets invändningar har inga följdmotioner inkommit. Ett enigt skatteutskott ställde sig bakom regeringens proposition, och allt talar för att en enig kammare ställer sig bakom propositionen på onsdag. Det är knappast någon som uppfattar att rättssäkerheten är hotad för att riksdagen inte följer Lagrådet i den här frågan.

Att vi ska debattera frågan i kammaren i dag och fatta beslut på onsdag uppmärksammas av Dansbandssverige. Exempelvis har tidningen Dansbandsnytt en stort uppslagen artikel om dagens debatt och onsdagens beslut.

Jag frågade faktiskt AI medan jag satt här, och även AI har uppmärksammat att skatteutskottet diskuterar dansbandsmomsen i dag. Även AI har alltså fått ett engagemang i att ändra dansbandsmomsen. Vissa saker går snabbt. Om en halvtimme står det väl att det hölls en trevlig debatt om dansbandsmomsen. När beslutet tas i kammaren kan alla dansbandsvänner glädjas.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

*Ett undantag i
kupongskattelagen
för utländska stater*

§ 16 Ett undantag i kupongskattelagen för utländska stater

Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU26

Ett undantag i kupongskattelagen för utländska stater (prop. 2025/26:91) föredrogs.

Anf. 64 BO BROMAN (SD):

Fru talman! Vi behandlar i dag en proposition som vid första anblicken kan uppfattas som teknisk och svårgenomtränglig men som i grunden handlar om något betydligt mer principiellt. Den handlar om rättvisa och likabehandling och om att vi i Sverige följer de regler som vi själva har varit med och beslutat om inom Europa.

Låt mig därför börja med det enkla. I dag betalar svenska staten, regionerna, kommunerna och de statliga AP-fonderna ingen skatt när de får ut-

delning från svenska bolag. Detta är logiskt. Det handlar i praktiken om att staten annars skulle beskatta sig själv, vilket inte tillför några nya resurser utan bara flyttar pengar mellan olika fickor.

När motsvarande aktörer i andra länder, till exempel en utländsk stat eller ett offentligt pensionsinstitut, får utdelning från Sverige tas det i många fall ut en särskild så kallad kupongskatt. Här uppstår problemet. Enligt EU:s regler om fri rörlighet för kapital måste jämförbara aktörer behandlas lika. I december 2024 slog Högsta förvaltningsdomstolen fast att det inte är förenligt med dessa regler att beskatta ett utländskt offentligt pensionsinstitut när svenska pensionsfonder är skattebefriade. Det är alltså inte bara en politisk fråga, utan det är en rättslig nödvändighet att agera.

Fru talman! Regeringens förslag är i grunden enkelt. Utländska stater och motsvarigheter till våra regioner och kommuner ska inte betala kupongskatt på utdelningar från Sverige under förutsättning att de hör hemma inom EES eller i länder som Sverige har skatteavtal och ett fungerande informationsutbyte med. Det handlar alltså inte om att öppna några bakhåll utan snarare om att behandla offentliga aktörer i andra länder på samma sätt som våra egna. Det är både rimligt och nödvändigt.

Fru talman! Det finns också ett större perspektiv. Sverige är ett land som är beroende av investeringar och fungerande kapitalmarknader. Om vi upprätthåller regler som strider mot EU-rätten riskerar vi inte bara rättsliga processer utan också att framstå som ett land som inte följer spelreglerna, och det gynnar ju ingen.

Samtidigt är det viktigt att understryka att reformen inte urholkar den svenska skattebasen på ett oansvarigt sätt. Det handlar om en begränsad krets av offentliga aktörer, inte om privata bolag eller skatteplanering. Det finns dessutom krav på skatteavtal och informationsutbyte, vilket är centralt för att upprätthålla kontroll och transparens.

Fru talman! Vi sverigedemokrater ställer oss bakom regeringens proposition och utskottets förslag till beslut. Det gör vi för att de säkerställer likabehandling mellan svenska och utländska offentliga aktörer. De anpassar även svensk lagstiftning till gällande EU-rätt och rättspraxis och bidrar till ett mer förutsägbart och rättssäkert skattesystem. Det kanske viktigaste av allt är dock att de återställer logiken i systemet. Staten ska inte beskatta sig själv, och vi ska inte behandla andra staters motsvarande funktioner annorlunda när situationerna i grunden är jämförbara.

Detta är inte en ideologisk stridsfråga utan en fråga om ordning och reda i lagstiftningen. Ibland är det just det som är politikens viktigaste uppgift. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 65 MARIE OLSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med det självklara: Sverige ska följa EU-rätten. När domstolar slår fast att vår lagstiftning inte håller måste den ändras. Det är inte kontroversiellt. Det som är kontroversiellt är att regeringen har försatt oss i den här situationen över huvud taget. Det här kommer inte som någon överraskning.

Propositionen undantar utländska stater och motsvarigheter till svenska regioner och kommuner från kupongskatt på svenska utdelningar.

Syftet är att anpassa lagen till EU-rätten efter domstolsavgöranden om otillåten särbehandling.

Redan i början av den här mandatperioden låg en färdig utredning på regeringens bord. Det fanns ett utkast till lagrådsremiss, och det fanns ett genomarbetat förslag till modern källskatt på utdelningar som kunde ha gällt redan från 2024. Förslaget tog upp flera frågor om skatteflykt, som är ett område där regeringen har gjort alldeles för lite under den här mandatperioden. Men regeringen valde att gömma förslaget i en byrålåda, och därför är vi här i dag.

Regeringen valde att inte agera. Vi socialdemokrater har interPELLERAT i frågan, varnat för konsekvenserna och efterfrågat besked. Vad fick vi? Vi fick passivitet, förhållning och tystnad. Nu står vi här – inte för att regeringen har tagit ansvar utan för att den har blivit tvingad – av domstolar, EU-rätten och en oförmåga att agera i tid. Det är inte gott ledarskap utan senfärdig krishantering.

Fru talman! Det är också värt att jämföra med Finland, som såg problemen med källskatten och riskerna med förvaltarregistrerade aktier, bristande information om slutliga mottagare och internationell skatteplanering. Finland agerade.

Den finländska reformen trädde i kraft redan 2021. Den byggde på skärpt rapportering, registrerade förvaltare och ett tydligare ansvar för att rätt skatt tas ut vid utdelningstillfället. Om uppgifter om den slutliga mottagaren inte lämnas tas 35 procents källskatt ut i Finland. För oidentifierade finska personer med hemvist i Finland kan skatten vara 50 procent. Syftet är tydligt: Det ska inte löna sig att gömma sig bakom förvaltarregistrering.

Finland har dessutom byggt systemet på OECD:s TRACE-modell, där registrerade mellanhänder får ansvar för identifiering, rapportering och korrekt källskatt direkt vid utbetalningstillfället. Detta är skillnaden. Finland moderniserade, medan Sverige väntade. Finland skärpte kontrollen, medan Sverige lät frågan ligga. Finland agerade innan problemen blev akuta, medan Sveriges regering agerade först när domstolarna tvingade den.

Fru talman! Själva lagförslaget är nödvändigt. Vi socialdemokrater säger ja till att anpassa kupongskattelagen till EU-rätten, vilket framgår av vår reservation. Vi ser behovet av en EU-rättsligt hållbar ordning, men det räcker inte att göra minsta möjliga.

Vad innebär regeringens linje i praktiken? Jo, man öppnar för nya undantag och skapar fler komplicerade gränsdragningar. Samtidigt väljer man att inte ge tydlig vägledning om hur utländska subjekt ska bedömas utan överlåter centrala frågor till rättstillämpningen. Det betyder ökad osäkerhet, fler tvister, större administrativ börda och risker för skattebortfall.

Vi vet redan att regeringen själv räknar med ökad administration och fler återbetalningsärenden under en övergångstid. Vi vet också att kupongskatteintäkterna bedömdes uppgå till omkring 11 miljarder kronor 2024. Ändå säger regeringen: Vi kan följa upp det här senare.

Fru talman! Det duger inte. När man förändrar regler som berör miljardbelopp ska det finnas en tydlig, tidssatt uppföljning. Det ska följas upp hur reformen påverkar de offentliga finanserna. Det ska följas upp hur

Skatteverkets kontrollmöjligheter påverkas. Och det ska följas upp hur systemet fungerar i praktiken.

Detta är inte byråkrati. Det är ansvar, och det är ett ord som den här regeringen inte vill kännas vid inom det här området. Det handlar i grund och botten om ordning och reda i skattesystemet.

Sverige har en kupongskattelag från 1970-talet. Den är inte byggd för dagens internationaliserade och digitaliserade kapitalmarknad med förvaltarregistrering. Det visste den tidigare socialdemokratiska regeringen. Därför togs förslaget om en ny lag om källskatt på utdelning fram. Den skulle ge ett mer modernt, robust och effektivt regelverk. Den skulle stärka kontrollen genom bättre informationsrapportering. Den beräknades dessutom stärka de offentliga finanserna med nästan 1 miljard kronor årligen.

Men den nuvarande regeringen lade detta åt sidan. I stället för reform är det passivitet. I stället för kontroll är det osäkerhet. I stället för modernisering är det lappande och lagande. Och i dag får riksdagen hantera konsekvenserna.

Fru talman! Politik handlar om ansvar. Ansvar är att agera i tid, inte när man blir tvingad. Ansvar är att skydda skattebasen, inte att lämna den åt slumpen. Ansvar är att lära av våra grannländer, inte att låtsas som att Sverige kan vänta medan kapitalmarknaden förändras.

Vi socialdemokrater tar detta ansvar. Därför säger vi ja till att anpassa lagen till EU-rätten. Men vi säger också: Det räcker inte. Vi kräver en tydlig, tidssatt uppföljning. Vi kräver bättre kontroll. Och vi kräver att regeringen återkommer med en modern, sammanhållen lagstiftning om källskatt på utdelningar.

Hade regeringen hanterat den färdiga utredningen och lagrådsremissen, som låg på deras bord i början av mandatperioden, hade vi inte behövt stå här i dag med ännu ett akut lappande av ett föråldrat system.

Med detta yrkar jag bifall till reservationen under punkt 2.

Anf. 66 ADAM REUTERSKIÖLD (M):

Fru talman! Nu debatterar vi skatteutskottets betänkande SkU26 om ett undantag i kupongskattereglerna för utländska stater.

Det här är ett förslag som handlar om hur Sverige ska utforma sitt skattesystem i en internationell verklighet där vi måste följa EU-rätten och samtidigt värna en tydlig, förutsägbar och konkurrenskraftig skattebas.

Som jag har sagt flera gånger tidigare i den här talarstolen är Moderaternas utgångspunkt enkel: Sverige ska ha ett skattesystem som är rättssäkert, likformigt och i linje med internationella regler. Men det ska också vara tydligt och långsiktigt hållbart för de offentliga finanserna.

Fru talman! Kupongskatten är en källskatt på utdelning från svenska bolag och fonder till utländska ägare. Den fyller en viktig funktion i det internationella skattesystemet och säkerställer att kapitalinkomster som uppstår i Sverige också beskattas i Sverige, om inte annat regleras genom skatteavtal.

Det vi nu behandlar är en justering av detta system. Bakgrunden till ärendet är tydlig och enkel. Genom avgöranden i EU-domstolen och svensk domstolspraxis har det slagits fast att den nuvarande ordningen inte

är förenlig med EU-rätten, eftersom den behandlar svenska offentliga aktörer mer förmånligt än motsvarande utländska offentliga investerare.

Detta är i grunden en fråga om likabehandling inom EU:s inre marknad och den fria rörligheten för kapital.

Fru talman! Förslaget innebär att utländska stater och deras motsvarigheter till kommuner, regioner och offentliga organ ska undantas från kupongskatten, under förutsättning att de antingen finns inom EES eller har ett avtal med Sverige som säkerställer informationsutbyte.

Det är en viktig avgränsning. Den säkerställer att vi inte öppnar för skatteundandragande. Vi kan fortfarande upprätthålla kontroll och transparens i beskattningen.

Fru talman! Det är viktigt att säga att det här inte handlar om att vi i Sverige ska ge upp beskattningsrätten eller försvaga vår skattebas. Det handlar om att anpassa regelverket till de krav som följer av EU-rätten och av hur vi faktiskt beskattar på kapitalmarknaden.

I en öppen ekonomi som Sverige är det nödvändigt att våra regler är konkurrenskraftiga och icke-diskriminerande. Om Sverige avviker från de här principerna riskerar vi inte bara rättsliga processer utan också minskat förtroende från internationella investerare.

Jag vill dock samtidigt understryka vikten av principen om neutralitet och transparens i skattesystemet. Det centrala är att lika fall behandlas lika. Om svenska offentliga aktörer – det kan handla om statliga pensionsfonder eller om kommunala investeringar – är undantagna från kupongskatten måste motsvarande utländska offentliga aktörer behandlas på samma sätt. Det är en självklarhet i en rättsstat och i en fungerande inre marknad.

Men det finns också en annan viktig aspekt. Det är att skattesystemet ska vara begripligt och konsekvent. Undantagen måste vara tydligt motiverade och så få som möjligt. Annars urholkas legitimiteten i hela systemet.

Fru talman! Det är också viktigt att föra in ett svenskt perspektiv på transparens i de offentliga finanserna. När olika typer av offentliga aktörer investerar i svenska tillgångar måste vi kunna följa och förstå hur beskattningen slår. Det är avgörande för både kontroll och förtroende.

Det här förslaget bidrar till just detta genom att skapa likformighet mellan svenska och utländska offentliga investerare, vilket minskar snedvridningen. Samtidigt får vi inte blunda för att detta är en anpassning som också kan påverka statens skatteintäkter. När undantaget utvidgas minskar kupongskattebasen något. Men Moderaternas syn är att detta är en nödvändig anpassning för att upprätthålla ett fungerande regelverk i en EU-rättslig kontext. Alternativet hade varit fortsatt rättslig osäkerhet, potentiella återbetalningskrav och ett system som inte behandlar alla aktörer lika. Det hade varit sämre både för staten och för legitimiteten i skattesystemet.

Fru talman! I grunden handlar det om tre saker. För det första handlar det om att Sverige ska följa EU-rätten och upprätthålla principen om fri rörlighet för kapital. För det andra handlar det om att vi ska ha ett skattesystem som är neutralt och som behandlar offentliga aktörer lika oavsett ursprungsland. För det tredje handlar det om att vi ska ha ett system som är förutsägbart, transparent och långsiktigt hållbart.

Det är så vi bygger ett starkt klimat för investeringar samtidigt som vi värnar de offentliga finanserna.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

§ 17 Författningsändringar med anledning av övertagande av uppgift inom eurovinjettsamarbetet

Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU27
Författningsändringar med anledning av övertagande av uppgift inom eurovinjettsamarbetet (prop. 2025/26:139) föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2025/26:242 Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk

2025/26:4141 av Kajsa Fredholm m.fl. (V)

2025/26:4143 av Martin Kinnunen m.fl. (SD)

2025/26:4144 av Åsa Westlund m.fl. (S)

2025/26:4145 av Helena Lindahl m.fl. (C)

2025/26:4147 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2025/26:246 Skärpta regler för unga lagöverträdare

2025/26:4136 av Teresa Carvalho m.fl. (S)

2025/26:4142 av Gudrun Nordborg m.fl. (V)

2025/26:4146 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C)

2025/26:4148 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2025/26:264 Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd

2025/26:4149 av Tony Haddou m.fl. (V)

2025/26:4154 av Ida Karkiainen m.fl. (S)

2025/26:4161 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C)

2025/26:4168 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (-)

2025/26:4175 av Annika Hirvonen m.fl. (MP)

med anledning av skr. 2025/26:259 Nationell planering för transportinfrastrukturen 2026–2037

2025/26:4162 av Aylin Nouri m.fl. (S)

2025/26:4163 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C)

2025/26:4164 av Ulrika Heie m.fl. (C)

2025/26:4178 av Linus Lakso m.fl. (MP)

EU-dokument

COM(2025) 1022 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en åtgärdsram för att stärka unionens biotekniksektor och biotillverkningssektor, särskilt på hälsoområdet, och om ändring av förordningarna (EG) nr 178/2002, (EG) nr 1394/2007, (EU) nr 536/2014, (EU) 2019/6, (EU) 2024/795 och (EU) 2024/1938

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 maj

2025/26:480 Stadigvarande vistelse

av *Niklas Karlsson* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

den 11 maj

2025/26:481 Klimatmålen

av *Åsa Westlund* (S)

till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz (L)

2025/26:482 Effektivare kontrollmöjligheter för att förhindra svartarbete

av *Marie Olsson* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

den 12 maj

2025/26:483 Samtyckeslagens tillämpning och rättssäkerhet

av *Katja Nyberg* (-)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:484 Åtgärder mot missförhållanden i vinstdriven äldreomsorg

av *Nadja Awad* (V)

till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

2025/26:485 Beskattning av ersättning från prostitution

av *Ida Ekeröth Clauss* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:486 Satsning på jämställda löner inom välfärden

av *Nadja Awad* (V)

till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz (L)

den 13 maj

2025/26:487 Ett reformerat utjämningsystem för en jämlik välfärd

av *Eva Lindh* (S)

till civilminister Erik Slottnér (KD)

2025/26:488 Ny lagstiftning för klimatanpassning

av *Katarina Luhr* (MP)

till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister

Johan Britz (L)

2025/26:489 Al-Nakba

av *Jamal El-Haj* (-)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2025/26:490 Förhållandena i Kuba

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:491 Ökade utsläpp från bilar inom Stockholms stad

av *Katarina Luhr* (MP)
till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister
Johan Britz (L)

den 14 maj

2025/26:492 Konsekvenserna för barn när biståndet minskar

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)
till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

2025/26:493 Konsekvenserna av nedlagda biståndsstrategier

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)
till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

den 15 maj

2025/26:494 Erkännande av tjetjenska republiken Itjkerien som ockuperad stat

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 maj

2025/26:800 Småföretagares trygghet i Hässelby-Vällingby

av *Kadir Kasirga* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:801 Nedsläckning av lands- och glesbygd

av *Birger Lahti* (V)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:802 Förbud mot heltäckande slöja

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)
till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

2025/26:803 Israels ingripande på internationellt vatten mot svenska medborgare

av *Johan Büser* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

den 11 maj

2025/26:804 Skydd för kvinnor som utsätts för våld i hemmet

av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall (M)

2025/26:805 Svensk närvaro på EPG-toppmötet i Armenien

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:806 Europeiskt tekniskt oberoende

av *Björn Söder* (SD)

till minister för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin (M)

2025/26:807 Nedläggningshotade kvinnojourer i Malmö

av *Joakim Sandell* (S)

till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall (M)

2025/26:808 Konkurrenskraftiga förutsättningar för exportindustrin

av *Niels Paarup-Petersen* (C)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:809 Samordning mellan Turkiet och Hamas

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:810 Svensk livsmedelsproduktion i ett försämrat omvärldsläge

av *Malin Larsson* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

den 13 maj

2025/26:811 Moms på återlämnade dryckesförpackningar

av *Marie Olsson* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

den 15 maj

2025/26:812 Drönarkrig

av *Markus Wiechel* (SD)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2025/26:813 Ny rysk lag om angrepp på andra länder

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 8 maj

2025/26:770 Avtal för vårdvetenskaplig utbildning, lärande och forskning (Vulf)

av *Anna Vikström* (S)

till sjukvårdsminister Elisabet Lann (KD)

den 12 maj

2025/26:784 Kostnader för Ostlänkens anslutning till Linköping

av *Eva Lindh* (S)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:780 Investeringar i svenska biodrivmedel

av *Isak From* (S)

till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)

2025/26:783 Återtaget flygtillstånd för Taiwans president

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister *Maria Malmer Stenergard* (M)

2025/26:779 Utbildning även för den som inte är långtidsarbetslös

av *Martina Johansson* (C)

till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister

Johan Britz (L)

2025/26:781 Producentansvar för engångsplast

av *Martin Kinnunen* (SD)

till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister

Johan Britz (L)

2025/26:782 Klassning av Silc som extremistisk organisation

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister *Maria Malmer Stenergard* (M)

2025/26:786 Hanteringen av en ny forskningsisbrytare

av *Anders Ådahl* (C)

till gymnasie-, högskole- och forskningsminister *Lotta Edholm* (L)

2025/26:788 Muslimska trossamfund och försäkringar

av *Nadja Awad* (V)

till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

2025/26:790 Kammarkollegiets insyn i bidrag till politiker

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)

till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2025/26:792 Hälsingegårdar

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till kulturminister *Parisa Liljestrand* (M)

2025/26:787 Fördraget om icke-spridning av kärnvapen och översynskonferensen 2026

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister *Maria Malmer Stenergard* (M)

2025/26:785 Polisens inriktning mot organiserad brottslighet inom fotbollen

av *Lars Isacson* (S)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2025/26:789 Information om svenska medborgare som utreds för krigsbrott

av *Lorena Delgado Varas* (-)

till utrikesminister *Maria Malmer Stenergard* (M)

2025/26:796 Skola i fängelset för dömda 13-åringar

av *Camilla Hansén* (MP)

till utbildnings- och integrationsminister *Simona Mohamsson* (L)

2025/26:791 Omhändertagande av körkort vid rattfylleri

av *Teresa Carvalho* (S)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2025/26:794 Ideella skogsinventerare

av *Pontus Andersson Garpvall* (SD)

till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister

Johan Britz (L)

2025/26:797 Teckenspråkiga elevers rätt att utbilda sig

av *Camilla Hansén* (MP)

till gymnasie-, högskole- och forskningsminister Lotta Edholm (L)

2025/26:795 Regeringens stöd till det iranska folket

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:793 Utbildningsinsatser för journalister

av *Björn Söder* (SD)

till minister för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin (M)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 15.19.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 12 anf. 20 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 54 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA BLOMDAHL

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
§ 3 Anmälan om ersättare.....	1
§ 4 Anmälan om efterträdare	1
§ 5 Meddelande om frågestund.....	2
§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	2
§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 8 Anmälan om faktrapomemoria	5
§ 9 Anmälan om granskningsrapport	5
§ 10 En särskild straffbestämmelse för psykiskt våld	5
Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU39.....	5
Anf. 1 SARA GILLE (SD).....	5
Anf. 2 SANNA BACKESKOG (S).....	7
Anf. 3 LUDVIG CEIMERTZ (M) replik	9
Anf. 4 SANNA BACKESKOG (S) replik	10
Anf. 5 LUDVIG CEIMERTZ (M) replik	10
Anf. 6 SANNA BACKESKOG (S) replik	11
Anf. 7 LUDVIG CEIMERTZ (M)	11
Anf. 8 GUDRUN NORDBORG (V).....	13
Anf. 9 TORSTEN ELOFSSON (KD)	16
Anf. 10 ULRIKA LILJEBERG (C).....	17
Anf. 11 ULRIKA WESTERLUND (MP)	18
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	20
§ 11 Stärkt säkerhet vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar	20
Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU32.....	20
Anf. 12 MIKAEL DAMSGAARD (M)	20
Anf. 13 GUDRUN NORDBORG (V).....	22
Anf. 14 ULRIKA LILJEBERG (C).....	23
Anf. 15 MARTIN MELIN (L)	25
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	25
§ 12 Kvalificering till socialförsäkringen.....	25
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU21	25
Anf. 16 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	25
Anf. 17 IDA KARKIAINEN (S).....	28
Anf. 18 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	32
Anf. 19 IDA KARKIAINEN (S) replik	32
Anf. 20 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	32
Anf. 21 IDA KARKIAINEN (S) replik	33
Anf. 22 CAROLINE HÖGSTRÖM (M)	33
Anf. 23 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	35
Anf. 24 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik.....	36
Anf. 25 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	36
Anf. 26 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik.....	37
Anf. 27 TONY HADDOU (V) replik.....	37
Anf. 28 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik.....	38
Anf. 29 TONY HADDOU (V) replik.....	38

Anf. 30	CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik.....	39
Anf. 31	IDA KARKIAINEN (S) replik	39
Anf. 32	CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik.....	39
Anf. 33	IDA KARKIAINEN (S) replik	40
Anf. 34	CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik.....	40
Anf. 35	TONY HADDOU (V)	41
Anf. 36	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	43
Anf. 37	TONY HADDOU (V) replik.....	43
Anf. 38	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	44
Anf. 39	TONY HADDOU (V) replik.....	44
Anf. 40	INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	45
Anf. 41	ANDERS W JONSSON (C)	47
Anf. 42	PATRIK KARLSON (L)	49
Anf. 43	ANNIKA HIRVONEN (MP).....	51
Anf. 44	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	53
Anf. 45	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	53
Anf. 46	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	54
Anf. 47	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	54
	(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	54
§ 13	Ett mer träffsäkert och korrekt bostadsbidrag	55
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU24	55
Anf. 48	IDA KARKIAINEN (S).....	55
Anf. 49	DANIEL PERSSON (SD).....	56
Anf. 50	CAROLINE HÖGSTRÖM (M).....	57
Anf. 51	ANNIKA HIRVONEN (MP).....	58
Anf. 52	PATRIK KARLSON (L)	59
	(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	60
§ 14	Riksrevisionens rapport om statens fastighetsförvaltning.....	60
	Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU31	60
Anf. 53	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	60
Anf. 54	MATS BERGLUND (MP).....	61
Anf. 55	ADAM REUTERSKIÖLD (M)	63
	(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	64
§ 15	Sänkt mervärdesskatt på tillträde till danstillställningar	65
	Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU25	65
Anf. 56	MARIE OLSSON (S).....	65
Anf. 57	ERIC WESTROTH (SD)	67
Anf. 58	ADAM REUTERSKIÖLD (M)	69
Anf. 59	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	70
Anf. 60	CATARINA DEREMAR (C)	71
Anf. 61	CECILIA ENGSTRÖM (KD).....	72
Anf. 62	ANNIKA HIRVONEN (MP).....	73
Anf. 63	ANDERS EKEGREN (L)	74
	(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	75
§ 16	Ett undantag i kupongskattelagen för utländska stater.....	75
	Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU26	75
Anf. 64	BO BROMAN (SD).....	75
Anf. 65	MARIE OLSSON (S).....	76
Anf. 66	ADAM REUTERSKIÖLD (M)	78
	(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	79

§ 17 Författningsändringar med anledning av övertagande av uppgift inom eurovinjettsamarbetet.....	80
Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU27	80
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)	80
§ 18 Bordläggning	80
§ 19 Anmälan om interpellationer.....	81
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar	82
§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor	83
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 15.19.....	85